

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
503

Subotica, 16. studenoga 2012. Cijena 50 dinara

UGROŽENI HRVATSKI GOVORI

POBOLJŠATI POLOŽAJ
MANJINSKIH MEDIJA

PODJEDNAKA SKRB
ZA NASLIJEDE

INTERVJU
BLAŠKO STANTIĆ

ŠOKADIJA U BEREĞU

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Ponuda za desetku!

OROČENI DEVIZNI DEPOZIT S ISPLATOM

5+5=5,50%

Vrsta depozita	OROČENI DEVIZNI DEPOZIT SA ISPLATOM DEPOZITA I PRIPADAJUĆE KAMATE PO ISTEKU ROKA OROČENJA			
Valuta	EUR			
Iznos depozita	5.000,00			
Visina stope Poreza na prihod od kapitala	15,00%			
Rok 10 mjeseci	Visina godišnje NKS	EKS	iznos poreza	Ukupan iznos depozita za isplatu
	5,50%	4,67%	34,18	5.193,66
Promjenljivost kamatne stope	fiksna			

infotelefon
021 488 4433
www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukoričene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

6Mbit/s

5Mbit/s

UBRZAJTE SA NAMA! 3Mbit/s

**OSTALI POVEĆAVAJU CENE,
MI POVEĆAVAMO BRZINE!**

TIPPNET
INTERNET
www.tippnet.rs

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUĆNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIJA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Svjesni tradicijskog bogatstva

Znamo se diviti raznim narodnim tradicijskim običajima koji su poznati u svijetu, primjerice, najvećem karnevalu na kugli zemaljskoj koji se održava u Rio de Janeirou prije uskršnjeg posta, divimo se i kada gledamo irske plesne virtuoze iz plesne trupe »Riverdance«, opće su nam poznati i nazivi standardnih plesova, čije smo izvedbe mnogo puta imali priliku gledati na televizijskim programima, kao što su bečki valcer, tango, polka ili sirtaki. Mnogi od nas vole posjetiti i razne večeri ribarske tradicije, fešte koje privuku veliki broj poklonika mora, kada se uz morske delicije i vinsku kapljicu slušaju klape, a mogu se vidjeti i prikazi neki od zaboravljenih zanata, kakva je primjerice vještina opletanja demižona konopom. Primjeri su doista neiscrpni, no pitanje je - znamo li čuvati i diviti se i našem kulturnom naslijeđu ovdašnje hrvatske manjinske zajednice?

Ovogodišnji »Susret Šokadije« u Bregu još je jedna potvrda da smo svjesni tradicijskog bogatstva koje imamo. »Susret« je organiziran u okviru manifestacije »Šokci i baština«, a jedna od kvaliteta ovoga programa sadržana je u tome što je u pitanju zajednički projekt udruga podunavskih Šokaca. Na »Susretu Šokadije« prikazan je dio svadbenih običaja, naravno nisu izostali ni bećarci, a u dijelu programa predstavljene su i specifičnosti narodnih nošnji iz šokačkih mjesta Podunavlja. Šokci su očuvali vlastitu kulturnu baštinu, a znamo da kulturno naslijeđe stvara i čuva identitet jedne zajednice. Kulturno naslijeđe stvarano generacijama ukazuje na društveno-kulturnu razinu razvoja određene zajednice, a u cijeloj ovoj priči veoma je važno upravo prepoznavanje značaja kulturnog naslijeđa jedne manjinske zajednice, jer takvo prepoznavanje stvara uvjete za njeno očuvanje i u budućnosti. Kulturna baština je nenadomjestiva i zbog toga je njeno očuvanje na odgovornosti sljedećih generacija. »Susret Šokadije« je još jedan doprinos očuvanju i nematerijalnih aspekata kulture u društvenim običajima, koji sadrže pokazatelje društvenih vrijednosti i tradicije, dakle običaja, čiji su sadržatelji i materinski jezik i duhovne vrijednosti. Tako je ovaj »Susret« predočio vlastitu priču, dio priče o podunavskim Hrvatima i tom pričom i afirmativnim pristupom kulturnom naslijeđu pružio mogućnost doticanja prošlosti.

Nedavno je pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje Slaviša Grujić posjetio općinu Bač. Vlada APV je već uložila sredstva u rekonstrukciju i zaštitu utvrde u Baču i dijelom franjevačkog samostana, kao i manastira u Bođanima, a očekuje se još ulaganja. Naravno, bez osiguranja sredstava, kako domicilne, tako i matične države, nemoguće je očuvanje specifičnog kulturnog naslijeđa jedne manjinske zajednice, ali je isto tako važno da institucije i udruge hrvatske manjinske nacionalne zajednice nastave s poslom identificiranja, dokumentiranja, istraživanja naše kulturne baštine, ali i da putem formalnog i neformalnog obrazovanja promiču vrijednosti našeg materijalnog i nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

Z. S.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Izaslanstvo HDZ-a u posjetu DSHV-u
**UČVRŠĆIVANJE SURADNJE IZME-
ĐU DSHV-a I HDZ-a.....6**

TEMA

Nacrt Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju
TKO LOVIRA, TAJ DOBIVA....22-23

INTERVJU

Blaško Stantić, zamjenik gradonačelnika Subotice
**ULAGANJE U LJUDE NAŠE JE STRA-
TEŠKO OPREDJELJENJE.....12-13**

SUBOTICA

U Subotici podnijeto 207 zahtjeva za vraćanje oduzete imovine
TRAŽIMO IZMJENU ZAKONA..18-19

DOPISNICI

»Horvati« iz Zagreba u Starčevu
PJESME IZ STARČEVAČKOG KRAJA.26

KULTURA

Znanstveni kolokvij »Hrvatski govori u Vojvodini« održan u Subotici
**IDIOMI UGROŽENI, TREBA IH
STRUČNO OBRADITI.....32-33**

SPORT

Danijel Vojnić, karatist
SVJETSKI PRVAK49

Naša Gradska kuća ove godine slavi stogodišnjicu postojanja, smatram prilično tiho. Osim par kulturnih manifestacija nije bilo previše ni aktivnosti ni značajnih događanja. Historijski arhiv, Gradski muzej i Međuopćinski zavod za zaštitu kulture obilježili su jubilej na svoj, stručan način. Tim je povodom objavljena prigodna knjiga, a proslavi se pridružila i Hrvatska čitaonica izdavanjem publikacije »Naša Gradska kuća«.

Gradska kuća, glavni simbol našeg grada, bajkovito zdanje, svjedok epohe, mjesto spajanja sudbina, možda je ipak zaslužila više. Nastala je u jednoj toliko različitoj epohi, a ipak toliko usporednoj. Naši su se preci tada išli školovati na zapad i sjever, kao i trgovati, te boriti se za prava i povlastice. I danas tamo stremimo, zajednici naroda koje granice ne razdvajaju. Ali, postoji i ona druga sasvim ozbiljnija dimenzija, a tiče se naravno novca. Poznata je priča da ni za vrijeme gradnje subotičke ljepotice novca nije bilo. No, bilo je više inovativnosti. Prodajom municipalnog pijeska financirana je gradnja velebnog zdanja. Sličan objekt još nije podignut premda je prošlo stoljeće. Istina, socijalizmu u čast podignuta je zgrada Otvorenog sveučilišta s nakanom da dimenzijom, kad već drugim ne može, nadjača simbol carizma. Hotel Galleria je pak tranzicijski izraz nade u budućnost, a priča o smrti njenog graditelja vjerojatno će postati neki novi urbani mit. Dakle, nema ničega do Gradske kuće. U obzir možda dolazi Sinagoga, po veličini i stilu, ali u njoj nažalost nema života, dok je Narodno kazalište završilo kao klasična drama.

Postoji još jedna dobra priča o Gradskoj kući, a to je da su tijekom olovniha socijalističkih vremena vitraži bili uklonjeni, te da je Tito osobno odobrio vraćanje ili postavljanje novih jer se »socijalizam ne boji mrtvih careva«. Tada je vraćen sjaj Velikoj vijećnici kao njenom najsvečanijem dijelu.

Da sam ja nekim slučajem bio u organizacijskom odboru proslave stogodišnjice Gradske kuće, predložio bih da se pozove predstavnik Habsburga na tu svečanost. Mislim, valjda ih se nitko više ne plaši, koga drugog zvati? Stara priča o tamnici naroda iz ove perspektive djeluje malo naivno. Sada, kada nam se i predsjednik *Nikolić* izjašnjava kao vodeći Europljanin, to ne bi trebao biti problem, zar ne?

No, da se vratimo na priču o gradnji iz pijeska. Mogli bismo se upitati zašto su tako rijetki ti inventivni gradonačelnici koji bi znali izgraditi nešto i bez velikih financiranja iz državanog trezora, nešto iz lokalnih snaga, samoodrživo? Pa, možda je ta prilika upravo iza nas. Naime, pijesak je opet naveliko odvožen prije nekoliko godina, tijekom gradnje autoceste. Da je tada na tenderu za gradnju pobijedio Vojput, vjerujem da bi se bolje odužio gradu. No, ne znam kako se dogodilo da netko iz daleka pruži bolju ponudu za gradnju pred našim nosom, a nisam uvjeren ni da ju je ispoštovao baš u svemu.

Kada bi naš dopremijer *Vučić* nekim slučajem nastavio borbu protiv korupcije možda bismo saznali nešto i o tom pitanju, ali mi se čini da se takvo što ipak neće desiti. Čini se da slušamo samo uspavanke za naivne, dok desna traka autoceste i dalje rapidno propada.

Nikola Perušić

IZASLANSTVO HDZ-A U POSJETU DSHV-u

Učvršćivanje suradnje između DSHV-a i HDZ-a

Izaslanstvo Hrvatske demokratske zajednice koje je predvodio Ante Babić, predsjednik Odbora za Hrvate izvan Hrvatske HDZ-a i saborskim zastupnikom *Antom Babićem* boravilo je u dvodnevnom posjetu, 9. i 10. studenog, Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini.

Babić je pred početak sastanka za medije izjavio kako je cilj njegovog posjeta namjera da se na licu mjesta upozna s problemima s kojima se suočava hrvatska manjina u Republici Srbiji s obzirom na bilateralni sporazum potpisan između dviju država. »Hrvatska dijaspora je jedna od najvećih u svijetu, a također i hrvatske nacionalne manjine. Hrvatska manjina u Vojvodini je sigurno jedna od najvažnijih, jer se naslanja na Republiku Hrvatsku, a s obzirom da Hrvatska 1. srpnja 2013. ulazi u EU mi želimo i preko DSHV-a, odnosno hrvatske manjine u Srbiji, omogućiti Hrvatima koji žive ovdje da na najbolji mogući način mogu artikulirati svoje interese u Srbiji i putem pomoći Vlade Republike Hrvatske, odnosno pomoći Vladi Republike Srbije u skorašnjim pregovorima s EU«, rekao je Babić.

Stoje: Peter Kuntić i Ante Babić

Ističući da je njegov dolazak i potvrda nastavka dugogodišnje suradnje s DSHV-om i ovdašnjim Hrvatima, Babić je podsjetio da Vlada RH ima zakon vezan za manjine, odnosno za Hrvate izvan Hrvatske, te da se suradnja do sada odvijala na znanstvenoj, školskoj razmjeni studenata, kao i konkretnoj pomoći Hrvatima izvan Hrvatske po projektima koje kandidiraju. »Dolaskom predsjednika *Tomislava Karamarka* na čelo HDZ-a upravo je on inzistirao na posebnom Odboru za Hrvate koji bi sutra, dolaskom na vlast, što je želja opozicije, to bilo jedno ministarstvo, te su samim tim ove veze i dolasci u Vojvodinu i Suboticu DSHV-u zapravo i znak i želja za jednom dugoročnom suradnjom«, rekao je Babić.

Nakon ovog susreta predsjednik DSHV-a Petar Kuntić izjavio je da su tijekom razgovora potencirana tri moguća oblika suradnje u perspektivi: suradnja mladeži dviju stranaka, pitanje jače i transparentnije pomoći HKC-u »Bunjevačko kolo« od strane županija u kojima je na vlasti HDZ i suradnja u listu »Glas ravnice« putem razmjene informacija i tekstova.

S. M.

ZASTUPNIK PETAR KUNTIĆ PITAO PREMIJERA IVICU DAČIĆA

Kada će zasjedati Međuvladino mješovito povjerenstvo?

U dijelu sjednice Skupštine Srbije za postavljanje zastupničkih pitanja, koja je održana 6. studenoga, zastupnik i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* pitao je premijera *Ivicu Dačića* o stavu Vlade prema Međuvladinom mješovitom povjerenstvu koje prati sporazume o zaštiti manjina.

»Istaknuo sam da mene posebno interesira pitanje Međuvladinog mješovitog povjerenstva koje prati sporazume o zaštiti Srba u Hrvatskoj i Hrvata ovdje u Srbiji. S informacijama kojima raspolazem, predstavnici Srba u Hrvatskoj su spremni za sjednicu, a s hrvatske strane predsjedavajući je ostao *Petar Barišić*. Kako se u Srbiji promijenila vlast, vjerovatno treba imenovati novog predsjedavajućeg sa srpske strane«, kaže *Petar Kuntić* i naglašava da je dosadašnji predsjednik povjerenstva sa srpske strane zastupnik *Janko Veselinović* dobro obavljao svoj posao.

»Skoro 90 posto pitanja koja dolaze u ovo Međuvladino mješovito povjerenstvo odnose se na pitanja koja su zakonski riješena i u Hrvatskoj i ovdje u Srbiji, ali se ne primjenjuju dosljedno. Dakle, to su pitanja glede problematike manjinske samouprave, tj. kulturne autonomije nacionalno-manjinske zajednice. S obzirom da će Hrvatska postati u lipnju sljedeće godine punopravni član Europske Unije, bilo bi dobro da se do tada održe još dvije sjednice ovog povjerenstva. Bili smo do sada i mi, ovdašnji Hrvati, i Srbi u Hrvatskoj konstitutivni narodi u bivšoj zajedničkoj državi, a sada moramo izgrađivati naše nacionalno-manjinske zajednice. Mislim da bi se Vlada morala efikasnije odrediti prema ovom pitanju. Dakle, moje pitanje predsjedniku Vlade je bilo – kada će biti zakazana sljedeća sjednica Međuvladinog mješovitog povjerenstva koje prati provođenje sporazuma o zaštiti Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji«, kaže *Petar Kuntić*. Do zaključenja ovog broja našeg tjednika odgovor na ovo zastupničko pitanje *Petar Kuntić* još nije dobio.

Z. S.

PROMOCIJA »HRVATSKE RIJEČI« ODRŽANA U ODŽACIMA

Potpora aktivnostima tamošnjih Hrvata

Mjesna organizacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Odžacima organizirala je u nedjelju u Domu župe sv. Mihaela Arkandela promociju izdanja NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice. O osnivanju i financiranju ove novinsko-izdavačke ustanove, te njezinim izdanjima govorio je ravnatelj ustanove *Ivan Karan*.

Predsjednik MO DSHV-a u Odžacima *Ivan Majić* upoznao je nazočne s aktivnostima malobrojnih Hrvata u Odžacima i potrebom za okupljanjem i dobijanjem osnovnih informacija o hrvatskoj manjinskoj zajednici u Vojvodini.

Stanko Krstin, Ivan Karan i Ivan Majić

Vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Stanko Krstin* govorio je o nacionalnom osvješćivanju Hrvata u Odžacima, u čemu, kako je naglasio, ulogu ima i tjednik »Hrvatska riječ«.

»Sudjelujem od početka u organiziranju Hrvata ovdje u Odžacima. Kada smo počeli s ovim radom, na prvi sastanak je došlo sedam ljudi, a sada uspijemo sakupiti i do tridesetak ljudi i mislim da je to za Odžake jedan značajan broj. 'Hrvatska riječ' je jedan od instrumenata koji može promovirati naš rad ovdje u Odžacima. Novine se dobivaju već dvije godine, a dvadesetak primjeraka koji stignu čita mnogo više od dvadeset ljudi. Nadamo se da će život hrvatske zajednice u Odžacima biti još bogatiji, možda još ovoga trenutka ne možemo osnovati udrugu, ali promocija 'Hrvatske riječi' je jedan od tih, prvih koraka«, kazao je *Stanko Krstin*.

H. R.

»SUSRET ŠOKADIJE« U BEREGU

Alaj voljim iti u svatove

Svadbu prate običaji koji trebaju osigurati sreću i plodnost mladenaca u braku, dio tih običaja prikazan je na Susretima Šokadije

HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Brega bilo je u nedjelju, 11. studenoga, domaćin ovogodišnjih Susreta Šokadije. Susreti se organiziraju u okviru manifestacija »Šokci i baština«, koja je zajednički projekt udruga podunavskih Šokaca. Ove godine predstavljeni su svatovski običaji, a naziv programa bio je »Alaj voljim iti u svatove«, kroz koji su predstavljeni svatovski običaji, nošnja i pjesma.

RIJEČI POTPORE

Na početku susreta prigodnim se riječima obratila predsjednica udruge domaćina HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« *Tamara Lerić*. »Ove godine naša udruga dobila je čast biti domaćin Susretima Šokadije. Na ovaj način upotpunjujemo i zao-kružujemo proslavu naših jubileja koje smo obilježili ove godine. Podsjetit ću vas, to je 15. 'Šokačko prelo', 15. 'Mikini dani', obilježavanje 85 godina kulturno-umjetničkog djelovanja u selu i velika manifestacija – obilježavanje sto godina od rođenja našeg velikog pjesnika *Ante Jakšića*«, kazala je Tamara Lerić. Susretima Šokadije bio je nazočan i *Dragan Đurić*, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici. »Čast mi je što ste mi i ovim pozivom omogućili da upoznam i drugi pol podunavskih i bačkih Hrvata. Ta se dva pola ujedinjuju u ono što treba negovati i očuvati, a ja, kao pred-

stavnik Republike Hrvatske, zahvaljujem vam što se trudite to očuvati. Generalni konzulat obećava da će se, unatoč ovom recesijskom bauku, koji se nadvio nad nama, truditi i dalje sudjelovati u financiranju vaših potreba u smislu očuvanja tradicije, kulture, dakako hrvatskoj jezika, s vašom specifičnom bunjevačkom i šokačkom ikavicom«, kazao je generalni konzul Đurić.

SVATOVSKI OBIČAJI

Šokci u Vojvodini žive uz Dunav i od davnina su se bavili stočarstvom i zemljoradnjom. Šokice su razvijale domaću radinost, naročito tkanje i vez i po tome su prepoznatljive i danas. S posebnom pažnjom njegovana je narodna nošnja koja se ističe svojom originalnošću. Tu nošnju, ali i običaje, Šokci su očuvali do danas. Običaji ne prate samo vjerske praznike, već i život čovjeka. Jedan od važnih trenutaka u životu je svadba. To je trenutak veselja i radosti i ona zauzima središnje mjesto u običajnom životu Šokaca. Svadbu prate običaji koji trebaju osigurati sreću i plodnost mladenaca u braku. Dio tih običaja prikazan je na Susretima Šokadije u Bregu. Domaćini su prikazali običaj »košuljare«. Običaj je da mlada iz roditeljske kuće u kuću mladoženje dolazi sama bez pratnje svoje rodbine. U Bregu su zato prije večere momci i djevojke odlazili u mladinu kuću u koju su dovodili žene iz mladine rod-

bine, takozvane »košuljare«. »Košuljare« su bile mladine tete, ujne, strine, sestre, susjede. Mlada je »košuljare« dočekivala na vratima, a mladu su »košuljare« darivale novcem i donosile su kolače. One su ostajale na svadbenoj večeri, a nakon završene večere odlazile su kućama. Važan dio svadbenog veselja je pjesma, pa su se tako čuli veseli bečarci – Otvarajte vrata i pendžere, nek se čuje to naše veselje. Ja sam strina u mladine strane, pivaću vam sve do zore rane...

PJESMA I NOŠNJA

Drugi dio programa Susreta Šokadije bilo je predstavljanje nošnji iz šokačkih mjesta Podunavlja. »Projekt 'Šokci i baština' nastao je 2010. godine, kada smo organizirali Međunarodnu izložbu šokačkog ruha iz regija gdje žive Šokci. Nekako normalan slijed je bio da napravimo CD sa starim svatovskim pjesmama, a treći program iz ovog projekta gledamo večeras«, kazala je *Marija Šeremešić*,

SURADNJA ŠOKAČKIH UDRUGA

Susreti Šokadije bili su prigoda podsjetiti se kako su se Šokci u Bačku naselili krajem XVII. stoljeća iz predjela Bosne i Dalmacije. Zajednički život žive s drugim narodima, ali i pokraj toga Šokci su sve do danas očuvali svoje kulturne i etničke odlike, jezik, katoličku vjeru, nošnju i običaje. Da bi što bolje očuvali svoju tradiciju 15. prosinca 2007. godine potpisali su povelju o trajnoj suradnji šokačkih udruga iz Podunavlja. Međutim, Šokaca nema samo u Vojvodini, već i u Republici Hrvatskoj, Mađarskoj i u Bosni uz obalu Save, pa je Udruga »Šokačka grana« iz Osijeka okupila sve šokačke udruge i ujedinila ih potpisivanjem povelje o trajnoj suradnji društava 13. listopada 2010. godine u Osijeku.

predsjednica udruge »Urbani Šokci« iz Sombora, koja je bila u ulozi voditeljice drugog dijela programa u kome su se čule pjesme s glazbenog CD-a »Svatovske pisme Šokaca u Bačkoj« i predstavljene specifičnosti šokačkih nošnji iz Sonte, Plavne, Vajske, Bačkog Monoštora, Berega, Santova i Osijeka.

Predstavljanje šokačkih nošnji bilo je prilika da se vidi koliko su te nošnje različite od mjesta do mjesta, i koliko su različiti nazivi pojedinih dijelova nošnje. Gosti iz Plavne, HKUPD »Matoš«, predstavili su i nošnju za momka, djevojku i, naravno, nezaobilaznu svekrvu. Nošnje koje su prikazane stare su oko 150 godina i očuvane su u obitelji Bartulov iz Plavne. Članice HKPU »Zora« iz Vajske prikazali su svečanu djevojačku nošnju i

nošnju mlade žene, dok su članovi HKUPD-a »Dukat« iz Vajske prikazali svečane nošnje cura i momaka u kojima se išlo u svatove. Gosti iz »Šokačke grane« iz Osijeka u Bereg su došli obučeni kao da su pošli u svatove. KPZH »Šokadija« iz Sonte prikazala je momačku i djevojačku nošnju. »Najsličnije nošnje i najsličnija imena za dijelove nošnje imaju u Santovu, Beregu i Bačkom Monošturu. U odno-

su na Bač, Plavnu ili Vajsku sličnosti između nošnji ova tri mjesta mnogo su veće. Sonta je negdje na pola puta između ovih gornjih i donjih šokačkih sela, pa je i nošnja drugačija i od jednih i od drugih. Razlike između Santova, Berega i Bačkog Monoštora su male, a najveća je razlika između ruha kod momaka, jer bereško vuče na bunjevačko«, kaže Marija Šeremešić. Nošnje iz Bačkog Monoštora prikazali su gosti, članovi KUDH-a »Bodrog«, a iz Berega domaćin HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«. Šeremešićeva je podsjetila i na običaje koji su prethodili svatovima. Sve

počinje na proštenje. »Prije proštenja moraju se upoznati, a kada se upoznaju momak curi daruje licitarsko srce. Ako ona njega hoće, onda ona njemu za zeca na Uskrs pokloni šareno jaje - bročke ili vezena jaja. Ako je to razmijenjeno, sljedeći korak je ružmarin. Kada su svatovi svi Šokci u kući imaju puno veselja, ali i tuge, jer cura iz kuće odlazi«, kaže Šeremešićeva. Ta tuga ilustrirana je snimkom pjesme članica pjevačke skupine »Tragovi Šokaca« iz Bača.

Susretu Šokadije u Beregu nazočili su, osim generalnog konzula Dragana Đurića, i konzulica savjetnica Vesna Njikoš-Pečkaj, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, tajnik HNV-a Željko Pakledinac, Vera Erl, predsjednica »Šokačke grane« iz Osijeka, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave iz Santova Stipan Balatinac...

Zlata Vasiljević

RIJEČ GOSTIJU

Stipan Balatinac, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave iz Santova

Šokci u Beregu i Bačkom Monošturu vrlo su slični Šokcima u Santovu, a to nije ni čudo kada nas povezuju duga stoljeća zajedničke prošlosti i rodbinske veze koje su još očuvane. Bilo je lijepo vidjeti večeras ovo šarenilo unutar Šokaca iz Podunavlja.

Vera Erl, predsjednica »Šokačke grane« iz Osijeka

Vidjeli smo večeras svatovske običaje koji su potpuno različiti od običaja graničarske Šokadije iz okolice Županje. Upoznali smo bačke nošnje koje su slične, a opet različite i bogatstvo je upravo u toj različitosti, a opet sličnosti...

Pavle Pejčić, predsjednik HKUPD-a »Dukat« iz Vajske

Danas smo pokazali kako se kod nas u Vajskoj nekada odlazilo u svatove. Plavna, Bođani i Vajska su blizu jedni drugih, ali postoje male razlike u nošnji, je li to marama, šare, prsa, čipke.

Zvonko Tadijan, predsjednik KPZH »Šokadija« iz Sonte.

Prikazali smo originalne nošnje i niti jedna nema manje od 70 godina. Nošnje su vrlo slične, a opet različite, jer vremenom je svaki kraj dobio neki poseban štih, po čemu se između sebe prepoznaju. Međutim, što više idemo unazad vidimo da su te nošnje bile sve sličnije, što svjedoči nekadašnjem zajedničkom porijeklu.

RIJEČ POSJETITELJA

Marta Kolar: Sve je to naše šokačko i sve nam se sviđa. Mi to volimo i čuvamo te naše običaje i tradiciju. Razlike postoje od mjesta do mjesta, ali sve je na svoj način lijepo.

Marica Gorjanac: Lijepo je što je ovakva manifestacija organizirana u Beregu i lijepo je kad se mi Šokci družimo. Nije se ranije toliko brinulo o tradiciji i običajima, na sreću to se promijenilo – postali smo svjesni bogatstva koje imamo.

TRAGOM POSJETA POTPREDSJEDNIKA VLADE APV I POKRAJINSKOG TAJNIKA ZA KULTURU
I JAVNO INFORMIRANJE OPĆINI BAČ

Kulturno naslijeđe zahtijeva podjednaku skrb

Javnost, ili bar njezin najveći dio, želi čuti jasnije i preciznije informacije o utrošku sredstava za svrhu očuvanja i zaštite kulturnog naslijeđa, koje predstavlja veliko bogatstvo i kulturno blago cijele općine Bač.

Kako dozanjemo iz pojedinih izvora, *Slaviša Grujić* je 5. studenoga obišao utvrdi Bač, franjevački samostan i manastir Bođani. Općina Bač je poznata po ovim trima iznimno značajnim kulturno-povijesnim naslijedima koje će, po svemu sudeći, biti uvrštene na svjetsku listu kulturne baštine. Zbog toga je posjet novoga pokrajinskog tajnika za kulturu i informiranje ovim znamenitostima Bača od velike važnosti. U sažetom priopćenju među ostalim se ističe kako je »u rekonstrukciju i zaštitu utvrde u Baču i dijelom franjevačkog samostana, kao i manastir Bođani, Vlada Vojvodine samo ove godine uložila 100 tisuća eura, dok je u prethodnih deset godina za ove namjene iz Fonda za kapitalna ulaganja AP Vojvodine izdvojeno milijun eura s ciljem da se uvrsti na svjetsku listu kulturne baštine«. Uz to, po riječima direktora Pokrajinskog

Stječe se dojam kako je od spomenutih 100 tisuća eura koje je Vlada Vojvodine ove godine uložila u rekonstrukciju i zaštitu ova tri objekta, u franjevački samostan možda najmanje uloženo.

zavoda za zaštitu spomenika kulture *Zorana Vape*, očekuje se još više ulaganja, jer će sredstva stići i preko IPA fondova, a talijanska fondacija »Centrale« uložiti će znatna sredstva za konzervaciju fra-

njevačkog samostana. Navodi se i kako će se na predstojećoj sistematizaciji radnih mjesta zaposliti bar jedan čuvar i kustos-povjesničar, koji bi skrbili o kulturnim spomenicima i organizirali njihove turističke promocije.

NEŠTO JE RAĐENO

Tragom ovih optimističnih vijesti i afirmativnog pristupa kulturnom naslijedu općine, te ulaganja znatnih sredstava pa i potrebe zapošljavanja novih ljudi, razgovarali smo s fra *Josipom Špeharom*, predstojnikom franjevačkog samostana u cilju sagledavanja stanja samostana spram ostala dva kulturna spomenika. Pater je upoznat s ovim lijepim vijestima, nagovještajima i obećanjima, ali se ogradio od financijskih pitanja, koja nisu baš posve jasna glede usmjerenja financijskih sredstava u ova tri objekta, te je, u svoj jednostavnoj i iskrenoj maniri, rekao: »Moram priznati kako je na našem samostanu nešto rađeno, ali je za sada to jedva vidljivo te je stanje, rekao bih, isto kao i prije. Osnovna pitanja, koja su po mom mišljenju bila primarna, još nisu riješena. Priključak na kanalizaciju, primjerice, od velike je važnosti, a na tome se gotovo još ništa ne poduzima. Ipak, rađeno je na sanaciji rupe izvana u apsidi, ali ni to nije u potpunosti dovršeno.«

Fra Špehar je spomenuo i sliku Posljednje večere koja još nije restaurirana i vraćena, i zato bi trebalo brže i

Franjevački samostan u Baču

učinkovitije raditi na nastavku svih započetih radova. Po njegovu mišljenju, samostan treba očuvati i zaštititi od daljnjeg propadanja, a ne raditi na manje važnim poslovima, koji oduzimaju mnogo vremena a nisu bitni za zaštitu samog objekta.

Stječe se dojam kako je od spomenutih 100 tisuća eura koje je Vlada Vojvodine ove godine uložila u rekonstrukciju i zaštitu ova tri objekta, u franjevački samostan možda najmanje uloženo, što je, čini se, teško provjeriti. Javnost, ili bar njezin najveći dio, želi čuti jasnije i preciznije informacije o utrošku sredstava za svrhu očuvanja i zaštite kulturnog naslijeđa, koje predstavlja veliko bogatstvo i kulturno blago cijele općine Bač. Za njih nije dostatno navesti kako je u tom cilju uloženo puno sredstava i da će se još puno uložiti. Trebali bi podaci biti ipak konkretniji i precizniji. Tako bi se izbjegle različite negativne interpretacije i komentari, koji stvaraju nedoumice i krivu sliku o ovom plemenitom poslu, ali u kome se ponekad sredstva troše, po mišljenju mnogih,

na netransparentan i konfuzan način. Jer, između bačke utvrde, franjevačkog samostana i manastira Bođani ne bi smjelo biti komparativne prednosti.

RADOVI NA BAČKOJ UTVRDI

Početkom rujna na bačkoj utvrdi nastavljani su radovi na sanaciji i djelomičnoj rekonstrukciji bedema. Građevinski radovi obavljati će se na zapadnom zidu, kuli, gornjoj zoni sjevernog zida, kao i na javnom toaletu.

Bedemi i zidovi utvrde su na pojedinim mjestima u iznimno lošem stanju i nisu sigurni za posjetitelje, te je potrebno poduzeti mjere obnove i sanacije postojećeg stanja. Na samom ulazu u utvrdi iz Podgrađa, bit će podignuta ulazna kapija koja će spriječiti nekontrolirani ulaz motornih vozila u sam prostor utvrde. Sredstva za ove radove osiguralo je Ministarstvo kulture preko Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Novog Sada.

Zvonimir Pelajić

RADNI SASTANAK POTPREDSJEDNIKA VLADE APV S PREDSTAVNICIMA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA

Poboljšati položaj manjinskih medija

Kalman Kuntić je naglasio kako se ne smije dopustiti da se razina stečenih prava ugrozi i da privatizacija medija mora sadržati moguće iznimke, a ako ih ne bude bilo, onda neke druge modalitete kako se stečena prava ne bi mijenjala

Potpredsjednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje *Slaviša Grujić* sa suradnicima održao je u petak, 9. studenoga, radni sastanak s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Sastanak je održan u Skupštini APV, a tema sastanka odnosila se na pitanje informiranja i poboljšanja položaja medija na jezicima nacionalnih zajednica. U uvodnom obraćanju Grujić je naglasio kako je ideja sastanka upoznati nacionalna vijeća s izradom medijske strategije Republike Srbije kao i sa sudjelovanjem Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje u izradi iste. Sastankom su obuhvaćena tri važna pitanja – medijska strategija, razvitak lokalnih medija, kao i treći dio kojim je ostavljena mogućnost predstavnicima nacionalnih vijeća da iskažu svoja očekivanja i sugestije.

VIŠE SMJEROVA NOVE STRATEGIJE

U pogledu medijske strategije, kao predstavnik tajništva u radnom tijelu za izradu strategije, *Kalman Kuntić* je istaknuo kako nova strategija obuhvaća više pravaca, a jedan od pravaca tiče se digitalizacije medija. S obzirom da je 17. lipnja 2015. godine određen kao rok za završetak digitalizacije medija, postavlja se pitanje što će preosta-

ti od lokalnih i regionalnih medija, jer je u pitanju skupa tehnologija za sve one koji se žele naći u digitalnom okviru. Drugi pravac odnosio bi se na pitanje javnog interesa i njegovo utvrđivanje na svim razinama vlasti. On je naglasio kako je osobito važno definirati na lokalnoj razini stvari od općeg interesa kako ne bismo došli u situaciju da nakon privatizacije medija na lokalnoj razini lokalne samouprave više nemaju interesa za financiranje istih.

Temeljni cilj ovakve komunikacije jest da se nakon usuglašavanja zajednička stajališta prenesu Ministarstvu kulture i medija, kako bi bila unesena u republičku, a samim tim i pokrajinsku medijsku strategiju.

Vrlo bitno pitanje oko kojega se vode polemike dulji niz godina svakako je vlasnička transformacija. Po važećem zakonu ovaj proces, kada su u pitanju tiskani mediji, trebao je biti okončan koncem 2006. godine, a kada su u pitanju elektronički mediji – do 1. prosinca 2007. godine. Iako su prolongirani rokovi, važna pitanja u svezi s privatizacijom i dalje nisu riješena. Naglašeno je kako se ovim dokumentom trebaju urediti i ta veoma značajna pitanja o kojima ovisi i položaj medija u Vojvodini, posebice na jezicima nacionalnih

zajednica. Važno je pitanje svakako financiranje medija nakon privatizacije. Ukoliko taj proces ne jamči nastavak obveze financiranja medija ili slične modalitete financiranja, mediji će se naći u velikom problemu. Kuntić je naglasio kako se ne smije dopustiti da se razina stečenih prava ugrozi i da privatizacija medija mora sadržati moguće iznimke, a ako ih ne bude bilo onda neke druge modalitete kako se stečena prava ne bi mijenjala. Bitno pitanje o kome je također bilo riječi jesu javni servisi, a osobito pokrajinski javni servis, Radiotelevizija Vojvodine. Naglašena je neophodnost očuvanja ovog servisa kao jednog od garanta nacionalnim manjinama da se jedno od njihovih stečenih prava, pravo na informiranje na materinjem jeziku, ničim ne smije ugroziti. Razgovaralo se i o ulozi ovog javnog servisa, kao i o potrebi njegovog reformiranja i nalaženja adekvatnog načina financiranja i pripreme za digitalizaciju.

STEČENA SE PRAVA NE SMIJU MIJENJATI

Tijekom sastanka istaknuto je kako postoje tendencije prilikom izrade nove medijske strategije koje se odnose na decentralizaciju i pripremu novih zakona, s tim što bi država i dalje putem natječaja financirala medijske projekte sukladno mogućnostima.

Posebno je naglašeno da se stečena prava nacionalnih zajednica u području informiranja na materinjem jeziku ne smiju umanjiti, a Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje nastaviti će sa subvencijama listovima na jezicima nacionalnih zajednica. Istaknuta je i potreba da se više sredstava usmjeri i na internetsku prezentaciju listova na jezicima nacionalnih zajednica.

Na kraju sastanka predstavnici nacionalnih vijeća iznijeli su svoja mišljenja, stajališta, probleme i prijedloge. Zajednički zaključak bio je usmjeren na neophodnost daljnje i češće suradnje. Svako od predstavnika nacionalnih vijeća bi skupa sa svojim suradnicima u zajednici trebao definirati probleme i potrebe u području informiranja i iste dostaviti tajništvu, tj. osobi koja će biti određena za suradnju s predstavnicima nacionalnih vijeća zaduženim za ova pitanja. Temeljni cilj ovakve komunikacije jest da se nakon usuglašavanja zajednička stajališta prenesu Ministarstvu kulture i medija, kako bi bila unesena u republičku, a samim tim i pokrajinsku medijsku strategiju.

Ispred Hrvatskog nacionalnog vijeća u radnom sastanku sudjelovali su članica IO HNV-a zadužena za informiranje *Ankica Jukić-Mandić* i vijećnik *Mato Groznica*.

Mila Horvat

BLAŠKO STANTIĆ, ZAMJENIK GRADONAČELNIKA SUBOTICE

Ulaganje u ljude naše je strateško opredjeljenje

*Poticanje proizvodnje i upošljavanje ključna su pitanja * Mora se pomoći poljoprivredi * Privatizacijske pogreške teško se ispravljaју * Ruralni razvitak je temeljni cilj*

Razgovor vodio: Nikola Perušić

lokalnim samoupravama nisu dane nikakve bitne ovlasti u toj sferi, pokušava raditi bez gubljenja živaca. Nakon izrade planova ide realizacija.

HR: Vi ste kao inženjer strojarstva radili u proizvodnim tvrtkama »Zorka« i »Agrosem«. No, proizvodnja je generalno uzevši – zamrla. Koliko može lokalna samouprava potaknuti otvaranje proizvodnih pogona usprkos lošem ozračju u zemlji, pa čak i u regiji?

Lokalna samouprava može potaknuti otvaranje novih proizvodnih pogona preko formirane gospodarske zone »Mali Bajmok«, gdje je Grad Subotica napravio jedan od niza strateških koraka – omogućena je kompletna logistička potpora za privlačenje domaćih i stranih investitora, a može se ostvariti i niz pogodnosti. Tu je i »Poslovni inkubator«, čiji je osnovni zadatak svojim stanarima stvoriti poslovno okruženje koje će im omogućiti uspješno prevladavanje početne, ujedno i najkritičnije faze njihovog poslovanja pružanjem potrebnih alata za rast i razvoj, kao što su: konzalting usluge, oprema za proizvodnju, uredske usluge, tehnička podrška, poduzetnič-

ka obuka, povlaštene cijene zakupa poslovnog prostora itd.

HR: U proteklom ciklusu otvoren je određen broj novih radnih mjesta, ali su i neke tvrtke, poput recimo »Fidelinke«, pale na niske grane. U čemu vidite mogućnost za skidanje ljudi s evidencije neuposlenih?

Strateško opredjeljenje ove lokalne samouprave je ulaganje u ljudske resurse i za to vidimo potencijalne partnere u svakome tko želi razvijati posao i uposliti nove ljude. Upravo se planira proračun za 2013. godinu, gdje se planira izdvojiti jedan iznos novčanih sredstava kako bi ponudili lokalni program upošljavanja zajedničkim sredstvima Grada Subotice i Nacionalne službe za zapošljavanje. Ovo bi bilo namijenjeno svim poslodavcima koji imaju namjeru otvoriti nova radna mjesta, uz obvezu poslodavca da osobu zadrži u radnom odnosu najmanje dvije godine i redovito mu isplaćuje zarade, kao i poreze i doprinose. Javni radovi predstavljaju jednu od mjera aktivne politike upošljavanja na području Subotice, gdje možemo angažirati neuposlene osobe s invaliditetom s popisa Nacionalne službe za zapošljavanje.

Zamjenik gradonačelnika Subotice Blaško Stantić iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini šesti je visoki predstavnik hrvatske zajednice u subotičkoj lokalnoj samoupravi nakon uvođenja višestranačja. Osoba koja drži ovu poziciju poslije Stanke Kujundžić, Bele Tonkovića, Lazara Barakovića, Petra Kuntića i Pere Horvackog, ima jednu zajedničku točku sa svima njima – i njega očekuju teški dani. Ovog mirnog, rođenog Bajmočanina izazovna dužnost zatiče nakon bogate stručne prakse. Karijeru je započeo kao samostalni strojarški konstruktor 1980. godine u HI »Zorka«, da bi nakon 6 godina postao glavnim tehnologom održavanja i sigurnosti na radu u AD »Agrosem«. Prije 4 godine postao je članom Inženjerske komore Srbije, otac je dvoje djece.

Mada je simpatizer i aktivist Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, formalnim članom postao je 2005. godine, da bi nakon dvije godine preuzeo dužnost predsjednika Mjesne organizacije Gat-Ker, a prošle godine preuzeo je dužnost predsjednika MZ Gat. U proteklom razdoblju bio je i predsjednik Nadzornog odbora Gradskog muzeja, član Vijeća DSHV-a, neki ga poznaju kao sudskog vještaka, te stručnjaka za sigurnost na radu, kao i stručnjaka za sigurnost hrane po sustavu HCCP. U HKC-u »Bunjevačko kolo« je dopredsjednik Upravnog odbora, tako da se nalazi u fokusu ključnih operativnih pitanja kojima se hrvatska zajednica trenutačno bavi. No, prije svega, Blaško Stantić je gradonačelnikov prvi suradnik za problematiku gospodarstva, a problema u toj sferi svakako ima. No, svjesni da

HR: Spomenuli ste gradski proračun za sljedeću godinu. Dokle je došla izrada tog prijedloga, kada se očekuje usvajanje i na koji način bi institucije hrvatske zajednice trebale aplicirati, tojest provjeriti nalaze li se u planovima? Koja je vaša uloga u tom procesu i mogu li se očekivati povećanja sredstava i za hrvatsku zajednicu, u skladu s očekivanjima dužnosnika nekih drugih zajednica?

Plan za proračun Grada Subotice radi se po troškovnim mjestima, odnosno nositelji tih troškovnih mjesta su Gradska uprava Grada Subotice i tajništva grada. Hrvatske institucije trebaju aplicirati za proračun kao neizravni korisnici kod nadležnih tajništava prema djelatnostima. Moja uloga u tome procesu je pomoći da se ti zahtjevi uvrste u plan proračuna kod nadležnog tajništva i u konačnici da što je moguće više zahtjeva bude na koncu uvršteno u proračun i nakon usuglašavanja svih ostalih neizravnih korisnika.

HR: Poljoprivreda je možda ono što nas je do sada sprečavalo da padnemo u totalni ekonomski ambis – i tijekom 90-ih godina i sada u ovoj krizi. No, iz raznih razloga teško je predvidjeti hoće li država konačno shvatiti da treba podržati proizvođače, ili će možda kajmak pokupiti netko drugi. Kakvom vidite perspektivu?

Poljoprivreda ostaje uglavnom prevladajuća djelatnost u većini ruralnih oblasti, koju karakteriziraju manja poljoprivredna gazdinstva, niska stopa produktivnosti i nizak prihod po gazdinstvu. Veliki broj gazdinstava proizvodi samo za svoje potrebe i ima

male viškove koji se mogu prodati na tržištu. Perspektivu u poljoprivredi vidim tako što država mora pomagati poljoprivrednim proizvođačima kroz subvencije za inpute koji su potrebni za zasnivanje nove proizvodnje. Zatim, kroz povoljno kreditiranje nabave nove mehanizacije, povoljno kreditiranje za nabavu stočne hrane stočarima i izdavanje državne zemlje u najam registriranim stočarskim farmama kako bi sačuvali stočarstvo.

HR: Lošim privatizacijama oštećen je značajan broj ljudi i u Subotici. Oni koji su cijeli život uložili u svoje poduzeće ne mire se s prolaznošću kojom tranzicija gleda na to. Mogu li se u bilo čemu ispraviti te pogreške?

Teško da se mogu ispraviti pogreške u loše provedenoj privatizaciji, jer mnogi su kupili poduzeća radi dobrih lokacija, radi zaliha koja su ta poduzeća imala i samom prodajom te robe dobar dio poduzeća su otplatili, zatim oprali novac kroz kupovinu poduzeća ne mareći zadržati proizvodnju i tako nastaviti daljnji rad i očuvanje radnih mjesta. Tako loše provedena privatizacija uzrokovala je gubitak tržišta, tehničko-tehnološka zaostajanja u razvoju proizvodnje i zastarjelost opreme, što je u konačnici imalo izrazito negativan utjecaj na zaposlenost i gubitak radnih mjesta.

HR: Često se priča o ruralnom razvitku, no ruralne zajednice nisu decentralizirane. Kako očekivati razvitak naših zajednica izvan grada, mjesnih zajednica i sela, bez prenošenja ovlasti i sredstava na njih?

Stopa neuposlenosti u ruralnim oblastima je visoka i odražava problem nedostatka prilika za upošljava-

nje. Čini se kako je neuposlenost još jedan strukturni problem ruralne ekonomije. Infrastruktura u ruralnim oblastima, kako ekonomska tako i socijalna, slaba je, nerazvijena i negativno utječe na konkurentnost. Teško je očekivati razvitak u ruralnim zajednicama ako nemaju moć upravljanja. Mislim da bi trebalo jedan dio ovlasti prenijeti na ruralne zajednice, jer one najbolje znaju što trebaju uraditi i koji su im prioriteti. Mi moramo napraviti takozvane osobne karte sela s aspekta potreba i mogućnosti aplikacija ruralnih zajednica na razne natječaje i projekte.

HR: Iako se ulaže u razvitak infrastrukture u naseljima izvan grada, sela se i dalje prazne, mladi radije dolaze u Suboticu, premda je nekada teže naći posao u gradu. Postoje li i kakve su zamisli o revitalizaciji sela?

Ruralni razvoj zahvaća veoma širok spektar, prije svega gospodarskih aktivnosti kao osnove razvoja. Polazna osnova za svaku aktivnost su projekti, po raznim temama i samo s jednom zajedničkom osnovom, ruralnim razvitkom kao temeljnim ciljem. Projektima se također predviđa i razvitak kulture i naobrazbe, zaštite prirode i zdravstveno-socijalna rješenja usklađena s potrebama i mogućnostima seoskog ruralnog stanovništva. Projekti za ruralni razvoj seoskih područja odnose se prije svega na investicijska ulaganja u infrastrukturu, komunalno opremanje i u gospodarstvo, zahvaljujući prirodnim potencijalima kao preduvjetima, tražeći prostor u obnovljivoj energiji, zaštiti proizvoda s geografskim podrijetlom, zaštitu i poticanje proizvodnje autoht-

nih proizvoda na tradicijski način, odnosno proizvoda koji se odlikuju posebnom kvalitetom, proizvodnja organske i ekološki zdrave hrane, očuvanje starih zanata, izrada prepoznatljivih suvenira itd. Stimulativnim se mjerama nepovoljni migracijski trend sa sela u gradove može ne samo zaustaviti, nego i okrenuti u željenom pravcu.

HR: Vaša pozicija predviđa da primete građane i pomažete im u njihovim žalbama. Kako ocjenjujete suradnju s drugim službama u otklanjanju tih problema?

Primam građane svake druge srijede u mjesecu od 10 do 12 sati. Moja sfera zaduženja je iz područja komunalija, gospodarstva te svih drugih problema i žalbi vezanih za problem građana s kojima se oni susreću. Suradnja sa službama protječe bez problema što se tiče žalbi građana, i sve to zajednički rješavamo.

HR: S obzirom na to da veći broj ljudi osjeća težinu krize, plašite li se socijalnih tenzija i može li se nešto učiniti kako ona ne bi eskalirala?

Mislim da zasad ne bi trebalo dolaziti do socijalnih tenzija, jer kroz proračun za 2013. godinu, kako sam malo prije rekao, ponudit ćemo lokalni plan za zapošljavanje i ponuditi neke socijalne olakšice za najugroženije građane.

HR: Imate li neku poruku za naše čitatelje?

Poruka je da i dalje naši čitatelji čitaju »Hrvatsku riječ«, jer tu mogu pronaći mnoge zanimljive stvari, razna događanja iz kulturnog i obrazovnog života naše zajednice iz čitave Vojvodine. Čestitam vam na izlasku petstotog broja HR.

IVAN UŠUMOVIĆ, ŠEF VIJEĆNIČKE SKUPINE DSHV-A U SKUPŠTINI GRADA SUBOTICE

»Politička matematika« narušava demokratske principe

*Moj je stav da su slučajevi prekomponiranja vlasti na lokalnim razinama
kršenje izborne volje građana, s obzirom da je većina na vlasti
uvijek u obvezi raditi u interesu građana*

Nakon nedavnog povratka Ivana Ušumovića iz Zagreba, gdje je 28. listopada, zajedno s predstavnicima mjesnih odbora Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Nikolom Gabrićem i Mariom Vrseljom, bio gost na 12. konvenciji Mladeži Hrvatske demokratske zajednice, razgovarali smo o njegovu radu, kao i radu vijećničke skupine DSHV-a, koju predvodi u Skupštini grada Subotice.

»Nazočiti takvom velikom skupu Mladeži jedne stranke, gdje se okupilo preko šest stotina izaslanika iz Hrvatske i dijaspore, bilo je još jedno značajno političko iskustvo, jer nije zanemarljiva činjenica razmjene iskustava i stečenih novih poznanstava. Za novog predsjednika Mladeži HDZ-a izabran je Josip Bilaver, a na konvenciji je nazočio i predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko. Sada me očekuju daljnje aktivnosti i rad u lokalnoj samoupravi, izabran sam i za predsjednika Savjeta za razvoj društvenih djelatnosti. Uz to, naravno, slijedi i rad u DSHV-u«, kaže Ivan Ušumović.

KOALICIJSKA VEĆINA STABILNA U SUBOTICI

Poslije slučajeva prekomponiranja vlasti na lokalnim razinama ocjene su različite,

od argumenata da je to značajno radi bolje suradnje s republičkom vlašću, pa do tvrdnji kako se time narušavaju demokratski principi i izborna volja građana.

»U pitanju je 'politička matematika' kojom se narušavaju demokratski principi. Iznose se razne tvrdnje, primjerice, da se radi o pragmatičnom pristupu, jer će se tako navodno bolje realizirati strateški projekti u slučaju kada lokalna vlast korespondira s republičkom«, kaže Ivan Ušumović.

»Te ocjene o boljoj koordinaciji lokalne i republičke vlasti iznose predstavnici stranaka koje su na vlasti u republici, no moj je stav da su slučajevi prekomponiranja vlasti na lokalnim razinama kršenje izborne volje građana, s obzirom da je većina na vlasti uvijek u obvezi raditi u interesu građana«, tvrdi Ivan Ušumović i naglašava kako je prema njegovu mišljenju koalicijska većina u subotičkoj Skupštini stabilna, formirana kao demokratska opcija, budući da su sami građani na izborima tako glasovali, kao i da će DSHV, kao dio koalicije, uvijek biti na strani demokratskih načela.

Razgovarajući o Planu za regulaciju centra grada – Zona I. koji je izazvao brojne polemike, kao i žučne rasprave na nedavnoj javnoj sjednici

skupštinskog Povjerenstva za planove, Ivan Ušumović naglašava kako stručnjaci trebaju razmotriti primjedbe građana.

»Što se tiče ovog pitanja, dostupne su mi samo informacije iz medija. Govorilo se kako je obuhvaćena vrlo široka zona tim planom, kojim bi se omogućilo rušenje puno kuća. Mnogo je pitanja, građani su iznijeli brojne primjedbe, među ostalim, da se tim planom uvodi neprikladan, nov sustav organiziranja ulica. Povjerenstvo za planove je povuklo taj plan zbog brojnih primjedbi građana, poštujući demokratska načela i njihovu volju. Nakon izmjena plana, ponovno ga treba dati na javni uvid kako bi javnost imala priliku reći svoje mišljenje. Vjerujem da će povodom ovog pitanja nadležna tijela i službe dati sve od sebe da nova rješenja budu u interesu svih građana.«

SUFINANCIRANJE NACIONALNIH VIJEĆA

Nakon što je Skupština koncem listopada usvojila rebalans gradskog proračuna za 2012. godinu., Ivan Ušumović ističe kako će to omogućiti daljnje normalno funkcioniranje života u gradu.

»Skupština grada Subotice nedavno je usvojila rebalans proračuna za ovu godinu.

Deficit će se financirati iz prenesenih neutrošenih sredstava proračuna, suficita iz 2011. godine. Bilo je primjedbi na sjednici kako je to 'krpljenje rupa' i da se na taj način ispravljaju pogreške vladajuće koalicije u prošlom mandatu, no činjenica je da će se riješiti deficit, što će omogućiti da grad može i dalje kvalitetno funkcionirati. Jednostavno, rashodi su bili veći nego prihodi, planirana sredstva nisu bila dostatna, javnim poduzećima je nedostajalo sredstava za rad. Morat ćemo obratiti veliku pozornost da se ovakav slučaj ne ponovi u idućem razdoblju.«

Na istoj sjednici Skupštine grada Subotice donesena je odluka o raspoređivanju proračunskih sredstava Grada Subotice nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Predstavnici političkih stranaka nacionalnih manjina su u Skupštini pozdravili takvu odluku, osim vijećničke skupine DSHV-a. Ivan Ušumović

objašnjava zbog čega to nije učinjeno:

»Vijećnička skupina DSHV-a je bila uključena u samu pripremu, predlaganje i usvajanje odluke o raspoređivanju proračunskih sredstava nacionalnim vijećima. Smatram da nije bilo potrebe za dodatnim pozdravljanjem, jer su svi predstavnici nacionalnih vijeća već pozdravili tu odluku. Inače, zakon koji to omogućuje je donesen još 2004. godine, no nije se primjenjivao, nacionalna vijeća

ističe i mogućnosti turizma, koji je po svemu sudeći, kao jedna od najvitalnijih gospodarskih grana, najlakše nadvladao ekonomsku krizu.

»Razvojni prioritet bi trebali biti nastavak izgradnje privredno-tehnoloških parkova, kao što je to privredna zona 'Mali Bajmok'. Znači, prioritet treba biti dovođenje renomiranih tvrtki koje će otvoriti nova radna mjesta i tako će se moći podizati standard građana Subotice. Također, veoma je važno razvijanje poduzeća

POVOLJNE KREDITNE LINIJE ZA POLJOPRIVREDNIKE

Kao i uvijek kada se razgovara o mogućnostima gospodarskog prosperiteta, tema o poljoprivredi je neizostavna, jer je poljoprivredna proizvodnja jedan od najznačajnijih segmenata razvojnih potencijala ovoga područja. Ivan Ušumović ističe kako Fond za razvoj poljoprivrede grada Subotice raspisuje natječaj

baju biti regulirane zakonom, pitanje je i koliko će iznositi agrarni proračun u sljedećoj godini, najavljuje se iznos od 3,7 posto od ukupnog proračuna. Primjerice, subotički poljoprivrednici koji namjeravaju širiti proizvodnju ili obnoviti mehanizaciju i ove godine su imali potporu Gradskog i Pokrajinskog fonda za razvoj poljoprivrede, ali naglasak za rješavanje problema u poljoprivrednoj proizvodnji je na radu republičkog resornog Ministarstva», kaže Ivan Ušumović.

Mnogi građani kažu kako nisu upoznati s procesom donošenja skupštinskih odluka na lokalnoj razini, no činjenica je i da mnogi građani nisu zainteresirani da saznaju više o tome. Na koncu razgovora, Ivan Ušumović pojašnjava nadležnosti i rad Savjeta čiji je predsjednik.

»Savjet za razvoj društvenih djelatnosti se bavi razmatranjem prijedloga odluka i drugih općih akata, kao i raznih drugih pitanja iz područja obrazovanja, kulture, tjelesne i zdravstvene kulture, socijalne skrbi, zdravstva, informiranja, i društvene skrbi o djeci. Savjet se sastoji od 7 članova, čine ga predsjednik, zamjenik predsjednika i 5 članova, pri čemu su svi imenovani predloženi iz različitih političkih stranaka. Na dužnost sam imenovan koncem rujna, na drugoj sjednici Skupštine grada Subotice. Savjet za razvoj društvenih djelatnosti je stalno radno tijelo Skupštine i sastaje se uoči održavanja same sjednice Skupštine. Dajemo naš stav o odlukama Gradskog vijeća koje prosljeđujemo na sjednicu Skupštine, gdje vijećnici donose konačnu odluku.»

Zvonko Sarić

Na konvenciji Mladeži HDZ-a
(Ivan Ušumović četvrti s lijeva)

su se financirala iz proračuna Republike i Pokrajine, a sada je prvi put donesena odluka da se nacionalnim vijećima, čije se središnjice nalaze u Subotici, doznače određena sredstva.«

NEZAPOSLENOST NAJVIŠE OPTEREĆUJE SUBOTIČANE

Razgovarajući o razvojnim prioritetima grada Subotice, Ivan Ušumović naglašava kako su nezaposlenost i nizak životni standard problemi koji najviše opterećuju Subotičane, tako da je u vremenu tranzicije, u razdoblju koje je pred nama, važno stvoriti dobre uvjete za privlačenje investitora, radi rješavanja problema nezaposlenosti, poglavito mladih. Glede razvoja gospodarstva u Subotici, Ušumović

'Park Palić', započeti su razni radovi koji će Palić učiniti atraktivnijim za buduće investicije, dakle razvoj turizma jedan je od potencijala koji trebamo iskoristiti. Kada govorimo o turizmu, treba reći i kako je važna jedinstvena kulturna ponuda festivala grada Subotice, što naš grad pozicionira kao važnu točku na kulturnoj karti regije i time jedinstvenu kulturološko-turističku destinaciju. Uspon turizma je svjetski fenomen i važan je čimbenik uspješnog gospodarskog razvoja, i što je za nas najvažnije - u otvaranju novih radnih mjesta. Raduje i što se festival 'Omladina' ove godine vraća na glazbenu kartu početkom prosinca. Razvoj turizma je značajan, ali do sada nedovoljno iskorišten razvojni potencijal grada.«

za dodjelu povoljnih kredita poljoprivrednicima.

»Grad pomaže koliko može, raspisuje natječaj za poticanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje na teritoriju grada Subotice. To su povoljne kreditne linije, nedavno je raspisan natječaj za dodjelu kredita namijenjenih stočarima i voćarima. No, da bi se nadvladale mnoge krizne situacije, kojih je bilo iz godine u godinu, neophodno je uspostaviti stabilan agrarni sustav. Do kraja godine bi trebao biti usvojen Zakon o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Vidjet ćemo hoće li ovaj zakon donijeti predvidljivost ambijenta za poslovanje, što je veoma važno. Dakle, probleme treba rješavati resorno Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, subvencije tre-

Instituciones novis

Pravo naseljavanja novih stanovnika

Piše: dr. Zsombor Szabó

Do početka XIII. stoljeća samo je kralj imao pravo naseljavati, prije svega hospese na kraljevske posjede. Zbog potrebe za radnom snagom novi su vlasnici, prije svega nekadašnjih županijskih posjeda – terra castris, i drugi feudanci, u duhu novih institucija, početkom XIII. stoljeća dobili pravo od *Andraša II.* za naseljavanje svojih posjeda. Rasprostranjeno je bilo tzv. lokacijsko naseljavanje, kojeg je vodio čovjek nazivan lokator, koji je uz obećanje privilegija vrbovao naseljenike širom zemlje, ali i iz inozemstva. Za ovo je dobar primjer Orosłanoš, naime, 1247. godine *Kelemenov* sin župan *Pongrac* iz familije Čanad s bratom *Vafom* sklopio je ugovor i podijelili su obiteljsko samostansko imanje s pripadajućim selima na dva dijela, granica je bio veliki put (*magna via*), samostan Orosłanoš (današnji Majdan – Rabe) i ktitorstvo nad njim ostalo je zajedničko. U ugovoru su se sporazumjeli, shodno novim pravima, da ako jedan od njih naseljuje kmetove i formira selo, i drugi s druge strane puta ima to pravo, tako da njihovi nasljednici iz familije *Telegdi* 1337. godine dovode naseljenike koji stvaraju nova naselja uz dva samostana: Kaniža (Monoštor) i Orosłanoš (Monoštor) – ova sela su u funkciji služenja samostanu.

PRAVO DRŽANJA VAŠARA I UBIRANJA DAŽBINA

Kralj Andrija II. prvi je dozvolio da i feudanci mogu držati vašare. Na ovakvim vašarima predstavnik kralja nije imao pravo ubirati carine – takse. Moćniji feudanci su ponekad izborili i pravo zaustavljanja robe, što je ujedno značilo i obveznu prodaju te robe na lokalnoj tržnici – npr. *Nikola Iločki* (*Ujlaki Miklós*) za Ilok. Iz prve knjige statuta grada Iloka, u glavi 9, saznajemo kako se u Iloku svakodnev-

no održavala tržnica. U 10. glavi stoji: »Brodovi i šajke koji prometuju gore i dolje (nizvodno i uzvodno na Dunavu, prim. a.), kao i kola koja iz bilo kojeg pravca donose robu, kada se u Iloku održava godišnji vašar, u to doba trebaju se smjestiti kod stanovnika grada, a ne u

Kapitel iz pavlinskog samostana pokraj Bodroga

Maloj Pešti, i dužni su svoju robu nigdje drugdje, nego jedino na iločkoj tržnici prodavati.« Iz ovog saznajemo kako se trgovalo s obiju strana riječnog prijelaza, ali vlasnik Iloka se izborio da za vrijeme godišnjih sajмова, na koje se dolazilo iz udaljenijih mjesta, ima isključivo pravo zaustaviti robu na svojoj tržnici.

NOVI KATOLIČKI MONAŠKI REDOVI NA PROSTORU DANAŠNJE VOJVODINE

Cisterciti – Kraljicu *Gertrudis*, majku *Bele IV.*, ubili su urotnici 1213. godine. Jedan od urotnika bio je *Gurwey fia Peter*, čiji su posjedi konfiscirani, a on sam je pogubljen. Peterove posjede s obiju strana Dunava dobivaju cisterciti 1237. godine. Oni svoju opatiju (samostan) podižu na mjestu zvanom *Belafons* (*Bélakút* = Belin izvor). U poklon dobivaju 11 bačkih i 26 srijemskih sela. Na bačkoj strani se nalazio i Petur warod (peterova utvrda, palača?!). Nakon tatarske najezde opatija se premješta na brdo pokraj Dunava, i vremenom se

počinje nazivati Petro de Waradino = Petrovaradin. Cisterciti su grana reformiranih benediktinaca, sjedište im je bilo u dolini rijeke Citeaux (Cito) pokraj Dijona (Dižona). Imali su svoj samostan i u Topuskom (Hrvatska).

Pavlinci – Pavlinci su jedini katolički red koji je nastao u srednjem vijeku na tlu Ugarske. Red je nastao od grupe pustinjača koji su poštovali sv. Pavla i koji su živjeli na skrovitim mjestima. Pravila reda su napisana 1263. godine, 1308. godine prihvatili su pravila augustinaca. Samostane su gradili u šumama, na skrovitim mjestima. Na otoku pokraj Bodroga imali su svoj samostan posvećen Svetom Križu, čiji je osnivač »brat Ištvan koji je 1187. godine tu samovao i znojem svoga lica zarađivao svoj svakidašnji kruh« – piše u povijesti pavlinaca. Opat

Dio friza iz pavlinskog samostana pokraj Bodroga

ovoga samostana dugo se sporio s opatom drugog bodroškog benediktinskog samostana oko jednog ribnjaka. Ostaci ove opatije su otkriveni krajem XIX. stoljeća. Pavlinci su svoje samostane imali u Ugarskoj i Poljskoj. Car *Jozef II.* je u XVIII. stoljeću rasformirao i konfiscirao imovinu reda u okviru reforme Crkve.

Johaniti – Viteški red Johaniti pojavljuje se u graničnom pojasu Ugarske, u južnom Banatu gdje dobivaju u posjed selo Vojla i Thorniste s lukom. Tu će u XV. stoljeću nastati opidum Pensey, preteča današnjeg Pančeva.

Špajc

U špajcu je misto za drvenu kačicu sa sirom, kiselnu, uskuvano mliko, sirenja i drugog koječeg od mlika,

pomalo brašna, soli, i sl., šta triba reduši za kuvanje ila

Kad su počeli stvarat salaš »na dva zida«, a malo posli napravljene kujne, salašari su natrijicu nad vratima u salaš produžili, pokrili, pridnji zid do zabata na gornjaku. Pridnjica salaša je natkriljena široko oko 2 m. Toliki je širok koliki je i krov nad kujnom. Da njim ne zjapi toliko prazno misto dozidali su zabatni zid široko ko i ambetuš, a zidom su prigradili ambetuš isprid avlije i napravili novu odaju. Nju su najprijia hasnirali ko špajc.

U zabatnom zidu je otvor za luftiranje, a jel je s gornjaka, tu stranu je malo dovaćalo sunce, pa je špajc bio ladniji nego kad ga podiko oslonio na zabatni zid sa dolnjaka. Bilo je salaša di su kujnu napravili s gornjaka, a špajc sa dolnjaka. Na ovo je teško naći odgovor, zna ga samo onaj ko je napravio taki raspored.

Čim je reduša dobila špajc, komotnije je radila u kujni.

Nadovat je imala dio rane koju je kuvala. Kako je napridovo život, s njim je ukorak išlo i kuvanje. U špajcu je misto za drvenu kačicu sa sirom, kiselnu, uskuvano mliko, sirenja i drugog koječeg od mlika, pomalo brašna, soli, i sl., šta triba reduši za kuvanje ila. Vrimenom je u njemu bilo i masti, pušenog mesa, dunca i dr. Reduša je svakog dana štogod radila oko sirenja, pa joj je tribalo više sudi i mista, a dio ti sudi je držala u špajcu. Starali su se da u špajcu ne drže ništa šta ima jaku sagu koju bi u se upilo vrlo ositno mliko. Zato u njemu nije bilo mista za luk, kacu s kiselišom, krumpir i sl.

Kao i kujnu, i špajc su ukopali najčešće na dvi basamaga, da u njemu odraslo čeljade ne saginje glavu. Nuz to, ukopan špajc je bio i ladniji.

Kujna i špajc su imali i manu jel se u nji išlo priko basamaga, a to je bilo nezgodno, osobito kad se tečna rana

nosila priko basamaga a i kad se reduša većma žurila.

U salašu s više čeljadi često su od špajca, napravljenog zajedno sa novijim salašom, napravili sobicu s jednim drvenicama (krevetom), za spavanje momaka ili divojaka. Kad su se lišili špajca, ono šta su držali u njemu, razneli su na tavan i na police po zidu podruma.

RÂNA NA TAVANU

Tragovi pravljenja mista na tavanu za držanje rane u salašima »na dva zida« vode bliže kraju XVIII. vika i bliže. Nuz zabat su tavan od zabata do drugog roga (oko 200 cm.) lecama prigradili za misto dužim vrljikama, a i doli po tavanici da mož poredat šta neće moć načet mišovi. Ulazna varata su zaključavali, da dica i mladi ne uzimaju ranu brez dozvole. U to misto mačke nisu išle, ali su nuz ogradu vrebale na mišove. Kad su na vrljiku obisili pušeno meso i drugo čija saga draži mišove, da se na vrljiku ne spušte, odozgor po drotu na kojoj visi vrljika iznad nje su na oko 50 cm. kroz drot provukli daščicu na oko 30 x 30 cm. Odozgor se na nju miš mož spuštiti, ali do drota na kojem visi vrljika moro bi

ići odozdol po ravnoj daščici, a to ne mož. Ako je podikoj miš to i probo, on je pao doli.

Kad su salašari postali imućniji i pravili disnotore, na tavanu su povišali pušeno meso i drugo na dvi-tri vrljike. Nuz pušeno meso, na vrljikama su držali u postavnim kesama kuruzni kvas za kruv, osušeno voće za kompot, mak, evenke sa grozdovima grožđa i sl. Po tavanici su držali crni luk, iskomadan bili i crni sapun, tu je bila i kalajsana kačica sa skupljenom masnoćom za kuvanje sapuna, boce sa paradičkom i duncom i sl. Rana koja se držala na tavanu bila je na jakoj promaji koju su pravile po dvi budže u svakom zabatu i tesarska vrata s malim uzdužnim zazorima. Trščan krov je pričio da se tavan ne zagrije čak ni u kanikuli.

Na rpama žita odozgor su se ostavljale tzv. »zimске dinje« (iznutra zelene), od koji je dosta sazrilo u kasnu jesen, a bilo je koje su ostale zdrave i do Badnje večeri. Ukućuni su ih u slast povećerali, a zasladili su se i groždom sa evenke.

Tavan je mračan i promajan pa je to pričilo i muvama da ne uleću i upljuju pušene šunke.

SA ROGLJA

Pakost za vinskim buretom

Kad se zavidno čeljade pritvorilo u pakosno čeljade i tilo napakostit drugom što ima dobro vino, napakostio mu je kad je kriomice ušao u podrum i, iza kojeg bureta spustio tri-četri krumpira u kori. U vlažnom podrumu krumpir se friško pokvari, počme trunit, a kad trune, krumpir širi nesnosan vonj, smrad. Dok vinar ne osti sagu, nađe i izbaci trulež, ositno vino će za nekoliko dana upit u se makar malo tog smrada. Posli će vino, kad se popije makar gucaj, zaudarat na smrad. Vino će vridit koliko i stelja (vinski talog) u buretu.

U SUBOTICI PODNIJETO 207 ZAHTEVA ZA VRAĆANJE ODUZETE IMOVINE

Tražimo izmjenju zakona

U Subotici se oko 90 posto zahtjeva odnosi na vraćanje poljoprivrednog zemljišta.

Međutim, rijetki su sretnici kojima će moći biti vraćeno u naturi, budući da zakon predviđa da je to moguće samo za one parcele koje postoje u onom obliku kako su i oduzete, kaže Milan Uzelac

O d 1. ožujka ove godine, kada je osnovana Agencija za restituciju, podnijeto je više od 9.000 zahtjeva za povrat imovine, a očekuje se da će u zakonskom roku, do 1. ožujka 2014. godine, ukupno biti podnijeto oko 35.000 zahtjeva. Do sada je oko 700 odluka postalo izvršnih, među kojima je vraćeno više od 18.000 četvornih

OTVORENO PITANJE NATURALNE SUPSTITUCIJE

Kada je riječ o području sjeverne Bačke u Subotici je podnijeto 207 zahteva, u Bačkoj Topoli 155, Senti 196, Kanjiži 67 i Adi 96, odnosno, ukupno 721 zahtjev. Najviše zahtjeva se podnosi u Novom Sadu, oko 50 dnevno.

ske vojske, tj. usvojen je prijedlog da ukoliko je netko bio mobiliziran i morao je otići u tu vojsku a nije bio ratni zločinac, onda može dobiti nazad svoju djedovinu», kaže Milan Uzelac te ističe da je, kada je riječ o vraćanju imovine oduzete Židovima od 1941. do 1945., prihvaćena i klauzula da će to pitanje biti riješeno posebnim zakonom. On, međutim, dodaje da još uvijek ostaje otvorena najozbiljnija primjedba Udruženja koja se tiče vraćanja oduzete imovine u naturi, odnosno, naturalne supstitucije poljoprivrednog zemljišta koje se ne može vratiti u onom obliku kako je oduzeto.

»U Subotici se oko 90 posto zahtjeva odnosi baš na vraća-

nje poljoprivrednog zemljišta. Međutim, rijetki su sretnici kojima će moći biti vraćeno u naturi, budući da zakon predviđa da je to moguće samo za one parcele koje postoje u onom obliku kako su i oduzete, dok je u međuvremenu bilo raznih komasacija, raznih otuđivanja, zamjene zemljišta, itd. To znači da se na razne načine ta slika mijenjala«, objašnjava Uzelac.

DRŽAVA IMA DOVOLJNO ZEMLJE

On ističe da je ukupno za obeštećenje u državnim obveznicama, koje bi trebale krenuti s isplatom od 2015. godine, predviđeno dvije milijarde eura. »Premda

Konferencija za medije u Subotici

metara poslovnog prostora, preko 11.500 četvornih metara stanova, 250 hektara neizgrađenog građevinskog zemljišta, pet hektara šuma i šumskog zemljišta i 1.200 hektara poljoprivrednog zemljišta. Novčano iskazano to je oko 60 milijuna eura. Među izvršnim odlukama je vraćanje prvog poslovnog prostora u Subotici obitelji Kovács u Strossmayerovoj ulici, a riječ je o vraćanju tri lokala pokraj njihove sitarske i žičarske zanatske radnje.

Predsjednik subotičkog Udruženja za povraćaj imovine Milan Uzelac podsjeća da je tijekom javne rasprave kod donošenja Zakona o restituciji Skupštini Srbije bilo podnijeto oko 250 amandmana, među kojima i desetak primjedbi subotičke udruge. Od svih usvojene su dvije, tri, među njima i jedna subotička. »Naša primjedba koja je prihvaćena odnosila se na pitanje vraćanja imovine sudionicima Drugog svjetskog rata koji su bili na strani okupator-

Predmeti često komplicirani

Zahtjevi za povrat imovine rješavaju se u Agenciji za restituciju u Novom Sadu, a razgovori u vezi prijama dokumentacije i zakazivanja termina o održavanju tzv. rasprave zakazuju se u Pošti broj 1. Milan Uzelac ističe da je Pošta dobro organizirana, na predmetima rade dva referenta i dnevno se obrađuje šest predmeta. »Mi u Udruženju spremni smo pomoći svim članovima, ali nismo stručno sposobni uraditi posao, i tada savjetujemo strankama da se obrate odvjetnicima. Često nije jednostavno, jer treba prikupiti dosta papira, niz zakona je uključen u postupak poput zakona o nasljeđivanju, građevinskom zemljištu, šumama, poljoprivrednom zemljištu... Postupak često može biti dosta kompliciran, osobito ako je imovina bila prodana, otuđena na čist ili nečist način«, objašnjava Uzelac.

Zainteresirani dodatne informacije mogu dobiti na sajtu Agencije za restituciju www.restitucija.gov.rs.

je to veliko opterećenje za državu i porezne obveznike, to će biti malo za pokriće svih potreba. Smatramo da bi time moglo biti vraćeno svega 20 do 30 posto stvarne vrijednosti. Zbog toga činimo korake da se zakon izmijeni u tom smislu, te ukoliko se ne može vratiti ista zemlja, da se vrati neka druga slična. Država ima oko 450 tisuća hektara zemlje, a po nekim saznanjima ukupno će se tražiti svega 200 tisuća hektara, što znači da će u tom slučaju državi ostati više od polovice zemlje«, ističe Uzelac te podsjeća da je tijekom godina unazad bilo raznih mahinacija prilikom kupovine poljoprivrednih kombinata, da su se poslije Drugog svjetskog rata najljepše parcele dijelile bezzemljašima, te da je prilikom prvih vraćanja poljoprivrednog zemljišta 1994. godine, ne vodeći računa o stvarnom vlasništvu, davana zemlja za koju sada postoji potraživanje. »Sada se takvim vlasnicima nude državne obveznice čime je pričinjena velika ne samo materijalna šteta, nego i moralna. Imamo i primjera prilikom izgradnje 'ipsilon' kraka da ljudima nije isplaćivana zemlja, već im je u zamjenu davana zemlja Agrokombinata, koju bi sada nekom trebalo vratiti. Mi smo kao Mreža za restituciju podnijeli inicijativu Vladi Republike Srbije da se zakon u tom smislu izmijeni i dopuni«, kaže Uzelac i dodaje kako se zahtjevi za izmjenom zakona odnose na još neka rješenja za koja se tijekom provedbe ispostavilo da postoje neraščišćena pitanja, poput primjene Zakona o nasljeđivanju, komasaciji, itd.

NAJVIŠE ZLOUPORABA ZBOG ZAMJENE

On ističe da prema prethodnom Zakonu o restituciji iz '90-tih godina nije bila dozvoljena prodaja zemljišta niti poslovnih prostora,

te bi država na tom trebala istrajati, smatra Uzelac.

»Bude li se Zakon o restituciji u tom smislu mijenjao i zemljište vraćalo u naturi to će biti manje opterećenje za državu i porezne obveznike, a pravda će bolje biti

ljih antikoruptivnih zakona, važan je za pokretanje gospodarske aktivnosti i punjenje proračuna. Stoga mislim da ćemo mi uspjeti u tim našim zahtjevima, a podržavaju nas i Agencija za restituciju, cijela Mreža za restituciju i Liga

međutim nigdje nije bilo izričito napisano da se ne može mijenjati. »Mislimo da je baš po toj osnovi bilo jako puno zlouporaba – kupljena je neka firma sa zgradom i onda se to mijenjalo za neke druge nekretnine koje su bile svojedobno oduzete. Zakon o povratu oduzete imovine i kaže da treba sve takve slučajeve ispitati, znači da će tu još biti jako puno problema jer je i kod poslovnih prostora, kao i poljoprivrednog zemljišta, bilo jako puno nepravilnosti«, kaže Uzelac te ističe da se ne može kriviti netko tko je pravno stekao imovinu, poput onih koji su primjerice kupovinom stana postali pravni vlasnici i upisani u gruntovne knjige, ali u slučajevima gdje je bilo nelegalnih radnji imovina bi morala biti oduzeta i vraćena bivšim vlasnicima,

ispunjena. Vraćanjem zemlje u privatne ruke država može odmah početi s naplatom poreza i punjenjem proračuna, što znači da je ovaj Zakon o restituciji jedan od najbo-

za zaštitu ljudskih prava, te očekujemo da ćemo možda već ove godine imati neke konkretne poteze od strane Vlade«, smatra Milan Uzelac. S. Mamužić

Arhivu podneseno tisuću zahtjeva

Subotički arhiv je na svojim internet stranicama www.suarhiv.co.rs postavio desetak obrazaca koje bi stranke trebale popuniti kako bi olakšale podnošenje zahtjeva, a osobito je to olakšanje za one koji žive izvan Subotice. »Pokušali smo olakšati pronalaženje gotovih zahtjeva, te se također na sajtu mogu vidjeti rješeni i gotovi predmeti a time izlazimo u susret strankama koje mogu dobiti prave tražene informacije. Bilo bi optimalno, ako se stranka obraća Arhivu, da ima što konkretnije i točnije podatke koja imovina se traži, ime i prezime starog vlasnika ili suvlasnika, šta je bila vrsta imovine, gdje je bila lokacija, ulica, kućni broj, katastarska općina i osnova po kojoj je oduzimana imovina«, kaže Stevan Mačković, direktor Subotičkog arhiva, navodeći da je Arhivu ove godine ukupno podnijeto oko 2.000 zahtjeva od čega se polovica odnosi na pitanja oduzete imovine.

SUBOTIČKA AGORA

Nezaposlenost i (ne)sigurnost

U pokrajini je, prema statističkim podacima, 198.000 nezaposlenih što je u odnosu na prošlu godinu manje za 4500

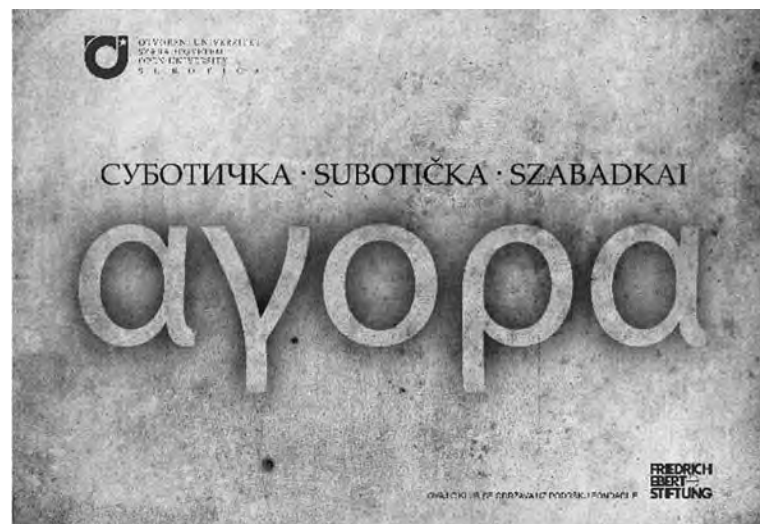
Tribina subotičke Agore na temu »Šansa za posao i (ne)sigurnost zaposlenih, odnosno tendencije u kretanju broja nezaposlenih tijekom posljednjih pet godina« održana je u subotu, 9. studenoga, na Otvorenom sveučilištu u Subotici. Nezaposlenost je najveći ekonomski, društveni i socijalni problem u svim zemljama Evropske Unije, ali i u skoro svim zemljama svijeta. Od 2008. godine kada je počela posljednja velika ekonomska kriza, različite zemlje pribjegavaju različitim rješenjima, ali je po svemu sudeći glavni mehanizam – rigorozna štednja, smanjenje plaća i mirovina, socijalnih davanja, otpuštanje, itd.

Na ovu temu govorili su: pokrajinski tajnik za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova *Miroslav Vasin*, sociolog *Dušan Torbica* i direktor Regionalnog centra za razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzetništva u Subotici dr. *Branko Malagurski*.

KONTROVERZE UTVRĐIVANJA BROJA NEZAPOSLENIH

Prema riječima pokrajinskog tajnika za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost

spolova *Miroslava Vasin*, u pokrajini je, prema statističkim podacima, 198.000 nezaposlenih što je u odnosu na prošlu godinu manje za 4500, te se može zaključiti kako se službena nezaposlenost ne povećava. Ovakav način utvrđivanja realnog broja nezaposlenih pun je kontroverzi, jer se ne zna realan broj nezaposlenih. Svi podaci o broju nezaposlenih su relativni. Postoje razne metode na osnovi kojih bi se moglo utvrditi koji je to zapravo broj: anketna metoda koja je i verificirana od strane Međunarodne organizacije rada i temeljem koje se poslije svjetske ekonomske krize stopa nezaposlenosti povećala s 14 na 25 posto; uvid u broj nezaposlenih koji se vodi na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, koji je po njegovom mišljenju i najverificiranija metoda; ili fondovi za zdravstvo, mirovinsko i invalidsko osiguranje. Problemi koji otežavaju utvrđivanje pravog stanja stvari svakako su rad na crno, »lažni zaposleni« – oni koji se vode kao zaposleni ali ne uživaju prava iz radnog odnosa, izrazito visoka razina sive ekonomije – iako se na ovaj način egzistencijalno zbrinjava velik broj ljudi, problem je u tome kako omogućiti

prelazak iz sive zone u zonu legalne ekonomije. Vasin je istaknuo kako se ne može stalno baviti ublažavanjem posljedica privatizacija, mora se razmišljati naprijed.

REFORME SU NEDOVOLJNE, NESTRUKTURALNE, NEPOVEZANE

Dr. *Branko Malagurski* je naveo kako treba doći do pomicanja težišta prema zapošljavanju u mala i srednja poduzeća. Najviše se čeka do 1 godine na zapošljavanje, međutim postoji puno deficitarnih zanimanja kao što su limari, tesari, psiholozi... Mogući načini za izlazak iz nezaposlenosti su razvoj sektorske strategije – utvrditi radna mjesta, kako se orijentirati u koje područje?; diverzifikacija poljoprivrednih proizvoda, dovođenje educiranih institucija na razinu društveno odgovornog sudionika u osposobljavanju potrebnih stručnih profila, sustavna i permanentna podrška poduzetnicima i malim i srednjim poduzećima.

Reforme su nedovoljne, nestrukturalne, nepovezane. U Subotici je 25 posto mladih neuposlono. Danas rad nije

na cijeni, potrebno je vratiti dostojanstvo rada, da ima društveno verificirani status, ističe sociolog *Dušan Torbica*. Rad na crno je ogroman problem, prava uposlenika se smanjuju i ne poštuju, pravosuđe je neefikasno u rješavanju radno-pravnih predmeta. Potrebno je mijenjati politiku zapošljavanja, problem je što se razvija biznis preza-duženosti koji je neprihvatljiv. Prevelika je orijentacija prema sigurnosti, što umanjuje poduzetnički potencijal. Bilo bi korisno kada bi se o ovom problemu raspravljalo u Skupštini Republike Srbije, da se makar u ovom problemu zanemare politički i stranački animoziteti i da dođe do kvalitetne rasprave koja bi bila u duhu konkurencije ideja i inicijativa, da se na razini lokalne samouprave razvije strategija koja bi imala za cilj obnovu društvene zajednice i na taj način povećala uspješnost i konkurentnost postojećih poduzeća. Princip socijalne ekonomije je rješenje koje se pokazalo sve uspješnijim u rješavanju ovog problema, smatra *Dušan Torbica*.

Noémi Szabó

PONOVI SASTANAK RODITELJA I UPRAVE HKC-A »BUNJEVAČKO KOLO«

Folklorni odjel nastavlja s radom

Uprava je osigurala grijanje i dogovorila gostovanja folkloraca, a koreografi nastavljaju raditi s djecom i mladima

Prošloga tjedna otvoreno pitanje nezadovoljstva roditelja zbog loših uvjeta u kojima djeluje folklorni odjel Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« dobilo je svoj epilog nakon ponovnog sastanka roditelja folkloraca i uprave Centra, održanog u ponedjeljak 12. studenoga u restoranu »Dukat«.

Naime, uprava Centra uspjela je osigurati grijanje prostorija do kraja godine, kako bi se rad folkloraca odvijao u normalnim uvjetima, a najavljeno je i gostovanje plesača na Božićnom

nastaviti raditi s folklorcima, kao i da će jedna osoba iz Upravnog odbora HKC-a biti zadužena pratiti potrebe i zahtjeve folklornog odjela.

JEDINO MOGUĆE RJEŠENJE

I roditelji i uprava Centra slažu se kako ovo prijelazno rješenje nije idealno, ali je jedino moguće u ovome trenutku.

»Ne vidim ja tu nekakvo osobito rješenje, ali je dobro da folklornoj sekciji, ne zbog folklorca, već zbog djece koja su tu i žele igrati, bude omo-

hodnih nekoliko godina. I za to moramo zahvaliti našem koreografu. On je od nas načinio prave folklorce. Jest da smo sada u razdoblju smanjene motivacije, ali nikoga ne krivimo. Tražimo samo malo mogućnosti i bolje uvjete«, kaže član folklornog odjela *Zlatko Ivković*.

POTPORA HNV-A I DSHV-A

Budući da je HKC »Bunjevačko kolo« najmnogočlanija i najznačajnija hrvatska udruga u Vojvodini, sastanku su nazočili i pred-

trenutačne krize. »Suradnja s drugim hrvatskim institucijama i udrugama jedini je put kojim se može pomoći. HNV je ove godine već izdvojio 200.000 dinara za kupnju nošnje kako bi se one spasile od plenidbe vjerovnika, 200.000 dinara izdvojeno je za reviziju da se utvrdi kako je došlo do ovoga i još 200.000 dinara za ovogodišnju Dužijancu. U HNV-u ćete imati svu potporu, samo trebamo surađivati«, kazao je Bačić.

Petar Kuntić je rekao kako se priprema odgovor na postojeću krizu kako ne bi došlo do gašenja HKC-a »Bunjevačko kolo«. »Moramo imati viziju. Najlakše je reći 'ovo sada ne valja, ovo treba rušiti'. Ima rješenja za ovo, ali treba izdržati«, poručio je Kuntić.

Podsjetimo, HKC »Bunjevačko kolo« se nalazi u lošoj situaciji: ima dug od oko 65.000 eura i blokirani su mu svi računi. Osim toga, protiv Centra se vodi veći broj sudskih sporova za nepodmirene obveze, a pojedini predmeti su već u izvršnoj fazi i HKC-u prijeti stečaj. Na posljednjoj sjednici Upravnog odbora Centra donesena je odluka o pokretanju pitanja kaznene odgovornosti protiv odgovornih osoba koje su HKC »Bunjevačko kolo« dovele u ovu situaciju.

D. B. P.

Sastanak roditelja s predstavnicima Uprave

festivalu u Zagrebu krajem prosinca, kao i neka druga gostovanja tijekom siječnja iduće godine, što bi trebalo motivirati mlade da i dalje dolaze učiti narodne plesove. Dogovoreno je također i da će koreografi *Andrija Bašić Palković* i *Miljana Bojić*

gućeno da imaju probe i da mogu putovati na gostovanja«, kaže jedan od roditelja nazočnih na sastanku.

»Dovoljno je stvarno malo, ne tražimo puno, samo malo motivacije. Za prošlih godinu dana učinili smo u okviru sekcije puno više nego u pret-

sjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. *Slaven Bačić* te predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić*.

Slaven Bačić je naglasio kako će HNV biti potpora HKC-u »Bunjevačko kolo« u pokušaju nadvladavanja

NACRT ZAKONA O POTICAJIMA U POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU KAO ZRCALO IZGLEDA

Tko lovira, taj dobiva

*U biti, ministar poljoprivrede Goran Knežević pravi iste greške kao i prethodnici mu Dušan Petrović, Saša Dragin i oni prije njih * Jedino po čemu se od njih razlikuje je što svoju vožnju na dva kolosijeka obavlja vještije, pa se i sam način vođenja agrarne politike čini ponešto suptilnijim. Utoliko više i zanimljivijim*

Uočivši ranije greške na koje su poljoprivrednici ukazivali Goran je Knežević 25. listopada potpisao akt od 49 točaka koji je pod nazivom Nacrt Zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju izradila za to angažirana radna grupa. Još u vrijeme izrade Knežević je više puta kao najvažniju odliku Nacrta istaknuo da će se novim zakonom osigurati predvidljivost i stabilnost u proizvodnji koja će, osim što će ih motivirati, poljoprivrednicima omogućiti i stjecanje većeg profita nego li je to do sada bio slučaj. Odmah nakon izrade Nacrta ministar je pozvao sve zainteresirane da do 16. studenoga svoje primjedbe ili prijedloge elektronskom poštom pošalju na adresu Ministarstva, smatrajući valjda da takav oblik komunikacije u potpunosti pokriva pojam javne rasprave. Međutim, i prije no što su vidjeli tekst, koji skupa s obrazloženjem stane na 34 gusto tipkane stranice, poljoprivrednici su imali tri krupne primjedbe na Nacrt. Prva se tiče činjenice da nitko od poljoprivrednika nije bio konzultirani

prigodom pisanja Nacrta, druga da u javnoj raspravi nije predviđen oblik neposrednog dijaloga i treća da je tri tjedna za ovako važan dokument prekratak rok za raspravu.

Iz tih razloga Asocijacija poljoprivrednika održala je prošlog tjedna sastanak u Novom Sadu na kom je odlučeno da će poljoprivredne udruge same organizirati tribine na ovu temu s ciljem da se nakon temeljite analize dođe do što konkretnijih primjedbi i što kvalitetnijih prijedloga. Jedan od takvih sastanaka održan je i prošlog petka u Subotici kojega je organiziralo osam ovdašnjih udruga poljoprivrednika. Međutim, već na samom početku dalo se zaključiti ono što se do sada samo slutilo, a tiče se već spomenute suptilne dvoličnosti ministra Kneževića. Naime, iako pozvani, nitko iz Ministarstva nije se udostojio doći u Suboticu i stati pred poljoprivrednike koji su samo tražili da im se objasni ono što im nije jasno. Podsjetimo, prije mjesec dana Goran Knežević osobno je u Subotici otvorio tzv. Poljoprivredni forum »Hrana za Europu« kada su

hotel »Galleriu« svojim prisustvom počastili brojni tajkuni, direktori ili predsjednici kompanija, banaka i osiguravajućih kuća. Naravno, jedino tko je tada nedostajao bili su upravo poljoprivrednici.

PREDVIDIVA NEIZVJESNOST I STABILAN STRAH

Kada su se već okupili, poljoprivrednici su i pretresli tekst Nacrta, a krajnja ocjena bila je više nego loša za njegove autore. Iznoseći u osam točaka sročene primjedbe predsjedavajući Udruge poljoprivrednika »Subotica« Daniel Kovačić istaknuo je kako ovaj dokument ni izbliza ne osigurava predvidivost i stabilnost u proizvodnji nego upravo otvara brojne nedoumice i sumnje u iskrenost tekstopisaca. Kao primjer za to naveo je da su mnoge odredbe Nacrta tek naznačene, dok su druge, poput recimo premija za mlijeko (u iznosu od 7 dinara po litri), razrađene do detalja. U pozadini takvog »stila pisanja« Kovačić vidi izlazak Ministarstva u susret pojedinačnim interesima poput, recimo, bivšeg save-

znog ministra Saše Vitoševića koji je sudjelovao u izradi Nacrta i koji (jedini u zemlji) ima farmu za proizvodnju mlijeka na temeljima organske poljoprivrede. Spočitava Kovačić Kneževiću i da se ministru daju velike ovlasti, jer je Nacrtom predviđeno da uredbe za pojedine grane proizvodnje donosi on sam, namjesto, kao što je do sada bio slučaj, Vlade. Drugim riječima, Kneževiću ili nekom drugom ministru nakon njega Zakonom će biti omogućeno samostalno donošenje odluka što, osim što ostavlja utemeljene sumnje na pritiske različitih lobija, u temljima drma proklamiranu predvidivost i stabilnost u proizvodnji.

Ništa ljepše riječi na račun teksta nije imala niti bivša ministrica poljoprivrede Ivana Dulić-Marković, koja je rekla kako on predstavlja kontinuitet dosadašnje loše agrarne politike. Navodeći da je u Nacrt prepisano 11 članova iz Zakona o poljoprivredi, ona je predočeni tekst nazvala nakazom. Ipak, jedna od temeljnih manjkavosti Nacrta po njezinim je riječima je nenavodjenje podataka o tome koli-

DA (N)OVOG MINISTARSTVA

ko će procentualno iznositi agrarni proračun što također već u startu dovodi u pitanje pojmove predvidivosti stabilnosti. Također, Ivana Dulić - Marković rekla je kako se iznosom od 3,3 milijarde dinara za investicije (tek 10 posto u odnosu na predviđeni iznos za poticaje) ni izbliza ne može govoriti o ruralnom razvoju, a još i manje kada je riječ o izostanku nekomercijalnih gospodarstava iz sustava poticaja.

Niti pomoćnik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu *Slobodan Teofanov* nema puno bolje mišljenje o Nacrtu. On je, recimo, istaknuo kako je neprihvatljivo da Pokrajina i lokalne samouprave moraju Ministarstvu davati na suglasnost svoje programe iako ih provode isključivo vlastitim sredstvima. »Prevedeno«, to i u teoriji i u praksi znači pojačavanje centralizacije i dodatno obesmišljavanje autonomije u odlučivanju o tome kako će netko utrošiti sredstva koja je sam zaradio. S obzirom na to da niti Pokrajina nije konzultirana prigodom izrade Nacrta Teofanov je rekao da će tražiti odgađanje donošenje ovog zakona, odnosno formiranje nove radne grupe koja bi sličan dokument trebala pripremiti, uključujući i održavanje javne rasprave, do ožujskog zasjedanja Skupštine Srbije.

Svojevrsni nastavak javne rasprave o Nacrtu vođen je i u subotu u sjedištu Saveza vojvođanskih Mađara. Republički zastupnik i član Odbora za poljoprivredu u Skupštini Srbije iz redova ove stranke *Árpád Fremond* istaknuo je kako mu nije jasno što se žuri s donošenjem ovog zakona.

Po njegovim riječima mnogo bi bolje bilo da Ministarstvo pričekava da se završi Popis poljoprivrede, koji traje do 15. prosinca i da se tek nakon što bude poznato s čime Srbija u ovoj oblasti raspolaže pri one pisanju novog teksta. S obzirom na to da je posljednji popis poljoprivrede u ovoj zemlji rađen još 1960. i da se od tada podaci o poljoprivrednoj proizvodnji donose samo na temelju nagađanja Fremondova primjedba i više je nego li na mjestu.

ODVJETNICI SVIH ZEMALJA REGISTRIRAJTE SE

Poseban dio ove priče čine uloga pravnih osoba u Nacrtu kao i brisanje uvjeta da poticaji mogu dobivati samo gospodarstva koja uplaćuju Fond mirovinsko-invalidskog osiguranja. Predviđajući mogućnost da poticaji od sljedeće godine mogu dobivati i pravne osobe Ministarstvo je otvorilo i pitanja koja već sada dijele emocije budućih korisnika.

Pozdravljajući ovu mjeru direktor AD »Kelebija« *Dragan Zvekanović* kaže kako su kombinati dugo bili u podređenom položaju u odnosu na fizičke osobe, jer su ostajali bez poticaja dok su im istodobno državni nameti bili mnogo veći. Kao primjer za to on navodi da kombinati koji su nakon privatizacija nastavili s poljoprivrednom djelatnošću i danas upošljavaju mnogo veći broj ljudi nego li individualna gospodarstva, te da za to plaćaju sve doprinose i obveze. Na taj način, kaže Zvekanović, kombinati, napose oni manji, pridonose uposlenosti ljudi na selu što u situaciji u kojoj se nalazimo nije zanemarivo.

I direktor Zemljoradničke zadruge »Salaš« *Josip Anišić* pozdravlja ovu mjeru, jer će, kaže, i njima biti omogućeno ravnopravije sudjelovanje u poljoprivrednoj proizvodnji. Ipak, on na mjeru ograničenja na 100 hektara poticaja gleda nešto drugačije od svog prethodnika. Naime, dok Zvekanović kaže da je svaki dinar poticaja dobrodošao i da će utjecati na razvoj, Anišić tvrdi da će sposobnija individualna gospodarstva i dalje biti u povlaštenom položaju. Kako kaže, i dalje će se nastaviti praksa da jedno kućanstvo svoje gospodarstvo podijeli na članove bliže ili dalje rodbine ili susjeda što će u praksi rezultirati poticajima i preko 1.000 hektara.

Naravno, posve drugačije mišljenje o ovome imaju predsjednik Udruge odgajivača svinja iz Bajmoka *Antal Cindel* i predsjedavajući Udruge seljaka »Stari Žednik« *Ivan Vidaković*. Obojica, naime, smatraju da su kombinati do sada bili u puno povlaštenijem položaju, napose kada je riječ o dolaženju do imovine (kupovine farmi, desetljećima besplatnog korištenja državnog zemljišta itd). Osim toga, Vidaković ističe da se na taj način ne pridonosi razvoju obiteljskih gospodarstava, jer će se time ukupna suma poticaja dodatno usitniti. To isto misli i predsjednik Skupštine Asocijacije poljoprivrednika *Miroslav Ivković*, samo kada je riječ o brisanju uplate u MIO fond kao uvjeta za dobivanje poticaja. Po njegovim riječima ovom će mjerom broj korisnika poticaja s oko 90.000 biti bar pet puta veći, a u njegovoj strukturi naći će se i one osobe koje u stvarnosti veze nemaju s poljoprivred-

nom proizvodnjom (Ivković tu posebno podvlači ulogu odvjetnika i liječnika), jer će se, zarad poticaja, bez problema registrirati. S njim se, međutim, ne slaže Vidaković koji kaže kako uplata u MIO fond ne postoji kao uvjet niti u jednoj drugoj zemlji gdje poticaji postoje. On ističe da se potiču obradive površine, a da je posve svejedno tko ih obrađuje. U pozadini ovog neslaganja, naravno, stoji pitanje tko ima pravo na poticaje: oni čija je zemlja ili oni koji je obrađuju? Stoga i nije teško zamisliti situaciju da će zbog 6.000 zagarantiranih dinara po hektaru i još 6.000 na ime regresa za naftu, sjeme i gnojiva mnogi arendaški ugovori biti stavljeni na preispitivanje kod dvije i potencijalno i realno suprotstavljene strane.

Vratimo li se na kraju ministru Kneževiću teško je povjerovati da će odstupiti od onoga što je očito već ranije naumio, odnosno da će uvažiti osnovne zahtjeve koji su došli s različitih strana, a koji se u svojoj biti tiču odgađanja donošenja Zakona i formiranja nove radne grupe u koju bi bili uključeni i Pokrajina i poljoprivrednici. U prilog tome govore i riječi Ivane Dulić-Marković da odsustvom s tribine Ministarstvo pokazuje da nije voljno za debatu, kao i riječi poljoprivrednika iz Male Bosne *Danijela Kovačevića* da je Ministarstvo ignoriranjem poljoprivrednika jasno pokazalo koliko mu je stalo do njihovog mišljenja. Konačno neki lobiji, poput onih s foruma »Hrana za Europu«, javno su pokazali dio onoga što tajno svakodnevno rade: utječu i sve više vode agrarnu politiku ove zemlje.

Z. R.

»HORVATI« IZ ZAGREBA U STARČEVU Pjesme iz starčevačkog kraja

Starčevo je u subotu, 10. studenoga, ugostilo članove Kulturno-umjetničkog društva »Horvati« iz Zagreba. Nakon obilaska Doma kulture i Trga Neolita u središtu mjesta, gosti su nastupili u crkvi svetog Mauricija, gdje je ženski

zbor »Klencarice«, koji djeluje u ovome KUD-u, otpjevao nekoliko pjesama iz svoga repertoara. Nakon izvedbe gosti su upoznati s povijesnim podacima o starčevačkim Hrvatima, župi i crkvi svetog Mauricija. Budući da »Horvati« u svom programu od prošle godine imaju i starčevačke pjesme i plesove, na opće zadovoljstvo Starčevaca izveli su i tradicionalne pjesme Hrvata ovoga kraja – »Al' su lepe starčevačke seke« i »Sedi golub na jeli«.

Ravnatelj Doma kulture u Starčevu *Vidomir Jelisijević* poslije riječi dobrodošlice evocirao je sjećanja na staru postavu starčevačkih folkloriša koja je njegovala tradicijsku baštinu i s njom nastupala na svim eminentnim festivalima i folklornim smotrama diljem bivše Jugoslavije, a na kraju je zahvalio gostima iz Zagreba koji su tu tradiciju ponovno oživjeli i tako osvježili hrvatski folklorni repertoar.

Domaćini su svoje drage goste ispratili put Pančeva, gdje su nastupali u okviru 12. susreta pjevačkih grupa »Etno glas«. »Klencarice« su, naime, nastupile u petak u dvorani pančevačkog Centra za kulturu, a folklorni ansambl Kulturno-umjetničkog društva »Horvati« u subotu navečer u Domu vojske publici se predstavio pjesmama i plesovima iz Starčeva i okolice Zagreba.

Dalibor Mergel

KNJIŽEVNA VEČER U HKUD-U »VLADIMIR NAZOR« U SOMBORU

Spasenje u lijepoj riječi

Literarna sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« priredila je u subotu, 10. studenoga, književnu večer na kojoj su se predstavili pjesnici, sudionici »Lire naive 2012.«. Sudjelovali su i članovi pjevačke skupine »Vladimira Nazora«, a svoje je radove predstavio slikar amater iz Čonoplje *Josip Žuljević*.

Osim pjesnika iz Sombora *Kate Kovač*, *Marice Mikrut*, *Marije Bajić*, *Katarine Firanj* i *Vinka Jankovića*, sudjelovali su i gosti iz Lemeša *Lucija Knezi* i *Mariška Pravdić* i pjesnikinja iz Čonoplje *Marija Fehir*. Pjesnici su čitali svoje pjesme s ovogodišnje jubilarne desete »Lire naive«. Čuli su se stihovi o salašima, nekadašnjem salašarskom životu, pjesme o majci, o umirovljeničkim danima, duhovne pjesme. Voditeljica programa *Katarina Firanj* podsjetila je na desetljeće dugu tradiciju »Lire naive«. »Već deset godina oni nam pomažu da naše misli, osjećaji žalosti, radosti dospiju na papir kako bi ostali posilje nas«, kazala je Katarina Firanj. Gost literarne sekcije HKUD-a bio je *David Kecman*, pisac i književni kritičar. »Pozorno sam slušao pjesme koje ste govorili i pitam se zašto *Marija Pravdić* već nema objavljenu knjigu, jer sve mi se čini kako je njezina teka puna lijepih pjesama. Svaka pjesma koju smo čuli večeras je onaj prozorčić kroz koji ćemo doprijeti do onoga prozora, mjestašca, gdje smo najsigurniji pri ulasku u labirint, koji se zove duša. Spasenje je u lijepoj riječi, a tu lijepu riječ treba podupirati da se ne ugasi i zato je lijepo što postoji ova sekcija i ova udruga«, kazao je Kecman.

Z. V.

INVESTITOR IZ HRVATSKE OBNAVLJA

Poslije de novi poč

*M*iroslav Reljanović, poslovni čovjek iz Hrvatske, namjerava oživjeti brodogradilište u Bezdanu, koje je prošlo put od neuspjele privatizacije do stečaja. Za nekoliko mjeseci, poslije desetogodišnjeg prekida rada, očekuju se novi poslovi u bezdanskome brodogradilištu. Reljanović je zainteresiran i za brodogradilište u Bačkom Monoštoru i bio je jedini zainteresirani kupac, međutim, raspisan je treći oglas o prodaji, jer je jedan od povjerenika naveo da ima kupca koji nudi veću cijenu od Reljanovića.

PROIZVODNJA MANJIH BRODOVA

Brodogradilište u Bezdanu uskoro će početi raditi, a u njemu će se proizvoditi manji brodovi do 30 metara dužine. S obzrom da brodogradilište nije radilo skoro 10 godina u tijeku su pripreme za početak rada. »Poslije kupovine brodogradilišta u Bezdanu zatekli smo devastirano brodogradilište i morali smo ga kompletno renovirati kako bi brodogradilište stavili u funkciju. Naša želja je da brodogradilište radi, da se uposle ljudi i da krenu novi brodovi. Kada će se to desiti, ovisi od tempa naših investicija. Do sada smo uložili oko 100.000 eura«, kaže *Milorad Štavljanin*, zastupnik vlasnika Miroslava Reljanovića, i pojašnjava da će trebati najmanje šest mjeseci da se brodogradilište privede namjeni. On nije želio licitirati koliko će biti uposlenih radnika kada brodogradilište počne raditi, ali je dodao da već sada na pripremi brodogradilišta radi jedan broj uposlenika. U Bezdanu bi se pravili mali brodovi od 30 do 40 metara. Reljanović, koji je poslovni čovjek iz Hrvatske, za 32 milijuna dinara kupio je imovinu nekadašnjeg brodogradilišta »Dunav« iz Bezdana u stečaju polovicom ove godine. Ovo brodogradilište privatizirano je prije desetak godina. Privatizacija je donijela mnoge probleme, sudske sporove

eset godina etak

*Brodogradilište u Bezdanu prodano je polovicom godine, u tijeku su radovi na obnovi devastiranog brodogradilišta, a početak rada očekuje se za šest mjeseci * Brodogradilište u Bačkom Monoštoru još nije prodano*

koje su vodili mali akcionari, a sve je okončano stečajem i otpuštanjem radnika. Godinama to brodogradilište stajalo je prazno, napušteno i zapušteno.

MONOŠTOR NA ČEKA- NJU

Reljanovića su mnogi vidjeli i kao vlasnika brodogradilišta u Bačkom Monoštoru, koje je također u stečaju. »Dali smo ponudu za kupovinu brodogradilišta u Bačkom Monoštoru, gdje bi se radile barže i popravci brodova. Ne bih govorio o ciframa, ali mi smo jedini ponuđač za kupovinu imovine. Prije toga bila je jedna neuspjela prodaja. Mi jesmo ponudili manju cijenu, ali moram reći da ulazimo u jedan posao koji u ovom momentu u čitavoj ovoj državi, ali i Europi nije sjajan.

Zbog velikih suša barže malo plove našim rijekama, malo brodova ide na remont i to što kupujemo nema realnu vrijednost. Danas ništa nema realnu vrijednost ako nema povrata investicije. Namjeravamo kupiti brodogradilište u Bačkom Monoštoru, jer ta dva brodogradilišta ustvari upotpunjuju jedno drugo«, pojasnio je prije nekoliko dana Reljanovićeve namjere njegov zastupnik Štavljanin.

O tome koliko je ponuđeno za brodogradilište u Bačkom Monoštoru Štavljanin nije htio govoriti, ali prema našim saznanjima to je znatno manje od vrijednosti imovine. Za samo brodogradilište ponuđeno je 26 posto od procijenjene vrijednosti imovine, a za nedovršenu baržu nosivosti 460 tona 22 posto od procijenjene vrijednosti. Očekivalo se da će Reljanović posta-

ti kupac brodogradilišta u Bačkom Monoštoru iako je punudio manju cijenu, tim prije što na prvoj prodaji nije bilo zainteresiranih kupaca, a na drugoj on je bio jedini ponuđač. Međutim, od prodaje trenutno nema ništa, a stečajni upravitelj raspisao je novi javni poziv za prodaju imovine brodogradilišta u Bačkom Monoštoru. »Jedan od povjerenika, a to je OTP banka, izjavio je da ima zainteresiranog kupca koji nudi za 300.000 eura veću cijenu od one koju je ponudio zainteresirani kupac na prethodnoj licitaciji. Zbog toga sam kao stečajni upravitelj raspisao novi oglas o prodaji«, kaže Milorad Veljović, stečajni upravitelj. Tako će se na konačno rješavanje statusa i budućnosti brodogradilišta u Bačkom Monoštoru morati još pričekati.

Prema dostupnim informacijama Miroslav Reljanović, koji do sada u Somboru nije javno govorio o svojim planovima i investicijama u brodogradilišta u okolici Sombora, poslovni je čovjek iz Hrvatske, direktor tvrke »Ergomed« čije je sjedište u Zagrebu, a koja posluje u nekoliko europskih gradova.

»Želimo investitorima iz Hrvatske i svim drugima koji žele investirati na području Grada, pokazati da su dobrodošli u našu sredinu. Lokalna samouprava će biti partner ljudima koji žele ovdje realizirati svoju poslovnu ideju, odnosno obnoviti i vratiti u život gospodarske kapacitete koji su doživjeli posrnuće«, kazao je Siniša Lazić, predsjednik Skupštine grada Sombora.

Z. Vasiljević

Dobra kapljica za istinske ljubitelje

Festival mlade rakije In memoriam Blaško Kopilović održan je u subotu, 10. studenoga, na Ljutovu, na salašu *Saše Kopilovića*, koji je već petu godinu zaredom organizator ovog događaja. Svoje su proizvode na uvid i degustaciju ponudila 22 izlagača iz Subotice i okolice, a natjecanje se odvijalo u pet kategorija – rakija od dunje, kruške, šljive, marelice i jabuke. U okusu uistinu odličnih pića ove je godine uživalo preko 400 posjetitelja.

»Ideja da organiziramo ovakav festival potekla je od nekolicine mojih prijatelja, a

cilj nam je da se proizvodnja rakije podigne na još višu razinu, kao i da se proizvođači međusobno upoznaju i razmjenjuju iskustva«, kaže organizator Saša Kopilović. »U međuvremenu smo osnovali i Udrugu proizvođača i ljubitelja rakije 'Subotička pešćara'. Na žalost, ova je godina bila loša, prvo je proljetos mraz uništio dobar dio roda, a kasnije i duga suša, pa je tako i količina i kvaliteta roda slabija.«

Ruža Petrina iz Tavankuta najbolji je ovogodišnji proizvođač rakije u subotičkom kraju, ocijenio je žiri na petom po redu Festivalu mlade raki-

je u Ljutovu. Drugo mjesto pripalo je *Ivanu Piukoviću*, a *Branislavu Nikoliću* treće. U kategoriji rakije od marelice za najboljeg proizvođača proglašen je *Branislav Nikolić*, najbolju rakiju od šljive i dunje pravi *Ivan Piuković*, najkvalitetnija rakija od kruške izlazi iz kazana *Ruže Petrine*, a najbolja jabukovača je ona koju proizvodi *Dejan Stanko*, odluka je žirija.

Ovogodišnja pobjednica *Ruža Petrina*, po struci tehnologinja voća, iz Tavankuta je, bavi se proizvodnjom voća, ali i proizvodnjom rakije. »Ovo je treća godina kako pečem rakiju od kruške, a proizvo-

dim i rakiju od jabuke«, kaže *Ruža Petrina*. »Ovoga puta moje rakije imaju kvalitetu koju zaslužuje izlaganje sudu javnosti. Na ovom festivalu prisutna sam od prve godine, ranije sam bila i u žiriju. Festival treba podržati, ovo je jako lijepo mjesto okupljanja i manifestacija vrijedna svake hvale.«

Srđan Boroš Đevi treći je put na ovom festivalu. »Festival je jako zanimljiv i svake je godine sve značajniji«, kaže *Boroš Đevi* dodajući, kako su njegovi favoriti ove godine bile rakije od marelice i dunje. Svakako dolazi i dogodine.

Ruža Petrina

ZNANSTVENI SKUP U VINKOVcima

Dugovječnost šokačke riči

Šokaštvo i šokačka rič na ovim prostorima sinonim su hrvatstva još od predturskog vremena, a grad na Bosutu to svoje šokaštvo živi, svjedoči i promiče nizom svakodnevnih događanja, sve do Vinkovačkih jeseni i npose ovim znanstvenim skupom koji ima međunarodni karakter, jer sudionici dolaze iz cijele Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Srbije, a održan je prošloga tjedna u Vinkovcima.

Deset je godina tek, rekla je *Anica Bilić*, voditeljica Šokačke riči i sjetila se poč-

taka, kada su s punim entuzijazmom pokrenuli aktivnost na razbijanju predrasuda da

Nagrađeni Krešimir Nemec i Mate Baboselac

je standardni jezik jednak štokavskom narječju, što je rezultiralo da slavonski dijalekt bude zapušten i zaboravljen, pa je ova manifestacija pridonijela da se osvijesti pozicija slavonskog dijalekta i među pukom i u struci. Na sreću, za proteklih deset godina pridobili su i struku, škole, medije i obitelji da sudjeluju u proučavanju i prihvaćanju slavonskog dijalekta i poučavanju mladih naraštaja, pa vinkovački Štokavčici danas jesu zaloga dugovječnosti šokačke riči na ovim prostorima.

16. studenoga 2012.

Miroslav Ivković prvi je put ovdje, a rakiju od marelice posebno ističe. Zoran Mrđanov iz Subotice, jedan od izlagača, četvrti je put na Festivalu mlade rakije. »Trudimo se stalno podizati kvalitetu rakije, jer po mom mišljenju rakija je najkvalitetnije alkoholno piće koje postoji i treba održati tradiciju i način pravljenja i pečenja rakije. Ove sam godine izložio dvije vrste rakije od marelice – jednu staru sedam i drugu staru dvije godine.«

Uz dobru voćnu rakiju, posjetitelji su bili u prigodi kušati i svježe čvarke, a za dobar ugođaj po hladnom i maglovitom vremenu pobrignuli su se i tamburaši.

Tatjana Antunović

Vrijednost ove manifestacije je u činjenici da su u dosadašnjim zbornicima premašili brojku od 3,5 tisuća stranica kvalitetnih znanstvenih radova, da mnoštvo slijedi njihovu nakanu, misleći pri tom na brojne udruge koje promiču šokaštvo i šokačku rič i brojnu djecu koja prolaze kroz njihove Štokavčice.

Sve dosadašnje zbornike, pa tako i ovaj 9., predstavila je prof. Ljiljana Kolenić s Filozofskog fakulteta u Osijeku, ističući kvalitetu prispijelih članaka, koji na slavonski dijalekt bacaju svjetlost iz različitih kutova gledanja, hva-

leći različitost tema. Ipak, apostrofirala je uradak dr. Josipa Užarevića s Filozofskog fakulteta u Zagrebu koji je, veličajući roman »Simurg« dr. Stanka Andrića, ustvrdio da su Šokci ovim romanom dobili najbolju promociju nakon prozne produkcije braće Kozaraca i putopisa Matka Peića, doista općehrvatsku, pa i europsku promociju.

Skup je nastavljen izlaganjima sudionika, pa je Sanda Ham pojasnila Ivšićev dijalektni upitnik iz 1914., a Emina Barbić-Kolar govorila o terenskom istraživanju bošnjačkog govora. O zapa-

žanjima s terena govorili su još: Nina Mance o govoru Marijanaca, Tena Babić-Sesar o govoru Beravaca, Živko Gorjanac o govoru sela Katolja u Mađarskoj i Marija Prokatur o šokačkom govoru u Mohaču. O tradicijskom leksiku govorili su: Željko Predojević iz Pečuha, Marija Matić iz Slavonskog Broda, Josip Užarević iz Zagreba i Anica Bilić iz Vinkovaca, dok je Anđela Frančić rasvijetlila Slavoniju u imenu zagrebačkih ulica, a Mato Batorović obiteljske nadimke u Iloku. I tako tridesetak njih, a riječi je još bilo o slavonskom

dijalektu u djelima *Okrugića*, *Mare Gamiršek-Švel*, *Josipa Kozarca*, *Milana Nikolića* i *Luke Bekavca*.

Štokavčiči su oraspoložili brojne posjetitelje, njih stotinjak iz petnaestak osnovnih škola u vinkovačkom i županijskom kraju, a pljesak je preplavio kongresnu dvoranu hotela Slavonija. Veliki dukat, nagradu Zakud-a, ove je godine zavrijedio akademik Krešimir Nemec iz Zagreba, porijeklom iz Županje, dok je mali dukat otišao u ruke Mate Baboselca, kulturnog poslenika iz Bebrine.

Slavko Žebić

TAVANKUĆANI U POSJETU ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJ I DUGOM SELU

Značajni susreti i kontakti

Predstavnici triju tavankutskih udruga – HKPD-a »Matija Gubec«, Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame i Osnovne škole »Matija Gubec« su od 9. do 11. studenoga bili gosti Zagrebačke županije i grada Dugog Sela. Gradsko poglavarstvo Dugog Sela pozvalo je Tavankučane na Dan grada, koji se obilježava na blagdan Sv. Martina, kao i na 7. dugoselski sajam.

Zamjenik gradonačelnika Dugog Sela *Ivan Gereci* dočekujući goste o suradnji Dugog Sela i vojvođanskih Hrvata je rekao: »Lokalne samouprave vrlo često imaju značajnu ulogu u povezivanju naroda i regija. Presentacija kulturne i etničke baštine otvara i neka druga vrata, pa dolazimo do suradnje na području gospodarstva, turizma... Dakle, to je iznimno važno, a evo već su ovdje krenuli razgovori oko turističkih klastera i drugih načina suradnje, stoga mislim da ova suradnja Zagrebačke županije, grada Dugog Sela i vojvođanskih Hrvata sada započinje i vjerujem u njezin razvitak«. O svojim prvim kontaktima s vojvođanskim Hrvatima Gereci napominje: »Moj prvi posjet Vojvodini bio je u devetom mjesecu, gdje sam dobio neke spoznaje o Hrvatima koji žive u Vojvodini. Imao sam prigodu uvjeriti se u kvalitetu kulturne baštine koju bački Hrvati njeguju na tome području. Bio sam impresioniran kada smo došli u Tavankut vidjeti slike od slame. S obzirom da nam Dan grada pada na Martinje, u meni se rodila ideja da i moji sugrađani vide tako

Na ostacima crkve sv. Martina

nešto, a da istom prigodom i članovi folklornog odjela budu gosti Smotre narodnog stvaralaštva.«

DUGOSELKI SAJAM PODUZETNIŠTVA I OBRT- NIŠTVA

U organizaciji grada Dugog Sela, udruge obrtnika i turističke zajednice Dugog Sela, održan je 7. dugoselski sajam obrtništva i poduzetništva, na kojem je sudjelovalo 111 izlagača, a i Tavankučani su se predstavili proizvodima koji su karakteristični za tavankutski kraj – suvenirima i raznim predmetima od slame, od hrane pogačom s makom, listićima, gurabljičama, domaćom rakijom od tunje (dunje) te tavankutskim vinom Liza. Program samoga sajma, tijekom tri dana njegovog trajanja, obogatila

Predstavljeno kulturno-povijesno naslijeđe bačkih Hrvata, te mogućnost za razvoj ruralnog turizma i iskorištavanje prirodnih, gospodarskih i ljudskih resursa

su razne kulturne manifestacije, poput plesnih nastupa različitih folklornih skupina, klubova modernog plesa, tamburaških koncerata i sl.

PRICA O TURIZMU

Jedan od razloga posjeta Zagrebačkoj županiji jest susret i predstavljanje dvaju turističkih klastera. Dunavski turistički klaster Istar 21

predstavio je *Ladislav Suknović*, dok su domaćini predstavili Turistički klaster po Sutli i Žumberku. *Ladislav Suknović*, predsjednik HKPD-a »Matija Gubec«, predstavio je projekt Dunavskog turističkog klastera Istar 21 »Bogatstvo različitosti«, čiji je jedan od nositelja HKPD »Matija Gubec«, uz Galeriju Prve kolonije naive u tehnici slame, u okviru kojeg je Tavankut postigao vidne rezultate. Ravnateljica tavankutske osnovne škole *Stanislava Stantić Prčić* predstavila je oblik obrazovnog turizma koji se počeo prakticirati upravo kroz projekt »Bogatsvo različitosti« i suradnju s Dunavskim turističkim klasterom Istar 21. *Renata Razm*, tajnica Turističkog klastera po Sutli i Žumberku, predstavila je njegovu djelatnost – on je skup međusobno povezanih gospodarskih subjekata i institucija koje djeluju na području Turističke zone »Po Sutli i Žumberku«, a ima preko pedeset članova, različitih subjekata u turizmu i komplementarnim djelatnostima koje se odnose na prateće usluge javnih institucija i drugih relevantnih ustanova s područja kulture i obrazovanja. Riječ je o gospodarskoj

Sadržajan i intenzivan boravak

Na kraju boravka u Dugom Selu *Ladislav Suknović*, predsjednik HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, sažeo je svoje dojmove: »U vrlo sadržajnom i intenzivnom trodnevnom boravku članova i predstavnika HKPD-a 'Matija Gubec', Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame i OŠ 'Matija Gubec' u Zagrebu i Dugom Selu ostvareni su vrlo značajni susreti i kontakti s predstavnicima Zagrebačke županije, Turističke zajednice Zagrebačke županije, grada Dugog Sela, Regionalnom razvojnom agencijom Zagrebačke županije i predstavnikom Hrvatske udruge poslodavaca malih i srednjih poduzeća. Cilj ovih susreta bio je prven-

ponudi malih obrta i trgovačkih društava iz područja tradicionalnih djelatnosti, o malim restoranima i pansioonima, hotelima, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, seoskom turizmu, vinotočjima, parkovima prirode, botaničkom vrtu, zavičajnim zbirkama, muzejima, galerijama, konjičkim klubovima, obrazovnim institucijama, turističkim zajednicama i putničkim agencijama. Klaster je osnovan uspostavljanjem turističkog klastera u zajedničkoj turističkoj zoni »Po Sutli i Žumberku« financiranog sredstvima Europske Unije. Misija klastera je usklađivanje, poticanje, usmjeravanje, planiranje, marketing, promidžba i praćenje aktivnosti u razvitku turizma.

O mogućoj budućoj suradnji ova dva klastera Renata Razm kaže: »U dosadašnjem radu vidjeli smo da

nam nedostaje međunarodna i međuregionalna suradnja. Kao regija nismo dovoljno jaki, moramo se međusobno udruživati te vjerujem da današnje iskustvo i prezentacije Dunavskog turističkog klastera Istar 21 i projekta 'Bogatstvo različitosti' koji je doista lijep i u samom nazivu pruža nadu u budućnost. Vjerujem kako ćemo uskoro posjetiti Tavankut te da ćemo naći modele i načine razmjene

iskustava na turističkom području ova dva klastera.«

U večernjim satima prvog dana boravka u Dugom Selu na Otvorenom pučkom učilištu otvorena je izložba slika od slame tavankutskih slamarki. O slikama je govorio predsjednik društva Ladislav Suknović, a izložbu je otvorio dogradonačelnik Dugog Sela Ivan Gereci.

»MARTINJE V ZAGREBU!!!«

Tavankučani su posjetili i lokalitet na Martinovom bregu u Dugom Selu, na kojem se nalaze ostaci crkve sv. Martina čiji najstariji vidljivi ostaci potječu iz 16. stoljeća, a poslije izleta folklorni odjel je nastupio na zagrebačkom Trgu bana Jelačića u okviru programa obilježavanja Martinja. Nakon kulturnog programa predstavnici Hrvata iz

Vojvodine susreli su se s političkim i kulturnim djelatnicima grada Zagreba i županije: *Rudolfom Vujevićem*, zamjenikom župana Zagrebačke županije, *Damirom Fašaićem* iz upravnog odjela za gospodarstvo, *Ružicom Rašperić*, ravnateljicom Turističke zajednice Zagrebačke županije, *Zlatkom Herčekom* iz Regionalne razvojne agencije Zagrebačke županije, *Petrom Lovrićem* iz Hrvatske udruge poslodavaca, *Anom Zelić Matić* iz odsjeka za gospodarski razvoj i *Vjeranom Štublin* iz upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu.

U nedjelju, posljednjeg dana boravka u Zagrebačkoj županiji, na blagdan Svetog Martina i na Dan grada Dugog Sela, služena je biskupska sveta misa, a u posljednjepodnevnim satima je održana 13. smotra narodnog stvaralaštva u organizaciji KUD-a »Preporod« na kojem su nastupili najpoznatiji folklorni ansambli iz Zagrebačke županije: KUD »Preporod« iz Dugog Sela, Ogranak »Seljačke sloge« iz Buševca, FA »Sesvetska sela« iz Sesveta, FA »Zagreb-Markovac« iz Zagreba, ZFA »Dr. Ivan Ivančan« iz Zagreba, SKUD »Ivan Goran Kovačić« iz Zagreba te HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Ivica Dulić

stveno da se predstavi kulturno-povijesno naslijeđe bačkih Hrvata, te u kontekstu toga mogućnosti za razvoj ruralnog turizma i iskorištavanje prirodnih, gospodarskih i ljudskih resursa. Posebno sadržajan je bio susret s predstavnicima Turističkog klastera po Sutli i Žumberku, kada sam s ravnateljicom Osnovne škole iz Tavankuta predstavio turističke potencijale Tavankuta i okolice i na kojem smo dogovorili početne oblike suradnje s Turističkim klasterom Istar 2, čiji smo članovi. Predstavnicima državnih tijela, turističkih zajednica i turističkog klastera smo uručili projekt obnove Etno salaša u vlasništvu HKPD-a 'Matija Gubec' iz Tavankuta, kojeg su svi ocijenili kao iznimno važan projekt za hrvatsku zajednicu, ne samo u turističko-kulturnom segmentu već i u kontekstu razvoja lokalnog gospodarstva.«

Tko je izmislio čekanja

Ljubica Kolarić-Dumić

Vijenac od čekanja

Najnovija zbirka pjesama Ljubice Kolarić-Dumić »Vijenac od čekanja« nastala je nakon objavljenih petnaestak poetskih i knjiga pripovijedaka, mahom pisanih za djecu. Stihove iz pedesetak pjesama ove knjige autorica je rasporedila u šest tematskih cjelina: »U očima onih koji čekaju«, »Moje molitve«, »Ta velika mati«, »U smiraj dana«, »Iza podignutih zidova« i »Iz proginstva«.

Ova odluka se pokazala djelotvornom, budući da je na taj način njezina pjesnička struktura, od prvoga svoga sloja, a pogotovu glede dubljih sedimentacija, osvjedočila izgrađen autoričin odnos prema pjesničkoj baštini i dijelu onoga suvremenoga pjesničkoga senzibiliteta, kojemu je paradigmatski privržen. U tom je kontekstu, razumljivo i što pjesničkom korpusu zbirke prethode tri lirska zapisa, u prozi, koji očito datiraju iz različitih spisateljičinih životnih razdoblja: »13 redaka o boli«, »Koliko košta jedan grozd« i »Moja najtoplija zima«. U njima ona nudi ne samo osobno obojen prolog, već i tematsko-sadržajni stvaralački obzor, a implicite je naznačen i mogući raspon u čitanju ovdje sabrane poezije Ljubice Kolarić-Dumić.

MOLITVENA INVOKACIJA

Pjesma »Vijenac od čekanja«, po kojoj je naslovljena cijela knjiga, uistinu je molitvena invokacija, a taj je zaziv upućen i onima koje se voli, ali je izgovoren i zbog onih, pjesnikinja će reći: »... koji

me otjeraše / Sa svojih vrata«. Ovo je, dakle, knjiga nastala iz ljubavi i o ljubavi, pa i o njezinu izostanku. Otuda pjesnikinja o svemu tome svjedočeći zapisuje: »Uvijek znam kad si u blizini / Čujem ti korake / Iako te nikad ne vidim. / Trag mi se urezuje u stopala«.

U ovoj se knjizi stihovi koje prepoznamo kao ljubavnu liriku, pretapaju, razgraničujući se s onima iz kojih zrcali ljubav – općenito. Uz prijelomne trenutke u koje su zgusnuta bolno-tragična iščekivanja, kada se autorica pita: »Tko je izmislio čekanja, / Zaboravio je / Patnju onih koji čekaju«. Dočim, kada se hoće očitovati o vlastitom osjećaju za blizinu Boga ona zapisuje: »Kako bih od tolikih putova / Znala / Kojim sam trebala krenuti. / Da mi suze ne brišeš«.

ŽELJA ZA SPASENJEM

Iz pjesama posvećenih majci izdvajamo najprije stih: »Postoji li kazna za prvi plač« i kloneći se potom, obazrivo mnogih izazova psihoanalitičke interpretacije, ostajući u okviru tek naslućivanja

motiva egzistencijalističkog doživljaja svijeta i čovjekove otuđenosti, pa i u autoričinom lirskom opusu, uz one u kojima se lirski subjekt: »... o žalost kao o kamen / Neprekidno spotiče ...« – dotičemo se i drugih relevantnih interpretacija svjetonazorskih koncepcija lirskog subjekta u pokušaju razumijevanja položaja čovjeka kao smrtnog bića u beskonačnom

kozmosu, sadržanog u djetinje preklinjućem vapaju: »Da mi oprostiš sve grijeha, / Svaki moj pad«.

Uz navedene, i druge, pjesničke i interpretativne naznake o pjesništvu Ljubice Kolarić-Dumić, postavljaju se pitanja zbog čega su: »Svuda oko mene zidovi. / Podignuti od cigle i kamena, / Od grijeha i krivnje, / Od ljubavi i čežnje, / Građeni mržnjom, / Krvlju posuti, / Visoki. / Bez vrata i prozora, / Iznad / ljudskog pogleda«. Iz ovoga bi se moglo zaključiti – dokle god u čovjeku živi želja za spašenjem ima i odgovornosti jednih za druge. Izgovorenom, saslušanom, napisanom riječi. U svim lomovima. Otuda, na kraju ove zbirke pjesama čitamo i ove stihove: »Radujući se izlasku iz tame, / Pozvani k svjetlu / Otvaramo oči. / Doba je za povratak / U zavičaj«.

Milovan Miković

Od Kukujevac do Rijeke

Ljubica Kolarić-Dumić rođena je u Kukujevcima (Srijem) 1942. godine. Osnovnu je školu završila u rodnom mjestu, a gimnaziju u Vinkovcima. Hrvatski jezik i književnost studirala je u Rijeci i Zagrebu. Živi u Rijeci gdje je do mirovine radila kao učiteljica hrvatskoga jezika. Piše poeziju i prozu za djecu i odrasle. Pjesme i priče su joj uvrštene u čitanke za hrvatski jezik i udžbenike za glazbenu kulturu osnovne škole. Tiskane su u mnogim časopisima, knjigama, zbornicima, novinama, kalendarima, drugim glasilima i na nosačima zvuka. Zastupljena je u mnogim leksikonima i antologijama. Članica je Društva hrvatskih književnika i Matice hrvatske. Za izuzetan doprinos dječjoj književnosti i poetskoj riječi za djecu dobila je (2006.) Godišnju nagradu Grada Rijeke.

Deset godina rada HKUPD-a »Dukat«

VAJSKA – HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani obilježiti će danas (petak, 16. studenoga) 10. obljetnicu svoga djelovanja. Program proslave započinje svetom misom u 17 sati, koju će u župnoj crkvi sv. Jurja predslaviti preč. *Vladimir Mikrut*, župnik iz Bošnjaka (Hrvatska), u zajedništvu s domaćim župnikom vlč. *Josipom Kujundžićem*. Poslije sv. mise u prostoriji župnog ureda bit će predstavljena knjiga »Sabirana zlatna zrnca« urednika i priređivača don Vladimira Mikruta, s početkom u 18 sati.

Z. P.

Književna večer Vedrane Rudan u Subotici

SUBOTICA – Večeras (petak, 16. studenoga) u Omladinskom klubu »Skladište«, koji se nalazi u zgradi bivšeg »Jadrana«, održat će se promocija nove knjige hrvatske spisateljice *Vedrane Rudan* »Kosturi okruga Madison«, koja je objavljena u izdanju VBZ Beograd. S autoricom tim povodom razgovara *Vladan Čutura*, profesor hrvatskog jezika i komparativne književnosti. Početak je u 19,30 sati.

Dani Istre u Vojvodini

NOVI SAD – Tradicionalna manifestacija »Dani Istre u Vojvodini« ove će godine biti održana danas i sutra – 16. i 17. studenoga, u Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici.

Danas će u Novom Sadu biti predstavljeni istarski suvremeni književnici *Neven Ušumović*, *Roberta Razzi*, *Igor Grbić* i *Roberta Dubac*, kojima će domaćin biti *Radoslav Petković*, a kao pratnja na klaviru nastupit će i *Bruno Krajcar*. Bit će održana i prezentacija istarske kuhinje »Okusi Istre« te rock koncert u klubu SKCNS Fabrika, na kome nastupaju The Shaiones iz Opatije, odnosno grupe Novembar, Protektori i Prljavi dripci.

U subotu, 17. studenoga, gosti iz Istre nastupaju u Zrenjaninu. Predviđen je koncert kantautora Bruna Krajcara u Muzičkoj školi »Josif Marinković«, nastupaju »Okusi Istre« i kantautori *Elis Lovrić* i *Dražen Turina*. Istoga dana Istrijani su u Subotici, u Gradskoj knjižnici, gdje će nastupiti književnici: *Neven Ušumović*, *Roberta Razzi*, *Igor Grbić* i *Roberta Dubac*.

Završna priredba ovogodišnje manifestacije je izložba »Pad – san o ljudskosti ili traganje za moralnim«, koja se otvara u subotu, 17. studenoga, u novosadskom Muzeju Vojvodine. Devet umjetnika iz Istre predstaviti će svoje radove posvećene življenju u, kako se navodi, suvremenom svijetu izokrenutih vrijednosti (*Hassan Abdelghani*, *Tomislav Brajnović*, *Alen Florčić*, *Pino Josip Ivančić*, *Marina Orlić*, *Robert Pauletta*, *Borut Skok*, *Bojan Šumonja*).

»Divanim šokački« u Monoštoru

BAČKI MONOŠTOR – KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora organizira književnu večer pod nazivom »Divanim šokački«, koja će se održati u subotu, 17. studenoga, u Velikoj dvorani Doma kulture s početkom u 19 sati.

Književna večer se održava u cilju očuvanja i promoviranja šokačke ikavice.

Osim domaćina te njihovih »Kraljica Bodroga« i mladih folkloraca, sudjelovat će članovi literarnih sekcija hrvatskih udruga iz Sonthe, Berega i Vajske.

Predstava »Fino Wino« u Somboru

SOMBOR – U Somboru sutra (subota, 17. studenoga) gostuje Kazališna radionica »Gustl« iz Zagreba s predstavom »Fino Wino«. Koja su autohtona hrvatska vina? Što i kako treba s vinom i što je na kraju i čime se bavi sommelier? Što su o vinu i običajima oko njega govorili naši stari, a što hrvatski pjesnici i pisci? Na ova i na mnoga druga pitanja o vinu odgovaraju glumac Zagrebačkog kazališta mladih *Damir Šaban* i glazbenik *Ivan Kopričević*, te redatelj *Željko Zorica* u kompilaciji tekstova o vinu od Biblije do Krleže. Predstava potiče i na opojnost i razmišljanje, kao i kulturu pijenja vina. Ovim projektom »Gustl« želi nastaviti formu polemičnog cabareta, započetu još u »Gustlsalonu«, na temu Hamvaseve »Filozofije vina«, kako bi kroz hedonističku temu napravili svojevrsni symposion o ljudskim karakteristikama. Kazališna predstava bit će igrana u Hrvatskom domu, a početak je u 20 sati. Cijena ulaznice je 200 dinara. Na svakom stolu bit će buteljka vina, namijenjena za četiri osobe. Tako će i gledatelji posredno sudjelovati u predstavi.

Z. V.

Jesenska izložba Likovnog odjela »Bunjevačkog kola«

SUBOTICA – Jesenska izložba slika članova Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice bit će otvorena u ponedjeljak, 19. studenoga, u Galeriji Otvorenog sveučilišta s početkom u 18 sati.

Izložba je prodajnog karaktera, a moći će se pogledati do 25. studenoga.

Predstavljanje Godišnjaka u Zagrebu

ZAGREB – Predstavljanje 3. broja Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će održano u srijedu, 21. studenoga, u Fakultetskoj vijećnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (ul. Ivana Lučića 3), s početkom u 18 sati.

Zagrebačko će predstavljanje biti održano u okviru programa domaćeg skupa s međunarodnim sudjelovanjem »Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu«, što ga od 20. do 22. studenoga organizira Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

O Godišnjaku će govoriti: dr. sc. *Ivica Martinović*, znanstveni savjetnik, Institut za filozofiju, Zagreb, doc. dr. sc. *Petar Vuković*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, član Uredništva i prof. *Tomislav Žigmanov*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, glavni urednik.

ZNAJSTVENI KOLOKVIJ »HRVATSKI GOVORI U VOJVODINI« ODRŽAN U SUBOTICI

Idiomi ugroženi, treba ih stručno obraditi

Hrvatski organski idiomi u Vojvodini u uvjetima suvremenog života izrazito su ugroženi. Istodobno je usvajanje hrvatskoga standardnog jezika u Bačkoj izrazito poraslo u posljednje doba, s vrlo velikim rezultatima u znanosti i u kulturnom životu uopće, zaključio je prof. Josip Lisac

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizirao je prošloga četvrtka u Subotici znanstveni kolokvij na temu »Hrvatski govori u Vojvodini«. Kolokvij je održan u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a uvodničar je bio prof. dr. sc. Josip Lisac s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zadru.

U uvodnom dijelu svoga izlaganja prof. Josip Lisac govorio je kratko o nastanku i razvitku hrvatskog jezika, te o prvim knjigama tiskanim na ovom jeziku. Profesor je također podsjetio kako Hrvati idiomima materinskoga jezika, osim u Hrvatskoj, govore još u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji (prvenstveno u Vojvodini), Mađarskoj, Sloveniji, Austriji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Italiji te mnogim drugim državama diljem svijeta.

Govoreći o hrvatskim govorima u Vojvodini, prof. Lisac je istaknuo kako postoje ikavci novoštokavci bunjevačkog roda, arhaični štokavci šokačkog roda, ekavci novoštokavci vojvođanskog tipa, te kajkavci turopoljsko-posavskog tipa.

IKAVSKI NOVOŠTOKAVSKI DIJALEKT

Ikavski novoštokavski dijalekt onaj je organski idiom kojim Hrvati govore u najvećem broju. Njime se govori u zapadnoj Hercegovini i mnogim predjelima drugdje u BiH, u Hrvatskoj od Opuzena i Metkovića prema

sjeverozapadu do Omiša, u Šibeniku i oko njega, cijeloj Dalmatinskoj zagori, podvelebitskom i njemu bliskom području, u pojedinim mje-

naglasivši kako je posebno pitanje njihova sociolingvističkoga položaja u prošlosti i danas.

»O toj prošlosti danas se

Prof. dr. sc. Josip Lisac s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zadru

stima na otocima Korčula, Hvar, Brač i Šolta, znatnom dijelu Like i senjskog zaleđa, u Gorskom kotaru, u nekoliko sela u Slavoniji, a dominira i u Splitu. U Italiji (Molise) ikavski su novoštokavski govori u Kruču, Stifiliću i u Mundimitru. Na području Perthu u Zapadnoj Australiji nalazimo dijasporu moliškohrvatske dijaspore koja je tamo naseljena u 20. stoljeću. Značajan broj ikavaca novoštokavaca živi u Bačkoj (Srbija i Mađarska) oko Subotice, Sombora i Baje, a ima ih još ponegdje.

Idiom današnjih ikavaca novoštokavaca u Bačkoj formiran je u Hercegovini, odakle je u seobama preko sjeverne Dalmacije i Like stigao u Bačku, budući da je glavnina Bunjevaca stigla je u Bačku u 17. stoljeću, većinom 1687., kazao je prof. Lisac,

već mnogo zna, a nova situacija nastala potkraj 20. i na početku 21. stoljeća puna je teškoća, izazova i nade. Svakako bi bilo racionalno da se među Bunjevcima koji su Hrvati i među onima koji to nisu nađe prihvatljivo rješenje, a ono mnogo ovisi i o odnosima Hrvata i Srba općenito, Hrvatske i Srbije. U Mađarskoj je situacija za Bunjevce hrvatske nacionalnosti u nekom smislu sigurno bolja nego u Srbiji. Tamo se Bunjevci ne drže nacijom, kako je to Mađarska akademija znanosti i umjetnosti ne jednom nedvojbeno zaključila«, kazao je prof. Lisac.

ŠOKAČKI IDIOMI

Šokački govori u zapadnoj Bačkoj pripadaju arhaičnom slavonskom dijalektu, a postavljaju se u baranjsko-bač-

ki poddijalekt slavonskog dijalekta. Riječ je o govorima Šokaca od Brega do Plavne. Tu je i arhaična akcentuacija na sjeveru, od Santova u Mađarskoj do Bačkog Monoštora, novija oko Vajske, Bača itd. na jugu. Literatura govori o doseljavanju Šokaca u Bačku iz Slavonije i iz Bosne – područje Usore i Soli, ali šokački idiomi pokazuju da je prevladala populacija slavonskoga tipa i njihovi govori.

»Šokački idiomi također se sve slabije čuvaju, kao i bunjevački, ali se počinju planski proučavati. I među Bunjevcima trebalo bi prići obradbi govora, jednoga po jednoga, ili barem snimanju tamo gdje se još u dobroj mjeri čuvaju. Šokci nemaju većih problema s nacionalnim izjašnjavanjem kao što ih imaju Bunjevci, iako su govori jednim i drugima sasvim nesumnjivo hrvatske fizionomije«, ocijenio je prof. Lisac.

SRIJEM I BANAT

Srijemski su govori novoštokavski ekavski, dosta ujednačeni, a među njima ima i primjera zapadne boje tzv. zakonitih ikavizama, primjerice u Golubincima.

»Hrvati u Srijemu imali su uglavnom govore slavonskoga tipa, ali su ih u novije vrijeme napustili primajući idiome susjednih Srba. Slično je i u Banatu i u Bačkoj gdje danas govore ekavski novoštokavski. Albanci katoličke vjere doseljeni u 18. stoljeću

u Hrtkovce i Nikince integrirali su se u hrvatsku naciju», naveo je profesor.

Kajkavci su došli u Banat uglavnom 1801., nakon što su posjedi zagrebačkoga biskupa i turopoljskoga plemstva ustupljeni austrougarskoj vojnoj upravi. Naselili su niz mjesta sačuvavši do danas tek donekle svoj govor u dva-tri mjesta. Osjetan je broj Hrvata u Stračevu gdje je *Ivan Brabec* ipak zabilježio nešto njihovih šćakavizama, drugim riječima do prije nekoliko desetljeća nisu u potpunosti usvojili govor većinskog stanovništva.

»Ti su govori još neproučeni, s time da je nejasno je li još moguće pronaći koliko-toliko dobrog govornika

kajkavskih idioma u Boki ili u Neuzini«, kazao je Lisac.

Na kraju izlaganja prof. Josip Lisac je zaključio kako

su hrvatski organski idiomi u Vojvodini u uvjetima suvremenog života izrazito ugroženi. »Istodobno je usvajanje hrvatskoga standarnog jezika u Bačkoj izrazito poraslo u posljednje doba, s vrlo velikim rezultatima u znanosti i u kulturnom životu uopće«, dodao je on.

Znanstvenom kolokviju u Subotici, između ostalih, nazočili su i predstavnici hrvatske diplomacije u Republici Srbiji na čelu s veleposlanikom *Željkom Kuprešakom*.

D. B. P.

NOVOSTI IZ OSJEČKOG HNK-A

Premijera opere »Nikola Šubić Zrinski«

Mjesec studeni ne mora biti tjeskoban i tmuran, ako odlučite pohoditi HNK u Osijeku, čiji repertoar nudi poslastice kazališnim sladokuscima. Studeni će obilježiti premijera opere Ivana pl. Zajca »Nikola Šubić Zrinski«, djelo kojega igraju sve hrvatske kazališne kuće, prožeto dubokim emocijama koje su sinonim za domoljubni ushit još od praizvedbe 1876. godine, a i danas je to institucija hrvatskog opernog stvaralaštva. Na daskama osječkog HNK premijerno će biti izvedeno 23. studenoga pod dirigentskom palicom *Mladena Tutavca* i u režiji *Nine Kleflin*.

ADAPTIBILNA POSTAVKA

»Naslovna uloga bana, zapovjednika sigetske utvrde povjerena je *Vlahu Ljutiću*, suprugu Evu igrat će *Sanja Toth*, *Valentina Fijačko* dočarat će njihovu kćer Jelenu, dok će *Damir Baković* posuditi svoj glas Gašparu Alapiću, *Domagoj Dorotić* –

Lovri Juraniću, a turskog cara Sulejmana Veličanstvenog utjeloviti će *Saša Čano*, ali bitno drukčijeg od onoga, kojemu se dive Hrvatice u aktualnoj TV seriji, već ostarjelog i poniženog, dok velikog vezira Mehmet-pašu Sokolovića igra *Damir Fatović*«, kaže za HR intendant osječkog HNK-a *Božidar Šnajder*.

Dodao je i jednu novinu: zahtijevao je od redatelja, scenografa i kostimografa da predstavu urade tako da se može igrati u različitim prostorima, u kazalištu, na trgu, šetalištu ili perivoju, jer upravo s tom predstavom namjerava gostovati diljem Hrvatske, u mjestima koja nemaju potrebni kazališni prostor, pa samim tim ni prigodu pogledati operu. I ne samo tu, uvjeren je da će s tom predstavom gostovati u Subotici na trgu ili na Paliću, zatim u Somboru i svakako u Novom Sadu, u nekom od prekrasnih parkova ili na petrovaradinskoj tvrđavi.

PREKOGRANIČNA SURADNJA

Govoreći o suradnji s kazališnim kućama iz Srbije, Božidar Šnajder je najavio gostovanje Narodnog kazališta iz Subotice s performansom »Ko nekad u osam«, popularnim šlagerima koji su plijenili zanimanje generacija i generacija s obiju strana Dunava, a nastup je predviđen u svečanom foajeu HNK da posjetitelji mogu zaplesati i zapjevati.

Šnajder je izrazio zadovoljstvo dostignutim stupnjem suradnje sa Subotičanima, a pohvalio je i najnoviji projekt

ravnateljice subotičkog kazališta *Ljubice Ristovski*, koji je uputila prema Ministarstvu kulture u Republici Srbiji i prema fondovima EU, da HNK iz Osijeka barem 5 – 6 puta godišnje sa svojim programima gostuje u Subotici i Somboru.

Šnajder se pohvalio i suradnjom sa Srpskim narodnim pozorištom iz Novog Sada već dulje vrijeme, a redovito ga pozivaju na njihove premijere, ali i on njih. Vjeruje kako je otvoreno novo razdoblje i da je ta suradnja sve intenzivnija, pa stoga i predlaže gostovanja u Novom Sadu i sa »Zrinskim« i »Unterstadtom«.

S. Ž.

IZLOŽBA »HRVATSKA ARHEOLOŠKA BAŠTINA« OTVORENA U SUBOTICI

Šetnja bogatom poviješću Hrvatske

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici i Gradski muzej iz Subotice organizirali su izložbu »Hrvatska arheološka baština«, koja je u spomenutom subotičkom muzeju otvorena prošloga petka, 9. studenoga. Izložbu je svečano otvorio generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Dragan Đurić**.

Obraćajući se nazočnima na otvorenju ovog izložbenog postava koji sadrži prikaze povijesnih spomenika i arheoloških lokaliteta na velikim plakatima koji, unatoč tomu što su smješteni u prostoru Muzeja, odaju dojam stvarne šetnje kroz bogatu hrvatsku arheološku baštinu, generalni konzul je istaknuo: »Osjećam veliku

čast i zadovoljstvo što imam taj privilegij u Subotici otvoriti ovu izložbu o hrvatskoj arheološkoj baštini koja nosi u sebi naznaku 'hrvatsko', a dodiruje jedno mnogo dulje vrijeme odlazeći čak i u razdoblje 'ovog gospodina' Apoksiomena, jednog starog Grka, što govori kako je ovaj prostor doista oduvijek imao stanovitu dinamiku. Ta dinamika je prisutna i

danas. Naglasio bih još da je ova izložba u Suboticu stigla nakon Bruxellesa, nastavljajući svojevrsnu europsku dimenziju ovog postava i grada u kojem je postavljen, kao i Vojvodine, te Srbije koja se otvara prema europskim integracijama i na ozbiljnom je putu da postane dio jedne iste političke, kulturne i civilizacijske dimenzije«.

Ravnatelj Gradskog muzeja u Subotici **Istvan Hulló**, pozdravljajući nazočne, naglasio je kvalitetnu suradnju s Generalnim konzulatom RH u Subotici, koja postoji već od ranije.

Kustosica arheologinja Gradskog muzeja u Subotici **Neda Dimovski** u kraćoj izjavi za naš tjednik pojasnila je

određene detalje vezane uz realiziranje izložbe »Hrvatska arheološka baština«.

»Prihvatili smo ponudu Generalnog konzulata RH u Subotici i kao domaćini ove izložbe, kolegica **Agnes Szekeres** i ja, potrudile smo se predstaviti izložbeni postav pod nazivom 'Hrvatska arheološka baština' i prevesti ga s engleskog jezika, na kojemu je on izvorno urađen, na srpski, hrvatski i mađarski jezik, kako bi ga bolje približili našim Subotičanima«.

Izložbu su realizirali Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH i Arheološki muzej iz Zagreba. Autor izložbe je **Sanjin Mihelić**, viši kustos arheolog, a bit će otvorena do konca studenoga.

Otvorenju izložbe, među ostalim, nazočili su pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić**, predsjednica Skupštine grada Subotice **Maria Kern Šolja**, te član Gradskog vijeća Subotice zadužen za mladež i turizam **Vjekoslav Ostrogonac**.

D. Prčić

Novi svezak »Klasja naših ravni«

Iz tiska je ovih dana izašao novi svezak časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, dvobroj 7-8. za 2012. godinu. Časopis, među ostalim, donosi tekst prof. **Marka Samardžije** »O jednom zaboravljenom prijedlogu 'kod reforme hrvatskoga pravopisa'«, te dramske tekstove **Frane Marije Vranković** – radijska dramatizacija »Dva bijela hljeba« **Milana Begovića** i »Baš ništa nova« **Nikole Tuteka**.

Možete pročitati i nove ulomke iz romana »Damin gambit« **Tomislava Ketiga** i »Mađarica« **Lazara Franciskovića**, te poeziju **Ante Sekulića**, **Matije Molcera**, **Nevene Mlinko** i **Dražena Zetovića**. Rubrika »Motrišta« donosi tekstove **Milovana Mikovića** i **Smiljana Njagula**, a rubrika »Baština« tekstove **Stevana Mačkovića** (»Gradska kuća i Subotica (1902.-1941.)«, trajanje, promjene«), **Emila Libmana** (»Dr. Vince Zomborčević –

život i rad«) i **Antonije Čota Rekettye** (»Naše novine, politički, gospodarski i društveni list 1943.-1944. (Zombor/Sombor) - Bibliografija«).

Časopis za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« izlazi u sunakladi Ogranka Matice hrvatske u Subotici i NIU »Hrvatska riječ«. Cijena časopisa je 150 dinara, a može se kupiti u subotičkim knjižarama »Danilo Kiš«, »Nova školska knjiga« i »Limbus«, kao i u Tajništvu NIU »Hrvatska riječ«.

»CIKLUS HRVATSKOG FILMA« U SUBOTICI

Različite dokumentarističke poetike

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Art kina »Lifka« i Udruge Artizana iz Zagreba, a u suradnji sa Zagreb filmom, od 9. do 11. studenoga u Subotici je priređen »Ciklus hrvatskog filma«. Tijekom tri večeri publika je imala prigodu vidjeti šest dokumentarnih filmova različite tematike i poetike, kao i različitih autorskih rukopisa. Ciklus je otvoren dokumentarnim filmom »domaćega« *Branka Ištvančića* »Od zrna do slike«. Film istražuje kulturu i umjetnički izričaj hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, a fokus je na slarmarkama, bačkim narodnim umjetnicama.

FILM O SPLITSKOM KVARTU

Drugoga dana, u subotu, prikazan je dokumentarni film »Brda 21000 Split« redatelja *Silvija Mirošničenka* i producenta filma *Branka Ištvančića*. »Ideja za snimanje ovoga filma potječe od stomatologa i književnika *Željka Barišića*, koji nam je poslao scenarij na temu 'limenki' koje se nalaze u dijelu Splita

pod nazivom 'Brda'. Nakon što smo prošli na natječaju, okupili smo ekipu i započeli s radom«, kaže za HR redatelj *Silvio Mirošničenko* koji je nazočio subotičkoj projekciji filma. »Meni su se kao redatelju spomenute limenke u kojima se nalaze kafići u kojima glavni likovi scenarija provode najveći dio svoga vremena, odmah učinile preuskim manevarskim područjem, s obzirom da je film ipak vizualni medij i odlučili cijeli film proširiti na cijeli gradski kvart. Jer, uvidjeli smo kako tamo ima zbilja mnogo filmično zanimljivih likova i detalja poput primjerice navijača Torcida po imenu Hajduk, i film je onda potpuno profunkcionirao. Veliku pomoć pri stvaranju ovoga filma imao sam u snimatelju *Raulu Brziću*, koji je i sam, igrom slučaja, odrastao u 'Brdima' i on mi je tijekom snimanja sugerirao brojne relevantne sitnice i ukazivao na važne momente za autentični dojam ovoga dokumentarnog filma«, dodaje *Mirošničenko*.

Silvio Mirošničenko i Branko Ištvančić

ZAHTEJVNA PRODUKCIJA

Što se tiče produkcije, ona je unatoč razvijenoj tehnici, vrlo zahtjevna i traži veću ekipu ljudi koji sudjeluju u stvaranju filma, što opet iziskuje i određene financijske troškove, priča naš sugovornik.

»Zbilja je teško pronaći zanimljivu temu i napraviti dobar, atraktivan dokumentarni film, osobito u današnje vrijeme kada je u gledateljskoj ponudi 300 televizijskih programa plus internetska ponuda, ali mislim kako smo mi s ovim filmom uspjeli to napraviti, a reakcije gledatelja nakon svakoga prikazivanja to potvrđuju. Ovaj film bez

problema može imati i kino distribuciju, te biti prikazivan na televizijskim ekranima, a drago mi je što smo ga imali prilike prikazati u Subotici«, kaže *Silvio Mirošničenko*.

Posljednji dan »Ciklusa hrvatskog filma« u Subotici bio je rezerviran za ostvarenja *Zorana Tadića* (1941.-2007.), jednog od najznačajnijih hrvatskih filmskih redatelja. Ovom su prigodom prikazana četiri njegova dokumentarna filma: »Poštar s kamenjara« (1971.), »Druge« (1972.), »Dernek« (1974.) i »Pletenice« (1973.), koji na poetski način govore o neraskidivoj povezanosti ljudi iz dalmatinskog krša.

D. B. P. i D. P.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Potreba nove evangelizacije

U privremenoj rezidenciji srijemskog biskupa mons. Đure Gašparovića u Petrovaradinu, od 5. do 7. studenoga 2012. godine održano je XXVIII. plenarno zasjedanje Mađunardne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda. Na zasjedanju su sudjelovali: mons. Zef Gashi, barski nadbiskup i predsjednik MBK, mons. Stanislav Hočevar, beogradski nadbiskup, metropolit i potpredsjednik MBK, mons. Ivan Penzeš, subotički biskup, mons. Ilija Janjić, kotorski biskup, mons. Đuro Gašparović, srijemski biskup, mons. Đura Džudžar, apostolski egzarch za vjernike istočnog obreda u Srbiji i Crnoj Gori, mons. Kiro Stojanov, skopski biskup i apostolski egzarch vjernika istočnog obreda u Makedoniji, mons. Dodë Gjergji, apostolski administrator prizrenski, mons. Ladislav Nemet, zrenjaninski biskup, tajnik MBK, i vlč. Mirko Štefković, pomoćnik generalnog tajnika MBK, te kao gost, apostolski nuncij u Republici Srbiji mons. Orlando Antonini.

Teme o kojima su biskupi na konferenciji razgovarali bile su: izvješće sa Sinode biskupa u Rimu, program proslave »Godine vjere« u biskupijama, jubilej 1700. obljetnice Milanskog edikta, posjet kardinala Zenona Grocholewskog, prefekta Kongregacije za katolički odgoj, otvorena pitanja u odnosu s državom: osiguranje svećenika, restitucija i drugo...

MISNO SLAVLJE

Drugoga dana zasjedanja biskupi su slavili s narodom koncelebriranu svetu misu u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu, koju je predvodio apostolski nuncij Antonini. Na početku mise domaćin biskup Gašparović je uputio pozdrav svim prisutnim članovima Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, svećenicima, redovnicima i redovnicama, te vjernicima petrovaradinskih župa.

U homiliji mons. Antonini je naglasio kako svima donosi pozdrav i apostolski blagoslov Svetog Oca Benedikta XVI. Govoreći o Godini vjere i novoj evangelizaciji rekao je: »Nažalost, čini se kako u većem dijelu kršćanstva danas mnogi krštenici, sada već sekularizirani, odbacuju primljenu vjeru, iako je ona dala mnoge plodove tijekom drugog tisućljeća, i odvrću se od Boga, zato što je ne smatraju više najvažnijom, kako kaže Papa. Stoga se vidi potreba nove evangelizacije za prenošenje kršćanske vjere. To je stoga tema i XIII. redovite Biskupske sinode održane u Rimu prošlog mjeseca. Stoga je Papa proglasio Godinu vjere. Za sinodalne oce ova nova evangelizacija imat će učinak u mjeri u kojoj se u Crkvi ponovno oživi vjera, življena prvenstveno kao osobno iskustvo Isusa iz Nazareta. Štoviše, u svojoj homiliji na završnoj misi Sinode

Papa je rekao kako Crkva koja ima za cilj duhovno obnoviti sekularizirani svijet mora težiti prije svega da duhovno obnovi samu sebe.«

POTAKNUTI PITANJA

Apostolski nuncij je nadalje istaknuo: »Netko će se upitati kako to učiniti? - govore biskupi u poruci poslanoj Božjem narodu sa Sinode. Ne radi se o izmišljajnu tko zna kakvih novih strategija, skoro kao da je evanđelje proizvod kojega treba

postaviti na tržište religija, već da se, gledajući Isusovu povijest, iznova otkriju načini na koje su mu ljudi prilazili i od njega bili pozvani, kako bi unijeli iste načine u uvjete ovog našeg vremena.«

Na koncu je poručio: »No, iznad svega, nova evangelizacija će se ostvariti življenjem. Papa Pavao VI. u svojoj enciklici 'Evangelii nuntiandi' je rekao kako suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje, i ako i sluša učitelje, to čini zato što su svjedoci. Problem nije toliko dati odgovore, koliko potaknuti pitanja. Jedino svjedočanstvo kršćanskoga života je ono koje u našim suvremenima izaziva znatiželju i potiče ih upitati se za razloge nade koja je u nama. To je najbolja misija koja nije samo ona koja potječe od Isusove zapovjedi 'Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode' (Mt 28,19), već i ona koja potiče i koja se temelji na trojstvenoj misiji Oca, Sina i Duha Svetoga i očituje se u načinu na koji živimo i njegujemo odnose s drugima«, zaključio je nuncij.

T. Mađarević

**Dana 17. studenoga 2012.
navršava se pet godina od smrti**

GRGE STIPANA KARANA

(1932. – 2007.)

S ljubavlju i poštovanjem čuvamo te u našim srcima i mislima.

Tvoji sinovi Ivan, Slobodan, Dragan i Milan

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merковиć

KRONOLOGIJA od 16. do 22. studenoga

16. STUDENOGA 1913.

Rođena je *Matija Skenderović*, djevojački *Stipić*. Po završetku školovanja u subotičkoj Muzičkoj školi, ondje predaje solo pjevanje i gradi sve zapaženiju koncertnu karijeru. Od 1951. članica je Opere u Ljubljani, a kasnije nastupa u Zagrebu, Dubrovniku i Novom Sadu, gdje ostaje do odlaska u mirovinu. Tumačila je niz velikih i zahtjevnih glavnih uloga: Leonoru u *Verdijevu* »Trubaduru«, Martu u »Dolini« *Eugena Francisa Charlesa d'Alamberta*, Toscu u istoimenoj Puccinijevoj operi, Maršalku u »Kavaliru s ružom« *Richarda Straussa* i dr. Preminula je 7. rujna 1984.

16. STUDENOGA 1918.

Nakon četverogodišnje prinudne šutnje, ponovno se pojavilo subotičko bunjevačkohrvatsko političko glasilo »Neven«, ali ne više kao tjednik, nego je dnevni list. Ovaj, prvi broj XXXI. godišta uredili su dr. *Josip Prčić*, *Aleksandar Rajčić*, književnik *Lazar Stipić*, te svećenik i spisatelj *Marko Protić*.

16. STUDENOGA 1920.

Rođen je *Ante Sekulić*, jezikoslovac, povjesničar kulture, književnik, dopisni član HAZU i drugih znanstvenih i književnih institucija. Na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu završava studij kroatistike i klasične filologije, gdje kasnije i doktorira s radnjom o govoru bačkih Hrvata. Isprve je srednjoškolski, a potom sveučilišni profesor u Rijeci. U znanstvenom radu posebnu pozornost posvećuje istraživanju jezika, običaja, kulture i

povijesti bačkih Hrvata. Zbog svojih je uvjerenja, od jugoslavenskog režima dva je puta osuđivan na zatvorske kazne. Objavio je preko pedeset književnih i znanstvenih djela, te više stotina radova, rasprava i studija, u znanstvenoj publicistici i drugdje. Dobitnik mnogih nagrada i priznanja.

17. STUDENOGA 1894.

Poslije duljih priprema, u Keru su (po drugi put) započeli radovi na podizanju crkve svetog Roka. Temeljni kamen postavio je gradonačelnik *Lazar Mamužić*. Glavni građevinski radovi i unutrašnje uređenje, okončani su do prosinca 1896. godine.

17. STUDENOGA 2002.

Umro je *Ive Prčić* mlađi, nastavnik jezika i književnosti, knjižničar i spisatelj. Rođen je 1. travnja 1927. godine.

18. STUDENOGA 1941.

U dvorištu vojarnje VI. domobranskog puka (danas zgrada Suda), okupacijske vlasti objesile su grupu subotičkih anti-fašista, komunista i pripadnika Okružnog partizanskog određa: *Lazara Bašića*, *Miklósa Gersona*, *Edena Kornsteina*, *Konstantina Lackenbacha*, *Istvána Lukácsa*, *Kálmána Mayera*, *Miklósa Mayera*, *Otmara Mayera*, *Gelerta Perla*, *Adolfa Singera*, *Antuna Suturovića*, *Roku Šimokovića*, *Miklósa Schwalba* i *Lolu Wohl*.

18. STUDENOGA 1996.

Umro je *Jakov Kopilović*, profesor jezika i književnosti, istaknuti pjesnik starijeg naraštaja

i sportaš-maratonac. Nakon studija slavistike u Zagrebu, obavlja razne dužnosti u prosvjeti, a jedno vrijeme je na čelu subotičke Gradske knjižnice. Objavio je dvadesetak zapaženih zbirki pjesama, mahom lirskog zaziva. Uvršten je u više pjesničkih zbornika i antologija. Rođen je u Subotici 9. srpnja 1918. godine.

19. STUDENOGA 1880.

Na nastavničkom zboru subotičke gimnazije pročitana je naredba Kraljevskog namjesništva kojom se mađarski jezik proglašava redovnim predmetom koji će se, dva sata na tjedan, predavati prema udžbeniku »Epitome institutionem gramaticarum linguae hungaricae«, tiskanom u pet sveščica.

19. STUDENOGA 1901.

Rođen je *Ivan Prčić Gospodar*, učitelj, kulturni djelatnik, pjesnik pučke provenijencije. Objavio je zbirke pjesama »Zrna biserja« i »Zrnca biserja i sedefa iverja«. Umro je 9. prosinca 1988.

19. STUDENOGA 1922.

Rođen je svećenik i pisac *Antun Gabrić*, suradnik »Subotičke Danice«, »Bačkog klasja« i dr. Objavio je knjigu pripovijedaka »Čudan jendek i druge bunjevačke pripovijetke«. Umro je 5. veljače 2008.

20. STUDENOGA 1996.

O knjizi mr. sc. *Josipa Buljovčića* »Filološki ogle-di«, raspravljalo se u okviru Lingvističkog kolokvija, na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. O knjizi su

govorili prof. dr. sc. *Vera Vasić*, mr. sc. *Ljubica Prčić* i književnik *Milovan Miković*.

20. STUDENOGA 1998.

Prema istraživanju koje su proveli *Jasminka Dulić*, *Dužo Runje* i *Zlatko Šram* o čitanosti, slušanosti i gledanosti medija – na prvom mjestu su Subotičke novine koje redovito prati 39,7 posto ispitanika. Slijede: Radio Subotica (37,9), Magyar Szó (28,5), Regionalni TV centar (24,9), Yu eco Radio (24,6) i dr.

20. STUDENOGA 1998.

Osnovano Hrvatsko akademsko društvo za čijeg je predsjednika izabran profesor mr. sc. *Josip Ivanović*.

22. STUDENOGA 1953.

Poznati vojvodanski hrvatski i mađarski književnik *Ervin Sinkó* (1898.-1967.), osnivač Katedre za mađarski jezik, boravio je u Subotici gdje je pohađao školu. Pjesme, rasprave i eseje pisao je na mađarskom, a neke novele, romane i dio dnevnika na hrvatskom jeziku, itd.

22. STUDENOGA 1978.

Među općinama koje daju 60 posto izvoza industrijske proizvodnje iz AP Vojvodine, na prvom mjestu s 18,5 posto je subotička općina.

22. STUDENOGA 2003.

Gradonačelnik Osijeka prof. dr. sc. *Zlatko Kramarić* primio pedesetero sudionika I. i II. smotre recitatora na hrvatskom jeziku, koje su organizirala gradska poglavarstva Osijeka i Subotice.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Zrnata jabuka iz vrta Adama i Eve

Nar je simbol plodnosti, ljubavi, ponovnog rađanja, neprekidnog obnavljanja ciklusa život-smrt-život, zdravlja i obilja. Voće bogate povijesti, mitologije i simbolizma.

Podrijetlom je iz Perzije i u prijevodu s latinskog znači jabuka puna koštica. Raste u cijeloj Europi, naročito na Mediteranu i u Aziji gdje vlada umjeren klima.

Njegov se plod spominje u mnogim kulturama i religijama, pa i u Starom

zavjetu kao drvo koje je raslo u vrtu Adama i Eve. Svoje mjesto nalazi u brojnim mitovima i umjetničkim djelima, od *Rafaela* do *Cezannea*, od *Homera* do *Shakespearea*.

Tijekom povijesti korišten je za liječenje raznih bolesti. Kao protuupalno sredstvo, protiv kašlja, za liječenje dizenterije i kornične dijareje, za jačanje kapilara, kao pomoć u prevenciji ateroskleroze, astme, upale krajnika i bronhitisa.

Smatra se da je nar jedna od prvih kultiviranih voćki zajedno s maslinom, groždem, smokvom i datuljom (4000. do 3000. g. pr. K.)

Nar je grm ili drvo koje uspijeva u krajevima s toplijom klimom. Polulistopadna biljka, tj. za blažih zima će zadržati dio svojih listova, dok će za oštrijih zima izgubiti sve listove. Biljka ima uspravne i razgranate grane, a stanište joj je osunčano, s visokim temperaturama, tlo vodopropusno, jer biljka ne voli puno vlage. Plod veličine jabuke je žućkasto-crvene boje.

Kora ploda je kožasta i ne jede se. Unutar ploda nalaze se jestive, slatke i sočne sjemenke koje imaju po jednu ovalnu košticu. Plod ima oko šestotinjak crvenih sočnih sjemenki. Sazrijeva početkom jeseni, a dostupan je od rujna do siječnja.

Kod kupnje obratite pozornost na veličinu, ako je težak vjerojatno je pun soka. Plod treba biti sjajne kore. Moguće ih je držati u hladnjaku i do dva mjeseca, a očišćene sjemenke potrošiti u tjedan dana.

PRIPREMA JELA S NAROM

Sjemenke su ono po čemu je i samo voće dobilo ime, a znači »zrnata jabuka«. Ovo nije naročito popularno voće jer iziskuje priličan trud prilikom čišćenja ukusnih sjemenki s obzirom da se svako zrno

SVINJSKI FILE S NAROM

Potrebni sastojci:

800 g svinjskog filea (2 lungića)
sol, papar
4 žlice maslinova ulja
2 nara
½ žličice sušenog timijana

Priprema:

Svinjski file posolite. Na zagrijano ulje stavite meso i pecite do zlatne boje.

Jedan nar izvaljajte tako da omekša. Na jednoj strani probušite koru i ocijedite sok. Drugi nar očistite tako da dobijete sjemenke. File prelijte sokom nara i kratko propirajte da dobijete umak. Zatim dodajte timijan. Na kraju umiješajte sjemenke nara i maknite s vatre. Topli file poslužite s pire krumpirom ili rižom preliveom umakom od nara. Ovaj recept možete primijeniti i uz pačje ili pureće meso!

RIŽA S NAROM

Potrebni sastojci:

300 g riže dugog zrna
4 žlice maslinova ulja

2 žličice papra
1 nar
60 g nasjeckanih badema

Priprema:

Rižu operite. Na zagrijano ulje dodajte rižu i promiješajte, kratko popečite, dodajte papar i zalijte s oko 700 ml vode. Kad zakuha, smanjite vatru i poklopljeno

mora pojedinačno vaditi. Valja paziti, s obzirom da je mrlje od soka nara nemoguće oprati.

Sok od nara je ukusan, a u nekim osvježavajućim pićima se osim okusa koristi i kao bojilo, pa je tu u prvom redu nar u limunadi ili se može koristiti sirup za boju i okus alkoholnih pića i koktela.

Komercijalno proizveden sirup od nara zove se Grenadine. Sok nara može se koristiti u pripremi hladnih umaka te ukusnog i lijepog ružičastog želea. Na Bliskom istoku tradicionalno se koristi za mariniranje fazana, a u jelima turske kuhinje se često susreću sjemenke nara, bilo da su sastavni dio jela, sirup u preljevu, ili su samo posipana jela sjemenkama nara prilikom garniranja kao što je slastica gullac. To je vrsta tankog tijesta od škroba i mlijeka punjena mliječnim

kremom i posuta narom.

Sok od nara nekada je bio široko korišten u mnogim iranskim jelima, a još uvijek ga se može naći u tradicionalnim receptima kao što su fesenjan – gusti umak načinjen od soka nara i mljevenih oraha, a obično se koristi preliven preko patke ili neke druge peradi i riže, te u pepeo- e anar- juhi od nara.

U Grčkoj se nar koristi u mnogim jelima poput kollivozoumija – kremaste juhe od kuhane pšenice, potom u salati s pšenicom i narom, a tu su i tradicionalni ražnjići od janjetine s glazurom nara. U Azerbajdžanu se umak od soka nara – narsharab obično poslužuje uz ribu.

Nar je najbolje konzumirati sirov bilo da je sastavni dio neke voćne ili povrtna salate, pa tako lijepo pristaje i okusom i bojom raznim carpaccima (sirovo meso

nasječeno na tanke šnite, služeno kao apertajzer), bilo da su voćni, povrtni, riblji ili mesni. Kolači će biti ukusni i interesantniji uz dodatak svježih sjemenki nara.

Jogurt pomiješan sa sjemenkama nara učinit će prvi dnevni obrok zanimljivijim i ukusnijim.

MOŽDA NISTE ZNALI, A TREBALI BISTE ZNATI

Nar je u središtu medijske pozornosti zahvaljujući značajnom sadržaju fitokemikalija (tanini, katehini, antocijanidini i dr), koje pokazuju snažno antioksidativno djelovanje. Iz tog razloga je prozvan »super voćem«.

Kako su ispitivanja u začetku, rezultati su vrlo obećavajući. Znanstvenici provode kliničke studije kojima žele pokazati kako ljekoviti sastojci nara djeluju na vrlo ozbiljne bolesti kardiovaskularnog sustava, leukemiju i razne oblike raka.

Potencijalno pridonosi smanjenju nakupljanja masti u arterijama koja dovodi do otvrdnjavanja krvnih žila.

Ekstrakt nara pokazao je učinkovitu zaštitu zuba i desni.

ZANIMLJIVOST!

Berberske su žene nekada pomoću nara predskazivale koliko će imati djece: ucrtale bi krug na tlu, u njega bacile zreo nar, a broj zrna izvan kruga pokazao bi broj potomaka.

kuhajte dok riža nije kuhana. Kuhanoj riži dodajte sjemenke nara i nasjeckane bademe, promiješajte i poslužite. U rižu možete umiješati narezani feta sir!

NAR NA DAR

Potrebni sastojci:

- 1 veliki nar
- 2 žlice meda
- puno kockica leda

Priprema:

Nar očistite i propasirajte, ubacite sjemenke (dio ostavite za dekoriranje) u

veće cjedilo i gnječite žlicom. U sok dodajte med i miješajte dok se ne sjedini sa sokom. Napunite čaše do vrha ledom, a preko toga sipajte procijeđeni sok.

Pospite nekoliko zrna nara i služite.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

od 1991. sa vama

	ZAGREPAČA NIN IZ VLAŠKE ULICE (VLAŠKOVU- LIČANEC)	PREVUČAČI RANA, RANARNICI	STARIJA ZGB, BALERINA	ŽVAKAČE GUME (RAZG.)	DALMA- TINSKI SVETAC (VULGATA)	NIŽI TURSKI PLEMIĆI	OTOPLJE- NO SVINJ- SKO SALO	UBOJIT ČILIČEV SERVIS	"TEMPERA- TURA"	ČEŠKA TE- NISAIČICA BENEŠEVA		STARO- EGIPATSKI PISAC (palindrom)	NAŠ GLUMAC, LJUBOMIR
RIBA GRDOBINA (VRAŽJA MATER)											ANA KARIĆ GOROVIT KRAJ U GRČKOJ I ALBANJI		
AMERIČKI GRAD KOCKE									KRVNE ŽILE DO- VODNICE NAKAZA, GRDOBA				
NAJSJAJ- NIJA ZVI- JEZDA U SKORPI- ONU								UZGAJIVAČ REPE NOVINAR- KA EIBL					
SMOJIN PAS					VELIKI TRUTOVI OLIVEROVA PJESMA								
GRADIĆ U ŠVICAR- SKOJ (anagram: SKRENI)							OGORJE- LINA, UGARAK GLUMICA ČULINA						
"OUTLINE INSTAL- LATION DRAWING"				BILO KAMO NAPAD (ATAKA)						ČOVJEK S ORIJENTA	ČILIČEV REKVIZIT	"EAST" DRUGI KORIJEK IZ 64	
URUGVAJ		NAŠA STOLNOTE- NISAIČICA EVA GRIMALDI											
RIBARSKI BROD (TOMA BEBIĆ)					ŠPANIOL- SKI GRAD SAHA JEZERO U POLJSKOJ								STARI ŠPANIOL- SKI SRE- BRNJACI
LAKO RJEŠIV ZADATAK (FIG.)									MITSKI LETAČ UKINUĆE FAKTURE				
"ČITAJI"		RAČUNAL- NA SLIČICA BILJKA NETIK						MATERIJAL ZA SJETVU SJEVERNI JELENI, SOBOVI					
GLUMICA BLYTH				VOJNO ZDRAVSTVO "LIRSKI"								"AMPER" SMOTAK PAPIRA	
AMERIČKA GLUMICA, PATRICIA					SKIJAŠ RAHLVES OTOK KOD NAPULJA						"SLIČNO" OCRTI		
ARSEN DEDIĆ			MJERICA POLITRA JURNJAVA, TRČANJE				BAŠČE RIJEKA ZABORAVA U GRČKOM MITU						
GLAZBALO S MNOST- VOM ZICA						UZGAJIVAČ LANA PRIJEVRE- MEN							NAŠA NAFTNA TVRTKA
50 ROBERT REDFORD LENA OLIN				PREVIŠE OSOLITI IRIDIJ									
PREMAZI- VATI LAKOM									NADIMAK ALJOŠE ASANOVICA "ANNO"				
PUČKO GLINEO PUHAČKO GLAZBALO							ACIJA ILI ALEKSAND- RA ODMILA						

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
vražja mati, ak, las vegas, vene, antares, repar, šarko, trutine, krien, ogarak, oid, ikamo, e, u, tamara boroš, leut, linareš, igrarija, ikar, č, ikona, sjeme, ann, sanitet, a, neal, daron, sl, ad, tea, vrtovi, citra, lanari, tr, presoliti, lakirati, asan, okarina, acika.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ruža Silađev

Prva pričest

Na poledini ove fotografije piše: Uspomena prve svete pričesti, dvadesetog maja 1928. godine. *Pavle Silađev*.

Snimljena je u Sonti. Od svih četrdeset osoba na njoj, danas se nije mogao pronaći niti jedan živi svjedok. Ostaju nam nepoznati, osim dječaka koji stoji u drugom redu od gore, nama s desne na lijevo, na prvome mjestu. Pavle je rođen u Sonti 14. listopada 1919. godine, od majke *Brigite* (Birde), rođene *Martinović*, *Kitine*, i oca Luke Silađeva. Pavle je umro 10. svibnja 1987. godine. Ostavio je potomke kojima je pokazivao fotografiju, uspomenu s prve pričesti, koju oni čuvaju do današnjih dana.

ODIJEVANJE U DUHU OBIČAJA

U to su vrijeme djeca za uspomenu, na pričesti snimana sa svećenikom i posebno s učiteljicom. Pavlu je pripala fotografija s učiteljicom. Za ovu su se prigodu, što je i vidljivo, djeca uređivala u narodne nošnje. Djevojčice u »pulanke« a dječaci također u narodne nošnje, koje su se sastojale od košulje i dugih gaća istkanih od finog, ispre-

denog, presukivanog, bijelnog kudjeljnog i kupovnog, pamučnog vlakna. Sve izrađeno u kućnoj radinosti, od sjemena biljaka do gotovog proizvoda. Košulje su na grudima i na orukavlju bile izvezene cvjetićima, a gaće su završavale s dvadesetak cm ručno heklane čipke. Preko košulje se nosio crni prsluk od samta ili pliša ukrašen zlatnim vezom. Iz priloženog vidimo kako je polovica dječaka odjevena u građanska odijela. Pretpostavka je da su imućniji počeli uvoditi novu modu, a i ako se nije mogla nabaviti nošnja odgovarajuće veličine. Nošnje su po potrebi međusobno razmjenjivane, jer oni koji su bili slabog imovnog stanja nisu mogli priuštiti svečanu odjeću. Ako nije bilo nikakvog načina da se odijene u novo i svečano, svakidašnja odjeća je oprana, ispeglana i što je moguće bolje dotjerana za pričest. Nije bilo sramota ići na pričest u takvoj odjeći.

PRVA ISPOVIJED

Prve pričesti su najčešće održavane na Spasovo ili u prvu nedjelju u mjesecu, Mladu nedjelju, mada je moglo biti i na neki drugi blagdan. Uoči pričesnog dana

djeca su išla na prvu ispovijed. Obično je to bilo u predvečerje. Prije ispovijedi trebalo se dobro najesti i napiti vode, jer poslije ispovijedi se više nije jelo do sutrašnje prve pričesti. Vode se smjelo piti do pola noći, a poslije do pričesti niti kapi.

Prije nego što se krenulo na ispovijed, red je bio da onaj koji se ispovijeda zamoli svoje ukućane za oproštaj grijeha.

- Opraščaj mi, mamo!

- Bog grijeh! - Bio je odgovor.

- Opraščaj mi, dado, bačo, neno, teto! - ispovjedilac se svakom osobno u obitelji obraćao, pa čak i na ulici na putu do crkve, ako bi sreo poznatu osobu svakog je na isti način zamolio za oprost.

Djeca su kao po pravilu uvijek bila uzbuđena, jer će prvi put primiti Isusovo tijelo i iz bojazni da im svećenik neće odriješiti grijeha. Ali, tako se nešto nije događalo. Poslije ispovijedi jedno su drugom prepričavali koliko su Očenaša morali izmoliti za pokoru. Čuli su se i smiješni dječji komentari.

- Sad kad sam se ispovidijo, oma sam lakši za pet kila!

- Aha, aha, vidiš kaki si bijo grišan! - dodali bi prijatelji.

Noć i jutro poslije ispovijedi za puno njih su bili mučni. Majke su budile djecu prije pola noći da piju vode jer do

pričesti se nije smjelo piti. Onako bunovni, sanjali su snove o vodi i kupanju i noć bi prolazila sporo u prevrtanju s jedne na drugu stranu kreveta.

Ujutro na dan prve pričesti, roditelji su u obitelji potajice doturali hranu ostaloj djeci kako bi prvopričesnika sačuvali od uzimanja hrane. Smatralo se velikim grijehom ako je netko jeo pred pričest i taj ne bi mogao biti taj put pričesčen. Djeca bi se užurbano odijevala. Djevojčice su u kosu stavljale voštane vjenčice ili bi se okitile muškatlom i asparagusom. U to vrijeme, oko 1928. godine, djeca su se okupljala u školi i učiteljice bi ih povele u crkvu. Za tu priliku učiteljice bi ispekle oveću pogaču (tada je bila Kraljevina SHS), koju bi ponijele u torbi u crkvu, te bi odmah nakon pričesti dijelile djeci. Mnoga djeca su bila iscrpljena što od nepoznatog, što od neredovitog uzimanja hrane i vode, pa je bilo i kolabiranja. Po završetku pričesčivanja, obično su majke vodile djecu kući. U kući se nije posebno proslavljalo, već se uz uobičajeni blagdanski ručak čakulalo o događaju. I roditelji i djeca su bili zadovoljni jer je obavljen treći sveti sakrament, kako Bog zapovijeda.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

NE STIDIM SE GOVORITI HRVATSKI!!!

Održana XI. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Što je Pokrajinska smotra recitatora?

Pokrajinska smotra recitatora je revija lijepog kazivanja stihova koju svake godine od samog svog osnutka organizira Hrvatska čitaonica. Ove godine održana je jedanaesta smotra recitatora koja je, kao i uvijek, bila natjecateljskog karaktera.

Kada i gdje je održana smotra?

Pokrajinska smotra recitatora, jedanaesta po redu, održana je u prekrasnoj čitaonici Gradske knjižnice prije tjedan dana, 9. studenoga 2012. godine.

Tko je sve sudjelovao u natjecanju?

Devedesetero djece iz cijele Vojvodine sudjelovalo je XI. pokrajinskog smotri recitatora na hrvatskom jeziku. To su recitatori iz Bačkog Monoštora, Srijemske Mitrovice, Svetozara Miletića, Vajske, Plavne, Sonte, Šombora, Bačkog Brega, Tavankuta, Đurđina, Starog Žednika, Male Bosne i Subotice koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, ili fakultativno imaju predmet hrvatski s elementima nacionalne kulture, ili su članovi neke udruge te kulturno-umjetničkog društva.

Po kom su se principu natjecali recitatori?

Princip sudjelovanja na smotri je svake godine isti. Djeca kazuju poeziju na svom materinskom hrvatskom jeziku, bilo standardnom ili na nekom od njegovih dijalekata - bunjevačkoj ili šokačkoj ikavici, podijeljeni u tri skupine: mlađa (učenici od I. do IV. razreda osnovne škole), srednja (učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole) i starija (srednjoškolci, studenti i mladi radnici). Tko je taj koji ima taj poseban dar za javni nastup i kazivanje poezije ocjenjuje stručno povjerenstvo.

Tko je činio stručno povjerenstvo?

U prosudbenom povjerenstvu ove su godine bili: višestruko nagrađivani glumac Narodnog kazališta u Subotici **Vladimir Grbić**, koji je bio predsjednik ovog povjerenstva, a uz njega su odlučivale i profesorica **Nevena Mlinko** te profesorica **Katarina Čeliković**.

Što su bile nagrade?

Za svoje sudjelovanje na ovako važnoj manifestaciji svi recitatori su dobili na dar knjigu, a samo najbolji, po mišljenju stručnog povjerenstva, dobili su i diplome, kao i pravo na besplatan izlet u Osijek 1. prosinca 2012. godine gdje će, između ostalog, pogledati kazališnu predstavu »Dobri doktor Jojbolli«, premijerni naslov Dječjeg kazališta iz prošle sezone. Podijeljene su 34 nagrade.

Što je bio dodatni program smotre?

Kao posebno iznenađenje za sve prisutne bilo je predstavljanje nove knjige Hrvatske čitaonice. To je slikovnica za djecu, ali i za one malo starije, jer sadrži pregršt interesantnih informacija utkanih u bajkovitu priču o našoj najljepšoj zgradi u Subotici. Tako je s

pravom knjiga nazvana »Naša Gradska kuća«. Prva slikovnica o Gradskoj kući tiskana je uz pomoć Grada Subotice u povodu 100 godina ove prekrasne građevine. Autorica teksta i ilustracija **Ružica Miković Žigmanov** ispričala je odakle joj ideja za knjigu, dok je urednica knjige profesorica **Katarina Čeliković** upoznala djecu sa sadržajem ove priče.

Tko je sve pomogao da se smotra održi?

Financijski su XI. pokrajinsku smotru recitatora potpomogli Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice te Grad Subotica.

Što sada?

Iako je smotra završena i pobjednici su proglašeni, najveća pobjeda svih nas bila bi da nastavimo s ponosom govoriti svojim materinskim hrvatskim jezikom.

16. studenoga 2012.

Pobjednici u mlađem uzrastu:

Josipa Dulić (OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin), Ivan Huska (Hrvatska čitaonica, Subotica), Zdenko Ivanković (Hrvatska čitaonica, Subotica), Donna

Karan (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Klaudija Karan (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Kristina Kemenj (HBKUD »Lemeš«, Svetozar Miletić), Mila Kujundžić (Hrvatska čitaonica, Subotica), Leona Matković (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Mateja Rudinski (OŠ »Sveti Sava«, Subotica) i Ivana Vukov (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Nije sramota divaniti bunjevačkom ili šokačkom ikavicom. Prenesimo to svima!!!

Tko je sve svojim prisustvom uvećao smotru recitatora?

Ove godine smotri recitatora prisustvovali su brojni važni gosti. Najprije je djecu pozdravila **Anđela Horvat**, koja u Hrvatskom nacionalnom vijeću skrbi za obrazovanje. Recitatore je obodio i naš dragi konzul **Dragan Đurić** iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. Po prvi puta s nama je bio i **Miloš Nikolić**, član Gradskog vijeća zadužen za kulturu, koji se također obratio recitatorima poželjevši im puno sreće. Posebno nas je obradovao dolazak profesora **Josipa Lisca** iz Zadra, koji jako voli našu ikavicu i koji je večer prije smotre u Velikoj vijećnici Gradske kuće za odrasle održao interesantan sat hrvatskoga jezika. On je recitatorima govorio o značaju napora koji oni čine i govorenja svoga materinskog hrvatskog jezika, te bunjevačkog i šokačkog govora. Na smotri je bio i **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Pobjednici u srednjem uzrastu:

Maja Andrašić (KPZH »Šokadija«, Sonta), Mihaela Augustinov (OŠ »Aleksa Šantić«, Vajska), Ana Dulić (OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin), Davorin Horvacki (Hrvatska čitaonica, Subotica), Sara Santo (KUDH »Bodrog«, Bački Monoštor), Sara Horvat (HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, Bački Breg), Lucija Ivanković Radaković (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Marija Kovač (HBKUD »Lemeš«, Svetozar Miletić), Marina Marjanov (OŠ »Ivo Lola

Ribar«, Plavna), Marina Pismestrović (OŠ »Jovan J. Zmaj«, Srijemska Mitrovica), Katarina Piuković (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Tatjana Poljaković (OŠ »Pionir«, Stari Žednik), Luka Skenderović (OŠ »Matko Vuković«, Subotica), Martin Stantić (OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna), Milica Vuković (OŠ »Matija Gubec«, Tavankut) i Augustin Žigmanov (OŠ »Matko Vuković«, Subotica).

Pobjednici u starijem uzrastu:

Sanja Andrašić (KPZH »Šokadija«, Sonta), Ana Dujić (HKC »Srijem - Hrvatski dom«, Srijemska Mitrovica), Emina Firanj (UG »Urbani Šokci«, Sombor), Josip Jaramazović (Gimnazija »Svetozar Marković«, Subotica), Lea Jevtić (UG »Urbani Šokci«, Sombor), Ivan Kovač (Hrvatska čitaonica, Subotica), Karla Rudić (Gimnazija »Svetozar Marković«, Subotica) i Bernardica Vojnić Mijatov (Gimnazija »Svetozar Marković«, Subotica).

**PETAK
16.11.2012.**

05:50 Trenutak spoznaje
06:25 Tema dana
06:43 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
08:30 Presuda generalima
Gotovini i Markaču
--- Mitskim putovima 4,
dokumentarna serija
--- Ključ u ruke 1,
dokumentarna serija
11:27 Ključ u ruke 1,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav,
telenovela
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:30 Jelovnici izgubljenog
vremena
14:55 Drugo mišljenje
15:35 Znanstvena petica
16:05 Luda kuća 2,
humoristična serija
16:40 Putem europskih
fondova
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Na dobrom
putu
18:20 Iza ekrana
18:55 manjinski Mozaik: Od
slova do snova
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Uz nas niste sami:
Pjesmom za Palčice,
prijenos humanitarnog
koncerta
22:10 Specijalna emisija o
presudi generalima
23:00 Carstvo poroka, serija
00:00 Dnevnik 3
00:20 Vijesti iz kulture
00:40 Filmski maraton:
Mislim da volim svoju
ženu, američki film R
02:10 Filmski maraton:
Molitve za Bobbyja,
američki film R
03:35 Regionalni dnevnik
03:55 Dnevnik 3
04:15 Vijesti iz kulture
04:28 Kontakt: Na dobrom
putu
04:48 Znanstvena petica
05:18 Skica za portret

05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4,

dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
--- TV vrtić: Pecanje
--- Oblutak uzgaja mrkvu,
crtani film
--- Tajni dnevnik patke
Matilde: Rodendan
07:30 Hotel Zombi, crtana
serija
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz
budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji,
serija za mlade
09:10 Školski sat:
Zaboravljeno umijeće
pričanja priča..
10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:45 Molitve za Bobbyja,
američki film R
15:10 Školski sat:
Zaboravljeno umijeće
pričanja priča..
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Briljanteen
17:15 Sportska groznica,
američki film
19:00 Hokej, Ebel liga -
emisija
19:10 Hokej, Ebel liga:
Medveščak - KAC,
prijenos
21:45 Knjiga ili život
22:10 Opera box
22:40 Valentina Fijačko,
Giorgio Surian i
Simfonijski orkestar
HRT-a pod ravnanjem
Ivana Repušića
23:45 Nijemi svjedok 14,
mini-serija
01:30 Retrovizor: CSI: Las
Vegas 11, serija
02:15 Retrovizor: Kojak 2,
serija R
03:05 Retrovizor: Dharma i
Greg 2, serija
03:25 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi,
serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški
rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:40 IN magazin R
13:25 Larin izbor, serija R
14:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi,
serija

19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Masterchef, reality show
22:10 Žene s Dedinja, serija
23:10 Majstori opasnosti, film
01:15 Krevet od ruža, film
02:55 Tinejdžeri iz predgrada,
igrani film
04:25 Ezo TV, tarot show
05:55 Dnevnik Nove TV R
06:45 IN magazin R
07:10 Kraj programa

06:25 RTL Danas, emisija (R)
07:00 Moji džepni ljubimci
07:15 Yu-Gi-Oh!
07:40 Ben 10: Ultimate Alien
08:05 Galileo, emisija
08:55 TV prodaja
09:10 Flashpoint, serija (R)
10:05 Flashpoint, serija (R)
11:00 TV prodaja
11:25 Ekkluziv Tabloid, (R)
11:50 Krv nije voda, serija (R)
12:45 TV prodaja
13:00 Ruža vjetrova, serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Budva na pjenu od mora,
humoristična serija
22:00 Danas umireš, igrani
film, akcijski
23:50 Nema predaje, igrani
film, akcijski
01:55 RTL Danas, (R)
02:30 Kraj programa

**SUBOTA
17.11.2012.**

05:30 Drugo mišljenje
06:05 Tema dana
06:23 Najava programa
06:37 Iza ekrana
07:07 Hrvatska kronika BiH
07:25 Kinoteka - ciklus
klasičnog vesterna: Svi za
Eldorado, američki film
10:00 Vijesti
10:14 Kućni ljubimci
10:45 70 mu je godina tek
- Tamburaški orkestar
HRT-a, emisija pučke i
predajne kulture
11:20 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik
12:35 Veterani mira, emisija
13:25 Duhovni izazovi,
međureligijski magazin
13:55 Prizma

14:45 Merkataška dinastija 1,
dokumentarna serija
15:15 Reporteri: Kako smo
došli do prvog milijuna
16:15 Eko zona
17:00 Vijesti
17:23 Odmori se, zaslužio si
4 - humoristična serija
18:05 Lijepom našom: Opuzen
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 7/39
20:15 Ples sa zvijezdama
22:00 Dnevnik 3
22:20 Vijesti iz kulture
22:40 Inspektorica Irene Huss
2, serija
00:20 Filmski maraton:
Predmet obožavanja,
američki film
02:05 Filmski maraton: Tragač
i sile tmine, američki
film
03:40 Filmski maraton:
Čarlston za Ognjenku,
srpski film
05:15 Dnevnik 3
05:35 Vijesti iz kulture
05:48 Skica za portret

06:20 Najava programa
06:23 Mitskim putovima 4,
dokumentarna serija
07:15 Poštar Pat, crtani film
07:30 Aladinove pustolovine,
crtani film
07:45 Hamtaro, crtana serija
08:05 Mala princeza, crtani
film
08:15 Ružica Šarenić, crtani
film
08:30 Gladijatorska
akademija, crtana serija
08:55 Merlin 4, serija za djecu
09:40 Mala TV
10:10 Novi klinici s Beverly
Hillsa 3, serija
10:50 Superbrat, danski film
14:34 Navrh jezika
14:35 Briljanteen 711
15:10 Navrh jezika
15:15 U autobusu s mojom
sestrom, američki film R
16:55 Pozitivno
17:25 O Bože, zašto ja -
dokumentarni film
17:55 Rukomet, Seha liga:
Nexe - Tatra, prijenos
19:30 Kuharski duet,
dokumentarna serija
20:05 Najveći film ikad
prodan, dok.film
21:40 Čarlston za Ognjenku,
srpski film
23:15 Peti dan, talk show
00:15 Reporteri: Kako smo
došli do prvog milijuna
01:10 Glazbeni specijal: Mark
Knopfler - Život u
pjesmama, 1. dio
01:35 Retrovizor: CSI: Las

Vegas 11, serija
02:20 Retrovizor: Kojak 2,
serija R
03:10 Retrovizor: Dharma i
Greg 2, serija
03:30 Noćni glazbeni program

07:10 TV Izlog
07:35 Gormiti, crtana serija R
08:00 Pokemoni, crtana serija
08:25 Beyblade metal
08:50 Winx Club
09:20 Lalaloopsy
09:25 Bratz, crtana serija
09:50 Power Rangers Samurai,
serija R
10:15 Power Rangers Samurai
10:40 Larin izbor, serija R
12:45 Krevet od ruža, film R
14:30 Masterchef, R
15:35 Okusi Hrvatske,
pustolovni gastro show
16:10 Provjereno, R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno, nastavak
17:25 Lud, zbunjen, normalan
18:15 Lud, zbunjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Hancock, igrani film
21:55 Rocknrolla, igrani film
00:10 Pokojni, igrani film
02:50 America, igrani film
04:20 Ezo TV, tarot show
05:50 Dnevnik Nove TV R
06:40 Kraj programa

05:40 Ljubav je na selu,
dokumentarna sapunica
06:35 Moji džepni ljubimci
06:50 Yu-Gi-Oh!, (R)
07:40 Ben 10: Ultimate Alien
08:05 Učilica, kviz za djecu
08:45 TV prodaja
09:00 Galileo, emisija
09:55 TV prodaja
10:10 Bibin svijet, serija
11:30 TV prodaja
11:45 Najbolji prijatelji, film
13:50 Beethoven 2, film,
obiteljska komedija
15:30 Budva na pjenu od mora,
dramska serija (R)
16:40 RTL Hotspot
17:15 Smrtonosnih 60,
dokumentarna serija
17:50 Smrtonosnih 60
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, emisija
20:00 96 sati, igrani film,
akcijski triler
22:00 Igra smrti - TV
premijera, film, akcijski
23:50 Katastrofa, film, akcijski
01:35 RTL Danas, (R)
02:10 Kraj programa

**NEDJELJA
18.11.2012.**

06:10 Duhovni izazovi, međureligijski magazin
06:40 Tema dana
06:58 Najava programa
07:12 Odmori se, zaslužio si 4 - humoristična serija
07:50 Zlatna kinoteka: Donovanov greben, američki film R
09:50 Vijesti
09:58 Vukovaru - ime sveto, prijenos
13:00 Vukovar: Misa, prijenos s Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata
14:40 Vijesti
15:00 Mir i dobro
15:40 Pogled iz visine, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:50 Volim Hrvatsku, show program
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 6/45
20:15 Sve u 7!, kviz
21:10 Zaustavljeni glas, dokumentarni film
22:50 Damin gambit, talk show
23:35 Dnevnik 3
23:55 Vijesti iz kulture
00:15 Mary Higgins Clark: Vidi te dok spavaš, američki film
01:45 Reprizni program
03:12 Prizma
03:57 Dnevnik 3
04:17 Vijesti iz kulture
04:30 Skica za portret
04:40 Jelovnici izgubljenog vremena:
05:00 Sve u 7!, kviz

06:30 Najava programa
06:35 Veterani mira, emisija za branitelje
07:20 Normalan život, emisija
07:50 Moomini, crtana serija
08:15 Animanijaci, crtana serija
08:40 Berislav Šipuš: Osorski plač
09:30 Mary Higgins Clark: Vidi te dok spavaš, američki film
11:00 Biblija ne
11:10 O bože, zašto ja - dokumentarni film
11:40 Punom snagom cure: Sve ili ništa, američki film
13:55 Dug povratak kući, američki film
15:30 Magazin Lige prvaka

16:00 Olimp - sportska emisija
17:20 Hokej, Ebel liga: Medveščak - Red Bull Salzburg, emisija
17:30 Hokej, Ebel liga: Medveščak - Red Bull Salzburg, prijenos
20:25 Rukomet, LP Ž: Krim Mercator - Podravka, prijenos
22:05 Hrabro srce, igrani film
00:55 Jacques Houdek i Dive, snimka koncerta iz HNK Zagreb R
02:12 Noćni glazbeni program

06:50 Gormiti, crtana serija
07:15 TV Izlog
07:30 Pokemoni, crtana serija
07:55 Beyblade metal
08:20 Lego Ninjago
08:45 Winx Club, crtana serija R
09:15 Lalaloopsy
09:20 Bratz, crtana serija
09:45 Power Rangers Samurai, serija R
10:10 Power Rangers Samurai
10:35 Larin izbor, serija R
12:40 Amerika, igrani film R
14:30 Bilježnica, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Hancock, igrani film R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:55 Lud, zbunjen, normalan
21:45 Masterchef, reality show
23:20 Red Carpet, showbiz magazin
00:20 Valentinovo, igrani film
02:10 Žene s Dedinja, serija R
03:00 Teksaški masakr motornom pilom: Početak, igrani film
05:00 Red Carpet, showbiz magazin R
05:45 Dnevnik Nove TV R
06:35 Kraj programa

06:10 RTL Danas, (R)
06:45 Bibin svijet, serija (R)
07:20 Moji džepni ljubimci
07:30 Yu-Gi-Oh!
08:45 Ben 10: Ultimate Alien
09:10 TV prodaja
09:25 Galileo, emisija
10:20 TV prodaja
10:35 Ljubav je na selu, dok. sapunica (R)
11:40 TV prodaja
11:55 RTL Hotspot, (R)
12:30 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija (R)
13:05 Smrtonosnih 60, (R)
13:40 Beethoven 2, film, obiteljska komedija (R)
15:20 Seks guru, film

HRT 1 18.11.13.00

Vukovar: Misa, prijenos s Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata

Cijela Hrvatska i šire, želi odati počast i očuvati spomen na sve one koji su život izgubili u Vukovaru za slobodu Hrvatsku. Dvadesetprva obljetnica pada Vukovara održat će se pod sloganom »Vukovaru - ime sveto«. Kolona sjećanja krenut će u 10.30 od vukovarske Opće bolnice do Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata, gdje će državna i druga izaslanstva položiti vijence i zapaliti svijeće. Potom će slijediti misa za sve poginule i nestale branitelje i civile grada Vukovara. Euharistijsko slavlje predvodit će apostolski nuncij u RH, nadbiskup Alessandro D'Erico. Na

misi će propovijedati mons. dr. Vjekoslav Huzjak, bjelovarsko-križevački biskup. Na misi će pjevati udruženi zborovi: Mješoviti zbor sv. Cecilije vukovarske župe sv. Filipa i Jakova, crkveni zbor župe sv. Josipa radnika iz Vukovara i Crkveno pjevačko društvo Mir iz Belišća.

Komentator: Dragutin Siladi

Redatelj: Branko Debeljak

Urednik: Dragutin Siladi

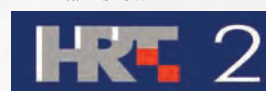

17:10 Bibin svijet, serija
17:45 Extra magazin, showbiz emisija
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, emisija
20:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija
21:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija
22:00 CSI: Miami, serija
22:50 CSI: Miami, serija
23:45 CSI: Miami, serija
00:40 Igra smrti - TV premijera, film, (R)
02:20 Astro show, show
03:20 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

PONEDJELJAK
19.11.2012.

05:50 Mir i dobro
06:25 Tema dana
06:43 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:32 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 manjinski Mozaik: Od slova do snova
14:55 Treća dob, emisija za umirovljenike
15:35 Glas domovine
16:05 Luda kuća 2, serija

17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Građanske minute
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka, politički talk show
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
23:05 Na rubu znanosti
00:00 Seks i grad 6, serija
00:30 Regionalni dnevnik
00:50 Johnnyjeva mala, američki film
02:20 Dr. Oz 2, talk show
03:00 Dr. House 8, serija
03:45 Skica za portret
04:05 Dnevnik 3
04:25 Vijesti iz kulture
04:38 Nulta točka, politički talk show

05:20 Najava programa
05:23 Pogled iz visine, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Ubojstvo među prijateljima, američki film
11:25 Idemo na put s Goranom Milićem: A sad u Europu
12:20 Vrtlarica
12:45 Plodovi zemlje
13:40 Johnnyjeva mala, američki film

15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Vrtlarica
17:35 Salomon i kraljica od Sabe, američki film
20:00 Svakog gosta tri dana dosta, američki film R
21:55 Dr. House 8, serija
22:40 Whitechapel 3, serija
23:25 Zaštitnica svjedoka 2, serija
00:10 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
00:55 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
01:40 Retrovizor: Kojak 2, serija R
02:30 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
02:50 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
10:55 Zauvijek susjedi, R
12:05 N magazin R
12:45 Larin izbor, serija R
13:45 Masterchef, reality show R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti

23:30 Tango i Cash, film
01:30 Valentinovo, igrani film
03:15 Flash Gordon, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

05:35 RTL Danas, (R)
06:15 Moji džepni ljubimci
06:30 Yu-Gi-Oh!
06:55 Ben 10: Ultimate Alien
07:15 Galileo, emisija
08:05 Flashpoint, serija (R)
09:00 Flashpoint, serija (R)
09:55 TV prodaja
10:10 Extra magazin, (R)
10:50 Krv nije voda, serija (R)
11:45 TV prodaja
12:00 Ruža vjetrova, serija (R)
13:10 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14:05 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:10 RTL Vijesti
22:30 Ubojiti stroj, igrani film
00:15 CSI: Miami, serija (R)
01:05 CSI: Miami, serija (R)
02:00 Astro show, show
03:00 CSI: Miami, serija (R)
03:45 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

UTORAK 20.11.2012.

05:47 Treća dob, emisija
06:21 Tema dana
06:39 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:32 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Kulturna baština
14:55 Među nama
15:35 Mama je mama, dokumentarni film

16:05 Luda kuća 2, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Slova do krova
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Plavi 9
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Nedodirljivi, američki film
01:20 Seks i grad 6, serija
01:50 Regionalni dnevnik
02:10 Dr. Oz 2, talk show
02:50 Dr. House 8, serija
03:35 Mama je mama, dokumentarni film
04:00 Dnevnik 3
04:33 Skica za portret
04:40 Jelovnici izgubljenog vremena
05:00 Paravan

05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Svakog gosta tri dana dosta, američki film R
11:45 Idemo na put s Goranom Milićem: A sad u Europu
12:30 Glas domovine
13:35 U ljubavi i ratu, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Potrošački kod
17:35 Čovjek slagalica, britanski film
19:05 Crtani film
19:25 Kuharski duet, dokumentarna serija
20:00 Dragulj s Nila, film
21:45 Dr. House 8, serija
22:30 Zaštitnica svjedoka 2, serija
23:15 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
00:00 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
00:45 Retrovizor: Kojak 2, serija R
01:35 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
01:55 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, reality show R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Ljubav i drugi poroci, igrani film
01:30 Tango i Cash, film R
03:10 Demoni, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

06:30 RTL Danas, (R)
07:05 Moji džepni ljubimci
07:20 Yu-Gi-Oh!
07:50 Ben 10: Ultimate Alien
08:10 Galileo, emisija
09:00 TV prodaja
09:15 Flashpoint, serija (R)
10:10 Flashpoint, serija (R)
11:05 TV prodaja
11:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11:55 Krv nije voda, serija (R)
12:50 TV prodaja
13:05 Ruža vjetrova, (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22:10 RTL Vijesti, informativna emisija
22:30 Svetac, film, akcijski
00:40 Ubojiti stroj, igrani film, akcijski (R)
02:30 Astro show
03:30 RTL Danas, (R)
04:05 Kraj programa

SRIJEDA 21.11.2012.

05:46 Među nama
06:21 Tema dana
06:39 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:32 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:55 Riječi i život
15:35 Indeks, emisija
16:05 Luda kuća 2, serija
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Druga strana medalje
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 7/39
20:15 Globalno sijelo
20:50 Mama, imam prijatelja - dokumentarni film
21:35 Horizonti, vanjsko politička emisija
22:30 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:10 Drugi format
23:55 Putem europskih fondova
00:15 Seks i grad 6, serija
00:45 Regionalni dnevnik
01:05 Talac na jedan dan, američki film R
02:35 Dr. Oz 2, talk show
03:15 Potrošački kod R
03:45 Eko zona R
04:10 Dnevnik 3
04:30 Vijesti iz kulture
04:43 Skica za portret
04:45 Jelovnici izgubljenog vremena
05:05 Horizonti, vanjsko politička emisija

05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz

budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji, serija za mlade
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:40 Talac na jedan dan, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:00 Eko zona
17:25 Priča o Eddieju Chapmanu, francusko-britanski film
19:25 Kuharski duet, dokumentarna serija
20:00 Nogometna Liga prvaka - emisija
20:40 Nogometna Liga prvaka: Porto - Dinamo, 1. poluvrijeme
21:40 Nogometna Liga prvaka: Porto - Dinamo, 2. poluvrijeme
22:35 Nogometna Liga prvaka - emisija
23:30 Zaštitnica svjedoka 3, serija
00:10 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
00:55 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
01:37 Retrovizor: Kojak 2, serija R
02:25 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
02:45 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Slom, igrani film
01:40 Ljubav i drugi poroci, igrani film R
03:30 Demoni, serija 2/6
04:15 Ezo TV, tarot show
05:15 Dnevnik Nove TV R
06:05 IN magazin R
06:40 Kraj programa

06.20 RTL Danas, (R)
07.00 Moji džepni ljubimci
07.15 Yu-Gi-Oh!
07.40 Ben 10: Ultimate Alien
08.00 Galileo, emisija
08.55 TV prodaja
09.10 Flashpoint, serija (R)
10.05 Flashpoint, serija (R)
11.00 TV prodaja
11.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.45 Krv nije voda, serija (R)
12.40 TV prodaja
12.55 Ruža vjetrova, serija (R)
13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija
22.10 RTL Vijesti
22.30 Mentalist, serija
23.20 Mentalist, serija
00.20 Svetac, film, akcijski (R)
02.20 Astro show, show
03.20 Zmajevno srce, igrani film, akcijski
04.45 RTL Danas, (R)
05.20 Kraj programa

ČETVRTAK
22.11.2012.

05:50 Riječ i život
06:24 Tema dana
06:42 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:32 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Hrvatska kronika BiH
14:55 Trenutak spoznaje
15:35 Pozitivno
16:05 Luda kuća 2, humoristična serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Vaše priče
18:20 Znanstvene vijesti
18:25 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Kič?, dokumentarna serija
20:45 Spektar, unutrašnje politički magazin
21:40 Paralele
22:10 Pola ure kulture
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:30 Ciklus kulturnih filmova: Funny Games U.S., američki film
01:20 Regionalni dnevnik

01:40 Ludnica na Mauiju, američki film R
03:10 Dr. Oz 2, talk show
03:50 Jelovnici izgubljenog vremena
04:10 Dnevnik 3
04:43 Skica za portret
05:00 Spektar, unutrašnje politički magazin

05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:40 Ludnica na Mauiju, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, humoristična serija
17:00 Obala komaraca, američki film
18:55 Nogomet: Europska liga: Lazio - Tottenham, prijenos
20:55 Nogomet: Europska liga, sažeci
21:25 Zaštitnica svjedoka 3,

serija
22:10 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
22:55 Chartes: Plivanje, EP u kratkim bazenima, snimka
23:25 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
00:10 Retrovizor: Kojak 2, serija R
01:00 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
01:20 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Provjereno
23:10 Večernje vijesti
23:30 Dugi oproštaj, film
01:50 Svijet Dane Arbus,

igrani film
04:00 Klub otpisanih, serija
04:30 Ezo TV, tarot show
05:30 Dnevnik Nove TV R
06:20 IN magazin R
06:40 Kraj programa

06.30 RTL Danas, (R)
07.05 Moji džepni ljubimci
07.20 Yu-Gi-Oh!
07.45 Ben 10: Ultimate Alien
08.10 Galileo, emisija
09.00 TV prodaja
09.15 Flashpoint, serija (R)
10.10 Flashpoint, serija (R)
11.05 TV prodaja
11.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
12.50 TV prodaja
13.05 Ruža vjetrova, serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija
22.10 RTL Vijesti
22.30 CSI, serija
23.20 CSI, serija
00.20 Mentalist, serija (R)
01.10 Mentalist, serija (R)
02.00 Astro show, emisija uživo
03.00 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18i30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Plavi stroj u punoj brzini

KOLUT – Pobjedom u 12. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor Sončani su u posljednje četiri utakmice u nizu osvojili 10 bodova. Tako su na najljepši mogući način najavili susret posljednjega jesenskoga kola, u kojem dočekuju lidera na tablici i apsolutnoga favorita, ekipu OFK Odžaci. Iako su plavi na gostovanje u Kolut otputovali bez nekoliko standardnih prvotimaca, njihovo odsustvo nije se osjetilo u igri. U početnom ispitivanju snaga domaćini su stvorili nekoliko poluprilika, koje je sigurna obrana Dinama lako riješila, a već u 24. minuti zgoditkom Karajkova plavi dolaze u prednost od 1-0, preuzimaju igru u svoje ruke i sve konkretnije napadaju na vrata domaćina. No, umjesto da prednost povećaju, u 40. minuti primaju jeftin zgoditak, pa se na odmor otišlo rezultatom 1-1. U drugoj dionici plavi uspostavljaju potpunu dominaciju, stvaraju prigode, ali lopta jednostavno nije htjela u mrežu domaćega vratara sve do 60. minute, kad se u strijelce upisao agilni Kmezić. U samoj konačnici vratar Dinama Duraković spretnom intervencijom spriječio je siguran zgoditak, koji bi bio nezaslužena kazna za sve promašaje napadača. Tako su, uz veliku radost, pobjedom od 2-1 plavi osvojili nova tri boda i znatno se udaljili od dna ljestvice. Nakon nekoliko rezultatskih posrtanja Dunav je u Bačkom Monoštor svladao nejaku ekipu Panonije iz Lalića.

I. A.

Novi poraz Zrinjskog 1932

SUBOTICA – Gostujuća Lokomotiva nanijela je u 12. kolu Gradske nogometne lige Subotice novi prvenstveni poraz (4-1) momčadi Zrinjskog 1932. Sljedeći susret »plavo-bijeli« igraju protiv Udarnika u Višnjevcu u nedjelju, 18. studenoga, od 13 sati.

Bačka 1901 bolja od Vršca

SUBOTICA – Nogometaši Bačke 1901 zabilježili su važnu pobjedu protiv prvoplasirane momčadi Vršca (2-1) u derbiju 13. kola Vojvođanske lige Istok i vratili se u borbu za vrh tablice. U sljedećem kolu, u subotu 17. studenoga, »crveno-bijeli« gostuju Kozari u Banatskom Velikom Selu.

RUKOMET

Sigurna pobjeda Sončanki

SONTA – Utakmicu 8. kola Treće lige Srbije - Srijem - Južna Bačka za rukometašice, ŽRK Sonta – ŽRK Temerin 2, domaće rukometašice su uvjerljivo dobile rezultatom 22-10, poluvrijeme 7-5. Iako su igrale bez četiri standardne igračice, Sončanke su u tvrdj utakmici od početka lomile otpor protivnica, a poluvrijeme je završeno s vrlo malim brojem zgoditaka. U drugom dijelu igre crvene su pojačale pritisak, a stvaranju veće gol-razlike znatno je doprinijela i prva vratarka Silvija Fabijanov s desetak vrhunskih obrana. U prilično izjednačenoj ekipi domaćih za nijansu bolje od ostalih bile su Sanja Vidaković i Jelena Danilović. ŽRK Sonta je zasigurno najugodnije iznenađenje ligaškoga natjecanja i trenutačno zauzima četvrtu poziciju na tablici, s osvojenih 5 pobjeda i 3 poraza, uz 134 postignuta i 110 primljenih zgoditaka. Osnova dobre igre Sončanki je čvrsta obrana, o čemu svjedoči i podatak da su ekipa s najmanje primljenih zgoditaka u 8 prvenstvenih utakmica. U posljednjem jesenskom kolu slijedi gostovanje Hajduku iz Beške, a proljetni dio prvenstva igrat će se od ožujka.

I. A

ŠAH

Formirana šahovska sekcija HAŠK-a Zrinjski

SUBOTICA – Unatoč nedostatku adekvatnog prostora i financijske potpore zajednice, počela je s radom šahovska sekcija HAŠK-a Zrinjski. Prvim sudjelovanjem na turniru koji je održan 12. studenog, u prostorijama Općinske organizacije umirovljenika počele su pripreme šahovske sekcije HAŠK-a Zrinjski iz Subotice. Na turniru su, osim šahovske sekcije Zrinjskog iz Subotice, sudjelovali ŠK Spartak III i ekipe Općinske organizacije umirovljenika i Židovske općine iz Subotice. Šahovska sekcija Zrinjskog zauzela je IV. mjesto. Idućeg mjeseca održat će se turnir s istim sudionicima u organizaciji šahovske sekcije HAŠK-a Zrinjski. Šahovska sekcija broji 10 igrača, a na turniru su nastupili: Marinko Miković (kapetan), Zlatko Pinter, Antun Horvat, Mirko Vidić, Ferenc Seleš, Zlatko Ifković. Od iduće će se sezone šahovska sekcija Zrinjskog uključiti u natjecanje Gradske šahovske lige.

Z. I.

BEČ Zlatni vikend
Šoping tura
Božićni vašar

024 555 466
www.turizam.sutrans.rs

U cijenu je uračunato:
- prijevoz turističkim autobusom na relaciji Subotica - Beč - Subotica
- smještaj u hotelu »Klosteneuburg« na bazi noćenja s doručkom (švedski stol)
- obilazak po programu putovanja i lokalni vodič
- pratitelj grupe
- osiguranje putnika
- zdravstveno putničko osiguranje

Na SP-u u Milanu mladi subotički borac osvojio je zlatno odličje u kategoriji boraca 2001.-2002. (-35 kg)

Svjetski prvak

NATJECANJA

Nakon osvajanja svjetskog naslova, Danijel Vojnić je posebno u fokusu svojih vršnjaka – rivala, jer bi ga sigurno svi htjeli pobijediti.

Svako novo natjecanje je prilika za dokazivanje, a ja se sportskog izazova nikada ne bojim. Tko je bolji pobjeđuje, tako sam i ja na državnom prvenstvu ove godine uspio osvojiti samo treće mjesto, ali sam poslije na SP-u u Milanu pokazao svoju kvalitetu. Evo, već ovoga vikenda nas u Arilju očekuje Kup Srbije i to je prilika za novu provjeru snaga. Što se tiče iduće godine, u njoj me očekuje obrana naslova na Svjetskom prvenstvu u Novom Sadu, te nastupi na brojnim natjecanjima u državi i inozemstvu.

REZULTATI U 2012.

Pokraj naslova prvaka svijeta na SP-u u Milanu, Danijel Vojnić je u tekućoj kalendar-skoj godini zabilježio još nekoliko vrijednih rezultata na domaćoj sceni.

Ove sezone sam uspio osvojiti naslov ekipnog državnog prvaka u katama, dok sam u pojedinačnoj borbi i katama bio treći u državi.

Moj glavni rival je Igor Tot iz Mladosti (Novo Miloševo) i želja mi je pobijediti ga već na sljedećem natjecanju u Arilju. Karate jako volim i nikad mi nije teško otići na trening ili natjecanje, i mislim kako ću se još dugo baviti ovim lijepim i atraktivnim bori-laćkim sportom – zaključio je na kraju mali svjetski šampion Danijel Vojnić, član KK Enpi iz Subotice.

Na nedavno održanom prvenstvu svijeta u Milanu, karatist subotičkog KK Enpi, jedanaestogodišnji *Danijel Vojnić* osvojio je naslov prvaka u pojedinačnoj borbi u svojoj kategoriji boraca rođenih 2001. – 2002. godine (-35 kg). Za samo dvije i pol godine, koliko se bavi ovim bori-laćkim sportom, stigao je već do impresivnog sportskog rezultata koji zavređuje adekvatnu medijsku pažnju.

Na svjetskom prvenstvu sam na putu do prvoga mjesta i zlatne medalje imao pet borbi s vršnjacima iz nekoliko europskih država, a u finalu sam svladao protivnika iz Rumunjske rezultatom 1-0 i postao prvakom svijeta u kategoriji 2001.-2002. (-35 kg) – ispričao nam je iz prve ruke aktualni svjetski prvak Danijel Vojnić.

PREKO PLIVANJA DO KARATEA

Prije karatea sam trenirao plivanje, ali kada je došla

zima nastao je problem u vezi nastavka bavljenja ovim sportom, pa sam s drugom odlučio otići na jedan trening karatea. KK Enpi je održavao treninge u prostorijama tvrtke Effecta, meni se dopalo i ostao sam u karateu. Nakon pet, šest mjeseci uslijedio je odlazak na prvo natjecanje u Stapar, gdje sam osvojio treće mjesto u katama. Od tada sam nastupio na brojnim karate natjecanjima u našoj državi i postigao mnogo dobrih rezultata. Na posljednjem prvenstvu države zauzeo sam treće mjesto, ali je naslov svjetskog prvaka zasigurno moj najveći dosadašnji sportski uspjeh.

ŠAMPIONSKE KARAKTERISTIKE

Na naše pitanje koje je njegovo najjače oružje u borbama, i zahvaljujući čemu je uspio osvojiti svjetski naslov, Danijel skromno odgovara:

Moje najjače oružje je brzina i zahvaljujući njoj uspijevam postizati dobre rezultate u borbama protiv svojih vrš-

njaka. Naše borbe traju samo jednu minutu i za tako kratko vrijeme uspijevam zadati mnogo udaraca koji se vrednuju za poene s kojima se, na koncu, pobjeđuje. U našem starosnom uzrastu prakticira se samo ručna tehnika, jer se nožne tehnike još ne rade.

TRENINZI I MAJSTORSKO USAVRŠAVANJE

Mladi šampion redovito odlazi na treninge u svoj matični klub KK Enpi, trudeći se što više usavršiti tehniku ovog popularnog istočnjačkog sporta koji na našim prostorima ima dugu i uspješnu tradiciju.

Treniram tri puta tjedno, u terminima od 19-20 sati ponedjeljkom, srijedom i petkom, pod stručnim nadzorom trenerice *Ivane Margitić*, a trenutno sam nositelj prvog zelenog pojasa. Sada se pripremam za polaganje ispita za zeleni pojas, koje će biti sljedećeg mjeseca i vjerujem kako ću uspjeti položiti i ovaj bori-laćki ispit.

POGLED S TRIBINA

Poraz

Dinamo je izgubio. Ali ne susret Lige prvaka, jer to više nije ništa novo i zanimljivo za pisanje. Naime, izgubio je već deset susreta uzastopno, a kako stvari stoje očekuje ga vrlo vjerojatno i jedanaesti u nizu s obzirom na okolnost kako u petom kolu Champions leaguea 2012.-13. gostuje favoriziranom Portou. Dakle, nije u pitanju najjače nogometno klupsko natjecanje na svijetu, nego domaći šampionat u kojemu je svaki poraz višestrukih uzastopnih prvaka ravan senzaciji koju bi izazvala njihova pobjeda u prvospomenutom liga formatu.

U prošlu subotu, 10. studenoga, u Parku mladeži u Splitu Radnički nogometni klub Split slavio je pobjedu nad Građanskim nogometnim klubom Dinamom. Minimalnu (1-0), ali pisanja i komentiranja vrijednu. Jer modri ne gube u 1. HNL baš svakoga dana. Ali lavina negativnih rezultata, započeta startnim porazom od Porto u prvom kolu Lige prvaka, nastavila se nanizanim porazima protiv kijevskog Dinama i pariškog PSG-a (dva), te šokantnim ispadanjem od Zadra u osmini finala nacionalnog kupa. Ligaški poraz od Splita još jedan je snažni udar na momčad trenera Čačića i zbilja je veliko čudo kako ga Dinamova uprava još uvijek trpi na svojoj klupi. No, ruku na srce, ovoga puta trener je najmanje kriv. Jer s onim s čime raspolaže, postignuti rezultati, izuzev sramotnog kupa, su relativno očekivani. Bez jake (skupim pojačanjima ojačane) igračke selekcije ne može se snivati o nekim europskim visinama. Opet, i s ovim kadrom koji ove sezone oblači modru majicu, Dinamo je jednostavno prejak za sve ostale momčadi u domaćem prvenstvu.

U biti, poraz od Splita ne znači mnogo, jer Dinamo i dalje ima golemih osam bodova prednosti nad probuđenim Hajdukom i prvenstvo je već, čini se, riješeno.

Ali se ima barem o čemu pisati...

D. P.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

NOGOMET

Hajduk hvata priključak

Minimalcem protiv domaćeg Zagreba (1-0) nogometaši Hajduka zabilježili su još jednu pobjedu u nizu i zahvaljujući neočekivanom porazu vodećeg Dinama protiv Splita (0-1), smanjili su zaostatak na osam bodova.

KOŠARKA

Jedino Zadar

Samo su košarkaši Zadra (protiv Igokee 61-60) uspjeli zabilježiti pobjedu u 8. kolu regionalnog ligaškog natjecanja. Ostala tri hrvatska predstavnika u ABA ligi - Cedevita (MZT Skoplje 74-61), Cibona (Radnički 81-85) i Split (Krka 79-68) ostali su bez bodova u ovoj rundi natjecanja. Cedevita ima 13 bodova (3. mjesto), Cibona 12 (7. mjesto), dok su Zadar i Split osvojili 11 bodova i nalaze se na 12. i 13. mjestu.

OLIMPIJSKI KOMITET

Ponovno izabran Zlatko Mateša

Jednoglasnom odlukom Skupštine četvrti puta je za predsjednika Olimpijskog komiteta Hrvatske izabran Zlatko Mateša, koji će tako krovnu državnu olimpijsku instituciju predvoditi u sljedećem četverogodišnjem olimpijskom ciklusu za OI u Rio de Janeiru 2016. godine.

HOKEJ

Odlični Medveščak

Nakon 19 odigranih ligaških susreta u regionalnoj EBEL hokejaškoj ligi HK Medveščak je zabilježio 13 pobjeda, 3 neodlučena susreta i 3 poraza i osvojio 29 bodova s kojima trenutačno zauzima drugo mjesto ligaške ljestvice.

Temeljem članka 30 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš zatečenog stanja projekta: Proizvodno-skladišni objekt (pogon komponenata za autoindustriju) koji se nalazi na katastarskoj parceli 33928/15 ko Donji grad, Grada Subotica, (MZ »Mali Bajmok«), investitora »CONTI TECH FLUID SERBIA« DOO Subotica, Batinska br.94.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 16. do 26.11.2012, u vremenu od 10 do 12h.

U gore navedenom roku, potrebno je dostaviti mišljenja, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja na životni okoliš zatečenog stanja predmetnog proizvodno skladišnog objekta ovom nadležnom tijelu.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaoćicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevići na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3

kupaone, centralno grijanje (2 kombiobjera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kaku za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Prozivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 420823.

Hrvatska likovna udruga »CROART« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS3535500000020029242 I
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

SMILJA LJILJA DARABAŠIĆ, KUĆANICA

Gibarčanka u srcu i nekada i sada

*Sa suprugom Ivom
odlučila je ostati na
svom ognjištu*

Razmišljajući o priči koju bih trebala napisati, u nekoliko mi je mahova padalo na pamet da napišem priču o ženi koja je (a to mogu potvrditi svi Gibarčani) zaslužila da se piše o njoj. Naime, imala sam želju nekoliko redova napisati o *Smilji Darabašić* iz Gibarca. Nisam htjela biti pristrana, ali sam se ipak odlučila, jer smatram da je itekako vrijedna pažnje i dužnog poštovanja...

OBITELJ ZA PRIMJER

Smilja Darabašić, a svi je znaju kao Ljilju, udala se za svog Ivu davne 1971. godine. Mnogi Gibarčani, a pogotovu oni stariji, još uvijek se dobro sjećaju te svadbe, prve u selu sa zaprežnim konjima i velebnim vezanim ručnicima, koji su Ljilju doveli iz Šida u Gibarac. Mlada i lijepa, rešila je Ljilja udati se za svog Ivu kojega je mnogo volela. Život na selu nije joj bio lak s obzirom da je došla u seljačku kuću gdje se moralo puno raditi. Ali, ubrzo se naviknula na taj posao i prilagodila se. Ubrzo su stigla i djeca, sin *Pavle*, a zatim i *Željko*, poslije čega se sada uvećana obitelj preselila u svoju kuću također u Gibarcu. Obitelj Darabašić važila je u selu za jednu vrijednu i domaćinsku obitelj, a i u novoj kući Ljilja se trudila održati to mišljenje i trudila se u svemu biti najbolja. I to joj je polazilo za rukom.

Dok je suprug Iva radio kao kasapin u nekadašnjem poznatom gigantu »Srem – Šidu«, a zatim i u mesnici, ova je vrijedna žena obavljala sve kućanske poslove, ali ni poslovi na njivi i u vrtu nisu joj bila nepoznanica. Kuća Ive i Ljilje Darabašić uvijek je bila domaćinska, puna gostiju, jer je njihov dom odissao mirom, optimizmom i velikom količinom pozitivne energije kojom je zračila upravo ta žena. Redovito je Ljilja odlazila i u crkvu sv. Ivana Nepomuka na nedjeljne mise, a u toj je crkvi krstila i krizmala svoju djecu. Nastojala je sve dobre stvari naučiti od starijih, a mnoge od poslova naučila je od svoje svekrve Ljubice. S puno podrške, snage i ljubavi, bračni par Darabašić podigao je i izveo

na put svoja dva sina, i onda kada su im se sinovi poženili i otišli iz Gibarca za Šid, nastavili su živjeti životom punim ljubavi i odanosti.

ODLUČILI SU OSTATI

Niti ratne devedesete nisu mogle rastaviti ovaj bračni par, pa su riješili ostati u svome selu u vrijeme kada su mnogi iz njega odselili. Smatrajući da je ta odluka najispravnija i da nikome ako nisu pomogli nisu niti odmoogli, ne vide razloga da moraju otići iz mjesta gdje su im korijeni i gdje su stvorili uvjete za život svoje djece i njihovih obitelji. Ostali su živjeti u Gibarcu i dalje nastavili raditi i privređivati, a Ljilja je svojom ljubavlju i snagom volje uspjela održati obitelj

na okupu, a i dalje zračiti svojim optimizmom i nadom kako će sve proći u najboljem redu. I tako je i bilo. I danas je dom Darabašića mjesto gdje se rado okupljaju nekadašnji Gibarčani kada dođu u svoje selo, ali i sadašnji žitelji koji su uvidjeli da je njihov dom mjesto opuštanja i uvijek dobre atmosfere i prijateljstva. Danas ovaj bračni par ima troje unučića: *Ivana*, *Bojana* i *Dunju*. Trenutačno sami žive u Gibarcu i u svojim umirovljeničkim danima vrijedno rade, djed Iva obrađuje njive, kruni kukuruz i obavlja ostale poslove, a baka Ljilja hrani životinje kojih ima više vrsta s obzirom da ih veoma voli. Svojim radom žele svojoj djeci doprinijeti i osigurati im dobre uvjete za život. I što je najbitnije još uvijek su puni elana i energije, ali i međusobne ljubavi i poštovanja. Za svoj život kažu kako je imao puno uspona i padova, uostalom kao i kod mnogih, ali za uspjeh i sreću ove obitelji zasigurno je bila najvažnija međusobna ljubav i poštovanje između ovih supružnika, koja se i dan-danas među njima može prepoznati. Zato i djeca, ali i snahe i unučići, radošću odlaze u posjet baki Ljilji i djedu Ivi, znajući kako ih tamo čeka mir i spokojstvo, ali i čarobni mirisi iz baka Ljiljine kuhinje dodatni su razlog za odlazak kod nje, jer za baka Ljilju svi u selu znaju kako je vješta u pripremanju hrane i raznih slastica. Zbog ovih i mnogih drugih razloga, ova žena zaslužuje pažnju i poštovanje jer ponekad je dosljednost i ustrajnost jedna od rijetkih čovjekovih osobina, a Ljilja Darabašić ih sa sigurnošću posjeduje.

Suzana Darabašić

Ne mož a ne lanit

Bać-Iva je konda opet lanijo štogo-
da što ni tribo, a cigurno i digo-
da di ni tribo. Oma je to ositijo, ščim
je malo ošo međ svit. Išo niki dan u
jedno selo, oma pod Mađarckom.
I bome, skupilo se tude dosta svita,
došli njegovi iz cile države, od Bere-
ga do Plavne. I još nikaki i iz Mađarc-
ke i iz Osika. Ščim je došo, oma je
zno da ni baš sve kako triba. Naišo je
na puno poznati, lipo se š njima ruko-
vo i izdivanijo. A baš mu drago bilo
i kad je vidijo da ga poznaju i tapšu
ga po ramenu ni što je mislijo da ji ne
poznaje. Potli vidijo da se malo pribunijo. Poznaje on nji, al ako
baš ne nji, poznaje jim dušu. Ista ko njegova. I krupno gledu ka
se smiju. Al drugo njega brine. Š njim se baš slatko izdivanile
i nikake velike glave, pa mu se isto smiju. Razvukli usta, Bože
m prosti, da ni ušiju, vada bi jim se triput okomotala oko glave.
Al oči... Uvik ga izdaleka počme čigljigat po trbuvu, kad ga za
divana kogod gleda sitno. Znade bać-Iva i zašto je sve tako. Vi
mali, što imadu dušu ko njegova, ščim čuju bećarac, oma ruke
gore, pa uzdra po pisme. I ne gledu kako ko piva i cigra. I svi se
divanu šokački. E, al vi glavati i to još ni što kažu da su veći Šok-
ci od Šokaca, divanili bi se samo nako ko da su roditi u Zagrebu.
A i tili bi da svi cigru nako kako onu sviru. Oma se bać-Iva sitijo
kako su baš taki, još dok je išo na konferencije, najviše i divanili
nako kako su sami mislili da triba. U no vrime u njegovomu
selu na čošve pometali table na kojima su natrukovali imena
sokakeva na dva pisma, al na jednomu jeziku. Oma se ti glavati
obradovali. Nisu ni vidli da su dobili nako kako su tražili. Pito
onda bać-Iva oće li sad njev divan i u novine i na radijon, kad je
već po zakonu. Najglavati se oma svaj zapenijo i ne dade mu
ni reć reć šta oće. Veli, ne triba bit vitren i sad oma talasat. Ko
forme, njemu je dosta što znade da je zakon na njegove strane.
»Triba bit mudar i čekat da naši dojdū na vlast, pa onda svašta
kazat zo ve, da se sve puši iz nji, a ne oma«, veli i tako pogleda
bać-Ivu, da je vaj ositijo kako mu se ništa ladno cidi po leđi. U
ne novine što bać-Iva uvik čita ni tijo, kaže ni vrime za talasat.
Ne bi se istico, jel ako čovek ne zna sam sebe čuvat... a kad je
bijo u opštinski novina, sve mu drago, pokupovo koliko god ji je
našo i samo pokaziva i dili svitu zabadva. Gledajte, kaže, kako
sam vo pametno reko, a oni mi baš poštuju i sve natrukovali, a
kažu i da će mi beštelovat. Tijo i na televiziju. A bome, divanit
znade lipo, svaka mu je na mistu. Bać-Iva se svaj rastopi kad
počme na konferencije pripovidat kako on š velikima... »Pa an-
cug vaki, pa kravatna naka... pa rukovo se š njima, misec dana
ne bi pro desnu ruku, samo bi je meriso... pa jili voga, pa pili
noga, pa nož u desnu, pa vilicu u livu... pa kašiku u... a, nek ide
kašika u očin, zauzete su mi obadve... pa gledajte još i slike...«,
veli i pokaziva svima kako se beštelovo sonima velikima. Kad
se bać-Iva trgo iz štodira, igranka već bila gotova. Gleda oko-
lo, čeljad se privukla nuž astale. Latijo se svako svojega, pa u
divan, a Šokci ne bi bili Šokci, kad se ne bi malo i protirivali.
Malo čalabrenu nasičenoga, malo kolača, a ko je uspijo ugrašit,
malo i popije. Vidi on da svi tude vilicama, jedino naj što mu ne
smije ni ime spomenit, trpa i livom i desnom. I ne protiriva se
ni š kim, znade da će uvik bit kako on oće.

Piše: Ivan Andrašić

16. studenoga 2012.

Ne obara se svako drvo prvim udarcem.

Kineska poslovice

Živi kako možeš, kad ne možeš kako hoćeš.

Latinska poslovice

Čovjek je smrtno, ali njegovo ime može postati
besmrtno.

Japanska poslovice

Stručna zaštita na radu!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Stjepan Krizin Sakač

Koje godine i gdje se rodio Stjepan Krizin Sakač, hrvatski isusovac i povjesničar?
Gdje je studirao i stjekao visoku akademsku naobrazbu?
Što je studirao u Innsbrucku?
Po čemu se proslavio u znanstvenim hrvatskim krugovima?
Što je dokazao istraživanjem ranih slavenskih povijesnih dokumenata?
Kojeg društva je bio član i utemeljitelj?
Kako se zove njegova posthumno objavljena knjiga?
Kada i gdje je umro Stjepan Krizin Sakač?

Rodio se 1890. godine u Kapeli Kalničkoj.
Studirao na Germanicum, doktorirao na Gregorijani u Rimu.
Orientalistu.
Kao tvorca teorije o iranskom podrijetlu Hrvata.
Da su još 680. godine među Slavenima djelovali biskupi te da je kršćanstvo
još ranije prihvaćeno.
Bratovštine sv. Jeronima za pomoć hrvatskim izbjeglicama.
Hrvat do stoljeća VII.
Umro je 23. kolovoza 1973. godine u Rimu.

Zaustavi policajac Ivicu:

- Što imate od zimske opreme?
- Potkošulju i dugačke gaće – odgovori mladi vozač.

Žali se kćer materi:

- Ne mogu više živjeti s onim mojim. Dolazim živjeti s tobom.
- Na to će mater:
- Ne, draga moja. On mora platiti za svoje pogreške. Ja dolazim živjeti s vama.

Koja je najbolja životinjsko-biljna simbioza?

- Sarma!

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ**

- ODGODA PLAĆANJA

90 DANA

VIKEND AKCIJA *16.11 - 19.11.2012. ČEKOVIKA GRADANA DO

Pile grill smrznuto 1 kg

-24 %

285 ~~379.90~~
90din

Prazi luk svježi 1kg

-41 %

59 ~~94.90~~
90din

Kruška svjež 1kg

-11 %

79 ~~89.90~~
90din

Sok **Frutella** 2 litra:

-15 %

55 ~~65.90~~
90din

Oblande 200g

56 ~~61.90~~
90din

Tijesto fida 250g

32 ~~42.90~~
90din

Persil gold brilliance
/ fresh pearls 6kg +
2 kg GRATIS

-35 %

1.239 ~~1.899.90~~
90din

Deteržent za rublje
Bioaktiv Mountain Fresh
3kg

-25 %

399 ~~524.90~~
90din

Mlin za orahe CSS-5490
COLOSSUS
-metalni

-25 %

Mlin za mljevenje oraha,
badema, lješnjaka i
veoma lak za održavanje
i čišćenje.

629 ~~859.90~~
00din

HIT PONUDA!
do kraja godine
-15 % popusta
na
bijelu tehniku,
televizore
i male kućanske
aparate

NOVO

svaki

PETAK-SUBOTA-NEDJELJA

POPUST -10%
na svaku kupnju

ČINJENICA CRNO NA BELO!

**"93,15 odsto čitalaca pronalazi
ono što traži u Svaštari!"**

Izvor: Rezultati istraživanja u Vojvođanskoj Svaštari, oktobar 2012.

www.svastara.rs

VOJVOĐANSKA
Svaštara